

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Факультет управління та бізнес-дизайну

Кафедра фінансів та бізнес-консалтинг

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту оборотних
активів на підприємстві

Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма	Міжнародний облік та бізнес-консалтинг

Виконала: студентка групи МгЗМОК-23

Сілівончик А.В.

Науковий керівник к.е.н., доц. Бунда О.М.

Рецензент к.е.н., доц., Матюха М.М.

Київ 2024

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Факультет/Інститут	Управління та бізнес-дизайну
Кафедра	Фінансів та бізнес-консалтингу
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма	Міжнародний облік та бізнес-консалтинг

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБК

_____ Ірина ТАРАСЕНКО

«_____» _____ 2024 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ**

Сілівончик Анастасії Вікторівни

1. Тема кваліфікаційної роботи Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту оборотних активів на підприємстві

Науковий керівник роботи Бунда Ольга Миколаївна, к.е.н., доцент
затверджені наказом КНУТД від “03” вересня 2024 року № 188-уч

2. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи законодавчі та нормативні документи, фінансова звітність та інша документація ТОВ «Арсенал-Центр», підручники, посібники, наукові статі, періодичні видання

3. Зміст кваліфікаційної роботи економічна сутність оборотних активів, класифікація та нормативно-правове регулювання операцій з оборотними активами; аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства; аналіз показників діяльності ТОВ «Арсенал-Центр»; формування методики економічного аналізу оборотних активів; оцінка використання оборотних активів; організація облікових процесів на ТОВ «Арсенал-Центр»; відображення у фінансовому обліку оборотних активів підприємства; формування управлінської звітності ТОВ «Арсенал-Центр»; внутрішній контроль на підприємстві; організація методики та проведення аудиту оборотних активів на підприємстві.

4. Дата видачі завдання 16 вересня 2024 р.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Ольга БУНДА, к.е.н., доц.	16.09.2024 р.	16.09.2024 р.
Розділ 1	Ольга БУНДА, к.е.н., доц.	17.09.2024 р.	17.09.2024 р.
Розділ 2	Ольга БУНДА, к.е.н., доц.	27.09.2024 р.	27.09.2024 р.
Розділ 3	Ольга БУНДА, к.е.н., доц.	11.10.2024 р.	11.10.2024 р.
Розділ 4	Ольга БУНДА, к.е.н., доц.	23.10.2024 р.	23.10.2024 р.
Висновки	Ольга БУНДА, к.е.н., доц.	30.10.2024 р.	30.10.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапу кваліфікаційної роботи	Орієнтовний термін виконання	Примітка про виконання
1	Вступ	16.09.2024	
2	Розділ 1. Економіко-правові засади здійснення операцій з оборотними активами	17.09.2024 – 26.09.2024	
3	Розділ 2. Аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»	27.09.2024 – 10.10.2024	
4	Розділ 3. Організація і методика обліку оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»	11.10.2024 – 22.10.2024	
5	Розділ 4. Організація і методика аудиту оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»	23.10.2024 – 29.10.2024	
6	Висновки	30.10.2024 – 31.10.2024	
7	Оформлення кваліфікаційної роботи (чистовий варіант)	01.11.2024	
8	Подача кваліфікаційної роботи науковому керівнику для відгуку	12.11.2024	
9	Подача кваліфікаційної роботи для рецензування (за 14 днів до захисту)	14.11.2024	
10	Перевірка кваліфікаційної роботи на наявність ознак плагіату та текстових співпадінь (за 10 днів до захисту)	18.11.2024	
11	Подання кваліфікаційної роботи завідувачу кафедри (за 7 днів до захисту)	21.11.2024	

З завданням ознайомена

Студентка

Науковий керівник

(підпис)

(підпис)

Анастасія СЛІВОНЧИК

Ольга БУНДА

АНОТАЦІЯ
до кваліфікаційної роботи Сілівончик А. В.
«Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту оборотних активів
на підприємстві»

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Об'єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «Арсенал-Центр», зокрема операції, пов'язані з формуванням обліково-аналітичної інформації про стан обліку, аналізу та аудиту оборотних активів.

У роботі детально розглянуто організацію та методику обліку, аналізу і аудиту операцій з оборотними активами. Перший розділ присвячений економіко-правовим основам операцій з оборотними активами ТОВ «Арсенал-Центр». У другому розділі представлено характеристику діяльності компанії ТОВ «Арсенал-Центр» та обґрунтовано необхідність аналізу ефективності використання оборотних активів. Третій розділ зосереджений на організації та методиці обліку оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр». Четвертий розділ описує процес проведення аудиторської перевірки оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр».

Запропоновано розробити план рахунків управлінського обліку, методику накопичення управлінської інформації, форми і зміст управлінської звітності. Рекомендовано запровадити програмне забезпечення, яке спираючись на бухгалтерські дані, зможе формувати аналітичні звіти про рух та накопичення оборотних активів, а також їх ефективність використання.

Кваліфікаційна робота розміщена на 160 сторінках та включає в собі посилання на бібліографічні джерела. Список використаних джерел складається із 95 найменувань. В роботі представлено 40 таблиць та розроблено 24 рисунки графічного матеріалу, в роботі 13 додатків.

Ключові слова: оборотні активи, грошові кошти, запаси, дебіторська заборгованість, облік, аналіз, оцінка, операції, аудит, фінансова звітність.

ABSTRACT
to the qualification work of A. Silivonchyk
«Organizational and methodical principles of accounting, analysis and audit of current assets at the
enterprise»

The qualification work consists of an introduction, four chapters, general conclusions, a list of used sources and appendices. The object of the study is the economic activity of Arsenal-Center LTD, in particular operations related to the formation of accounting and analytical information on the state of accounting, analysis and audit of current assets.

The work deals in detail with the organization and methodology of accounting, analysis and auditing of operations with current assets. The first section is devoted to the economic and legal basis of operations with current assets of Arsenal-Center LTD. The second chapter presents the characteristics of Arsenal-Center LTD's activities and substantiates the need to analyze the effectiveness of the use of current assets. The third section focuses on the organization and methodology of accounting for current assets of Arsenal-Center LTD. The fourth section describes the process of auditing the current assets of Arsenal-Center LTD.

It is proposed to develop a plan of management accounting accounts, a method of accumulating management information, the form and content of management reporting. It is recommended to introduce software that, based on accounting data, will be able to generate analytical reports on the movement and accumulation of current assets, as well as their efficiency of use.

The qualification work is available at 160 and includes references to bibliographic sources. The list of references consists of 95 titles. The work contains 40 tables and 24 figures of graphic material, in the work 13 appendices.

Keywords: current assets, cash, stocks, accounts receivable, accounting, analysis, evaluation, operations, audit, financial reporting.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ.....	13
1.1. Економічна суть оборотних активів на підприємстві	13
1.2. Класифікація оборотних активів підприємства.....	23
1.3. Нормативно-правове регулювання операцій з оборотними активами підприємства.....	29
Висновки до розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «АРСЕНАЛ-ЦЕНТР».....	36
2.1. Аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «Арсенал-Центр»	36
2.2. Формування методики економічного аналізу оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»	59
2.3. Оцінка використання оборотних активів та їх вплив на результати ТОВ «Арсенал-Центр»	67
Висновки до розділу 2.....	73
РОЗДІЛ 3.ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «АРСЕНАЛ-ЦЕНТР»	75
3.1. Організація облікових процесів ТОВ «Арсенал-Центр»	75
3.2. Порядок відображення у фінансовому обліку оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»	89
3.3. Системи підтримки прийняття рішень в управлінні ТОВ «Арсенал-Центр» за допомогою сучасних інформаційних технологій.....	101
Висновки до розділу 3.....	106
РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «АРСЕНАЛ-ЦЕНТР»	108
4.1. Вплив аудиторської системи в Україні на ефективність внутрішнього контролю на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр»	108
4.2. Організація аудиту оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»	115
4.3. Методика аудиту оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»	129

Висновки до розділу 4.....	142
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	145
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	150
ДОДАТКИ.....	160

ВСТУП

Операційна діяльність кожного підприємства являє собою складний і динамічний процес, що проявляється у безперервному циклічному русі оборотних активів, таких як запаси, грошові кошти та дебіторська заборгованість.

Основна частина фінансових операцій, які здійснюються під час господарської взаємодії між компаніями, переважно здійснюються з застосуванням фінансових інструментів. Завдяки цим розрахункам відбувається рух запасів виробництва, придбання матеріалів, а також збільшуються обсяги виготовлення продукції. Ресурси підприємства є ключовою складовою витрат на матеріали і їхня ціна значно впливає на визначення собівартості виробленої продукції та обчислення вартості послуг що були надані. Фінансові розрахунки є важливим чинником, що забезпечує кругообіг фінансових ресурсів, а їх вчасне отримання є важливою умовою для забезпечення неперервності виробничого процесу.

Кожна сучасна економічна структура, незалежно від ступеня її розвитку, не здатна результативно працювати без належної організації обліку оборотних активів, що є важливою частиною її внутрішньої структури. Раціональна організація та коректна побудова обліку оборотних активів дозволяють забезпечити інформацію про наявність, законність проведення розрахункових операцій, контроль за збереженням запасів та коштів на рахунках підприємства.

Результативне керівництво, управління та моніторинг активів є ключовими завданнями для забезпечення ефективної роботи підприємства та втілення стратегічних завдань.

Облік, аналіз і аудит оборотних активів є надзвичайно важливими на підприємстві для таких як внутрішнє управління, податкових органів та інших зацікавлених учасників. Облік дає змогу оцінити стан та вартість оборотних активів, аналіз виявляє напрямки та способи підвищення ефективності їх застосування, а аудит гарантує достовірність фінансових даних та аналізу потенційних ризиків і негативних аспектів в системі керування. Загальні стандарти та методики обліку і аналізу оборотних активів постійно

еволюціонують і пристосовуються до змін у економічному середовищі та технологічних нововведеннях. Компанії мають бути підготовленими впроваджувати новітні методи та інструменти для гарантування ефективного керування своїми оборотними активами. Щоб здобути ефективність на ринку товарів потрібно не лише значні інвестиції в оборотні активи, а й професійне та кваліфіковане їх управління.

Вивченням аспектів обліку, аналізу та аудиту оборотних активів на підприємствах займалися численні науковці, як закордонні, так і вітчизняні. Наразі існує велика кількість наукових досліджень, присвячених питанням обліку, аналізу та аудиту оборотних активів, зокрема таких вчених, як: А.І.Баранов, М.Т.Білуха, І.О.Бланк, О.С.Бондаренко, Ф.Ф.Бутинець, В.В.Варавка, С.Ф.Голов, І.М.Гринюк, Т.А.Демченко, В.І.Єфіменко, Г.М. Іванова, М.М. Коваленко, О.С.Кравченко, Г.В.Нашкерська, О.М.Потапенко, М.С.Пушкар, Г.О.Роганова, В.В.Сопко, Л.К.Сук, Ю.О. Швець, В.В.Янковська та ін.

Незважаючи на тривалий період дослідження аспектів обліку, аналізу та аудиту оборотних активів, сучасні умови господарювання більшості підприємств виявляють проблеми у ефективній організації системи управління цими активами. Це підкреслює необхідність подальшого вивчення даної теми. Зокрема, питання класифікації оборотних активів, методики та організації їх обліку і аудиту потребують додаткового аналізу. Крім того, аспекти аналітичного забезпечення управління оборотними активами для досягнення ефективності в управлінні підприємством залишаються недостатньо дослідженими в наукових працях.

Метою цього дослідження є аналіз організаційних та методичних основ обліку, аналізу і аудиту оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр». Це дозволить виявити та оцінити їхній вплив на фінансову стійкість підприємства, а також запропонувати рекомендації щодо їх удосконалення в умовах сучасного бізнесу.

У відповідності до поставленої мети у кваліфікаційній роботі передбачено вирішення наступних завдань:

- дослідити визначення основних понять про оборотні активи та розкрити економічну сутність оборотних активів підприємства;

- дослідити класифікацію оборотних активів за різними ознаками та підходами;
- охарактеризувати нормативно-правове регулювання операцій з оборотними активами в Україні;
- здійснити аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр», що включає оцінку ключових показників діяльності та вивчення методів економічного аналізу цих активів;
- здійснити оцінку використання оборотних активів та їх вплив на результати роботи ТОВ «Арсенал-Центр»;
- визначити елементи інформаційного забезпечення та обґрунтувати систему показників, які будуть застосовуватись у процесі економічного аналізу;
- надати загальний опис підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» та його напрямків діяльності, які впливають на управлінську систему підприємства та організацію облікового процесу;
- ознайомитися з організаційною структурою управління підприємством, а також із системою обліку та контролю оборотних активів, що впроваджена на цьому підприємстві;
- охарактеризувати порядок відображення у фінансовому обліку оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»;
- дослідити розкриття інформації про оборотні активи у фінансовій звітності підприємства;
- дослідити вплив аудиторської системи в Україні на рівень внутрішнього контролю ТОВ «Арсенал-Центр»;
- провести аудит оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»;
- визначити методику аудиту оборотних активів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ТОВ «Арсенал-Центр» та система обліково-аудиторських процедур, що стосуються оборотних активів підприємства.

Предметом дослідження є комплекс організаційно-методичних аспектів та практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення системи облікових,

аналітичних і аудиторських процедур, щодо операцій з оборотними активами в управлінні підприємством ТОВ «Арсенал-Центр».

Методологія дослідження організаційних та методичних засад обліку, аналізу і аудиту оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр» включає різні методи та підходи, щоб отримати комплексне розуміння і вивчити дану тему. Для досягнення визначеної мети в процесі написання роботи були застосовані такі методи дослідження, як: теоретичного узагальнення та порівняння, табличний метод для систематизації даних підприємства, системний підхід, а також аналіз і синтез, індукція та дедукція (для узагальнення етапів аудиту оборотних активів). Крім того, використовувався метод аналогії та абстрагування для дослідження аспектів обліку, аналізу та аудиту оборотних активів, для уточнення економічної сутності та вдосконалення класифікації оборотних активів.

Наукова новизна цієї роботи полягає в уточненні теоретичних аспектів організації обліку оборотних активів, а також у розробці етапів аудиторської перевірки цих активів на підприємстві. У дослідженні представлено класифікацію оборотних активів, яка враховує специфіку діяльності конкретного підприємства та його залежність від ряду визначених факторів. Вказана наукова новизна кваліфікаційної роботи сприяє розвитку знань у сфері обліку, аналізу та аудиту оборотних активів, впровадженню сучасних підходів і методик на практиці, а також підвищенню ефективності господарської діяльності підприємства.

Практична цінність отриманих результатів полягає в розробці рекомендацій для усунення наявних недоліків у обліку, аналізі та аудиті оборотних активів підприємства. Це сприятиме підвищенню ефективності функціонування системи обліку оборотних активів, що, в свою чергу, позитивно вплине на загальну ефективність діяльності підприємства.

Довідка про впровадження №28/10/2024 від 28 жовтня 2024 р.

Практичне значення дослідження організаційних та методичних засад обліку, аналізу і аудиту оборотних коштів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» може мати велике значення, як для самого підприємства, так і для бізнес-спільноти та суспільства в цілому. Оцінка стану та ефективності використання

оборотних активів дозволяє уникнути непередбачених фінансових ризиків і забезпечити стабільність фінансових показників підприємства. Дослідження допомагає виявити потенційні можливості для розвитку та визначити обмеження, що, в свою чергу, сприяє створенню більш ефективної стратегії розвитку. Оптимізація управління оборотними активами може підвищити конкурентоспроможність підприємства на ринку, забезпечуючи раціональне використання ресурсів. Система управління оборотними активами, що базується на об'єктивних даних, сприяє підвищенню довіри з боку банків, інвесторів, клієнтів та інших зацікавлених сторін. Поліпшення управління оборотними активами також може зменшити негативний вплив діяльності підприємства на навколишнє середовище та покращити відносини зі спільнотою.

Дослідження кваліфікаційної роботи були апробовані на таких конференціях:

Науково-практична конференція «Економічний потенціал країни: теоретичні засади та практика реалізації» (м. Івано-Франківськ, 17-18 листопада 2023 р.), «Економічна сутність оборотних активів підприємства», Одеса: Видавництво «Молодий вчений»; інтернет-конференція «Сталий розвиток ЄС – кращі практики для України» (м. Львів, 22 лютого 2024 р.), «Цифровізація бізнес-процесів в Україні», Львів: Національний університет «Львівська політехніка»; II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених та студентів «Домінанти соціально-економічного розвитку України у нових реаліях», (м. Київ, 29 березня 2024р.), «Оцінка фінансової безпеки підприємства», Київ: КНУТД; XI Міжнародна науково-практична конференція «Пріоритети розвитку фінансів, менеджменту та маркетингу: традиції, моделі, перспективи» (м. Київ, 28 травня 2024 р.), «The influence of current assets on the position of financial security of the enterprise», Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля; VI Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації» (м. Київ, 4 жовтня 2024р), «Інформаційні технології фінансово-облікової системи підприємства», Київ: КНУТД.

Результати роботи проведеного дослідження було апробовано у статті в

науково фаховому виданні: "Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку" на тему «Аналітичні і аудиторські процедури щодо оборотних активів підприємства»

Структура роботи: дана кваліфікаційна робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Кваліфікаційна робота розміщена на 160 сторінках, список використаних джерел налічує 95 найменувань, 40 таблиць, 24 рисунка графічного матеріалу та 13 додатків.

РОЗДІЛ I

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

1.1. Економічна суть оборотних активів на підприємстві

Важливим етапом розвитку підприємства в умовах сучасного ринку є забезпечення його оборотними активами, адже вони є одним з основних факторів успішної діяльності господарюючого суб'єкта.

Все майно, яким володіє підприємство і яке відображене в його балансі, називається активами підприємства. Активи підприємства – це майно в його матеріальній і нематеріальній формах, придбане підприємством за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебувають у його розпорядженні та призначені для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку. Залежно від строку та специфіки використання у виробничій діяльності підприємства активи поділяють на необоротні та оборотні [29,с.31].

Активи підприємства, як важлива вартісна категорія фінансового менеджменту є економічними ресурсами, сформованими за рахунок вкладеного в них капіталу. В процесі використання вони перебувають в постійному обороті, тому пов'язані з факторами ризику, часу та ліквідності [34].

Оборотні активи посідають друге місце за обсягом після основних засобів у загальному ресурсному потенціалі, що характеризує економічний стан підприємства.

Для того щоб зрозуміти справжню суть оборотних активів, необхідно усвідомлювати їх грошовий та фінансовий характер, а також не змішувати їх із цінностями, в які інвестуються ці активи, тобто із засобами виробництва.

Оборотні активи слугують для підтримки економічного обігу оборотних ресурсів підприємств.

Серед основних нормативних документів, які характеризують сутність оборотних активів є вітчизняні (національні положення стандарти) та міжнародні

стандарти бухгалтерського обліку.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», оборотні активи - це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [12].

Згідно з Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності», оборотні активи визначаються як «поточні».

Поточними визнають активи, що:

- а) можуть бути реалізованими чи спожитими у нормальному операційному циклі;
- б) утримуються в основному з метою продажу;
- в) можуть бути реалізованими протягом дванадцяти місяців після звітного періоду;
- г) є грошовими коштами чи еквівалентами грошових коштів, за умови що немає обмежень щодо обміну чи використання цього активу для погашення зобов'язання принаймні протягом дванадцяти місяців після звітного періоду[9].

Після аналізу визначень оборотних активів у національних та міжнародних нормативних документах можна зробити висновок, що вітчизняне тлумачення відповідає міжнародному.

Отже, оборотні активи є поточними активами, які неоднорідні за складом, використовуються та поновлюються в короткостроковому періоді для забезпечення безперервного процесу господарської діяльності, а також для досягнення певної економічної вигоди у майбутньому [31,с.92].

Знаний економіст Ален Шапіро при дослідженні поняття поточних активів, наводить їх диференціацію на грошові кошти (cash), вкладення в цінні папери (marketable securities), рахунки до одержання (accounts receivable), запаси (inventory) [56,с.197].

М.І. Кутер під оборотними активами розуміє другий розділ балансу, що складається з поточних активів, які сформовані в окремі групи: запаси, дебіторська заборгованість, короткострокові фінансові вкладення, грошові кошти.

В. І. Видяпин розкриває оборотні активи як частину капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи [93,с.437].

Також варто звернути увагу на те, як різні науковці трактують поняття «оборотні активи». Було здійснено аналіз праць авторів, які представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «оборотні активи»

Автор визначення	Визначення поняття
1	2
О.Я. Базилінська	Оборотні активи - це активи, що за умови нормальної господарської діяльності підприємства змінюють свою матеріально-речову форму за відносно короткий строк (менше року)
А.І. Баранов	Оборотні активи - це сукупність матеріальних і фінансових активів, які постійно здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою забезпечення постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримки нормальної ліквідності підприємства і повинні повністю використовуватися протягом одного календарного року або операційного циклу
М.Д. Білик	Оборотні активи – група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями.
І.О. Бланк, І. М. Бубняк	Оборотні активи - це сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну діяльність підприємства та, повністю споживають у процесі одного виробничо-комерційного циклу
Боді З. та Мертон Р	Оборотні активи - суми грошових коштів компанії та всі інші статті балансу, які протягом року передбачається перетворити в гроші
Брейлі Р. та Майєрс С	Оборотні активи - це такі активи, які компанія в найближчому майбутньому збирається перетворити в грошові кошти
Ф.Ф. Бутинець	Оборотні активи - сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес, які повністю споживаються протягом одного операційного циклу
Ю. А. Верига	Оборотні активи - це засоби, інвестовані підприємством в поточні операції під час кожного операційного циклу.
Н.О. Власова	Оборотні активи - це сукупність матеріальних і грошових цінностей, що обслуговують поточний господарський процес підприємства, котрі перебувають у постійному русі та в повному розмірі переносять свою вартість на вартість створеного продукту, з ціллю отримання прибутку
М.В. Володькіна	Оборотні активи - це частина активів підприємства, яка включає оборотні кошти та короткострокові фінансові інвестиції
А.Є. Громова, В. О. Стецюк	Оборотні активи - це активи, які в результаті будуть перетворені в грошову форму
І.М. Гринюк	Оборотні активи - це та частина майна, яка використовується протягом одного виробничого циклу й повністю переносить свою вартість на вартість продукції, що виробляється, змінюючи свою натурально-речову форму

Продовження Табл.1.1	
Автор визначення	Визначення поняття
1	2
Т.А. Демченко	Оборотні активи - сукупність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені в грошовій формі.
Н.Р. Домбровська	Оборотні активи - ресурси, які формуються за рахунок інвестованого в них капіталу, які, змінюючи свою функціональну форму, беруть участь в одному операційному циклі для забезпечення безперервності діяльності та одержання економічних вигод у перспективі.
Є.О. Донін	Оборотні активи - сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаних протягом одного операційного циклу
Н.Б. Ермасова	Оборотні активи - це засоби, інвестовані підприємством у поточні операції під час кожного операційного циклу
А.Г. Загородній	Оборотні активи – це сукупність майнових цінностей, які обслуговують операційну діяльність підприємства та повністю споживаються упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу.
Я.В.Зардова	Оборотні активи – це контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, які перебувають у постійному кругообігу з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності підприємства, що можуть змінювати свою матеріальну форму та переносити свою вартість на вартість готової продукції чи можуть бути перетворені на гроші продовж одного операційного циклу
Г.Г. Кірейцев	Оборотні активи - це сукупність коштів, авансованих в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції.
В.В. Ковальов, Л.М. Ремньова, Л.О. Коваленко	Оборотні активи - це активи, що споживають у ході виробничого процесу продовж року, або операційного циклу, що перевищує 12 місяців через специфіку виробництва, а тому такі, котрі повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції
Н. О. Ковальчук	Оборотні активи - це сукупність майнових цінностей, що обслуговують поточну (операційну) діяльність підприємств і цілком споживаються протягом одного виробничого циклу
В.Г. Корчагіна та Т.О. Олексенко	Оборотні активи – це активи, що обслуговують господарський процес і забезпечують його неперервність
О.С. Кравченко Г.М. Іванова	Оборотні активи - це сукупність таких матеріальних та грошових цінностей, котрі обслуговують його поточну фінансово-господарську діяльність, внаслідок високого рівня ліквідності забезпечують платоспроможність підприємства знаходяться у постійному кругообігу й в повному обсязі переносять свою вартість на виготовлену продукцію
М.Н. Крейніна	Оборотні активи - це мобільна частина майна підприємства, тобто вся вартість тих оборотних активів, які за нормальних умов роботи протягом року (або навіть коротшого періоду) перетворюються в грошові кошти в результаті отримання виручки від реалізації, обігу цінних паперів тощо
Л.О. Лігоненко	Оборотні активи - це сукупність економічних ресурсів підприємства, що перебувають у постійному кругообігу, змінюють свою матеріальну форму впродовж одного операційного циклу (одного року) та в повному обсязі переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції

Продовження Табл.1.1	
Автор визначення	Визначення поняття
1	2
І.М. Мягих	Оборотні активи - це сукупність грошових коштів, їх еквівалентів та товарно-матеріальних цінностей, які перебувають у постійному русі, обслуговуючи господарську діяльність підприємства протягом операційного циклу
Г.В. Нашкерська	Оборотні активи - це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів і фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції
В.К. Орлова	Оборотні активи - це ресурси, які належать підприємству і які напевно буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу
І.М. Парасій-Вергуненко	Оборотні активи - це грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи дванадцяти місяців з дати балансу. До оборотних відносяться такі активи, які відповідають наступним вимогам: будуть реалізовані або утримуються для продажу чи використання за нормальних умов операційного циклу підприємства; утримується з комерційною метою і будуть реалізовані впродовж 12 місяців з дати балансу; є активами у вигляді грошових коштів чи їх еквівалентів, що необмежені для поточного використання
П.Г. Перерва	Оборотні активи – сукупність коштів, які забезпечують безперервний їх кругообіг
М.П. Поліщук	Оборотні активи – це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо)
Р.А. Слав'юк	Оборотні активи - це ресурси, які належать підприємству і які, напевно, буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу
Н.Ю. Соломіна	Оборотні активи - це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу
Я. В.Тютюнник	Оборотні активи – це контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, які перебувають у постійному кругообігу з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності підприємства, що можуть змінювати свою матеріальну форму та переносити свою вартість на вартість готової продукції чи можуть бути перетворені на гроші впродовж одного операційного циклу
І.А. Усатов	Оборотні активи - грошові кошти та мобільні активи, які перетворюються в грошові кошти впродовж одного виробничого циклу, що забезпечує безперервність процесу виробництва, обороту та отримання прибутку.
І.В. Фарінович	Оборотні активи – це ширше поняття, оскільки грошові кошти є одними із елементів оборотних активів

Продовження Табл.1.1	
Автор визначення	Визначення поняття
1	2
Філімоненков О.С.	Оборотні активи - це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі й повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або 12 місяців із дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо). Оборотні активи як вартісна категорія – це вартість, авансована в кругообіг виробничих оборотних фондів і фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва й обігу
М.П. Хохлов	Оборотні активи – це як оборотні кошти підприємств, які відображаються в активі бухгалтерського балансу
І.С. Чухно	Оборотні активи - сукупність грошових засобів, що авансуються для створення оборотних виробничих фондів і фондів обороту, які забезпечують постійний кругообіг коштів.
В.М. Шелудько	Оборотні активи - це активи, що обслуговують господарський процес і забезпечують його неперервність
В.В. Янковська	Оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаються протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу

Джерело: складено автором

за матеріалами [23],[24],[36],[37],[45],[49],[59],[64],[66],[68],[71],[80],[86],[90],[95].

До оборотних активів підприємства належать товарно-матеріальні запаси, дебіторська заборгованість, ліквідні цінні папери, грошові кошти тощо. Частина оборотних активів повністю використовується протягом одного виробничого циклу, а частина може залишатись невикористаною. Вартість використаних оборотних активів повністю переноситься на вартість виготовленої продукції, а активи поновлюються для забезпечення неперервності виробничого процесу [29,с.31].

С.І. Юрій та В.М. Федосов під оборотними активами розуміють «активи у вигляді грошей та інших мобільних активів, що перетворюються на грошові кошти на протязі виробничого циклу». Наслідком роботи оборотних активів учені вважають отримання прибутку як основну мету ведення бізнесу [78,с.699].

Дослідницею Стрішенець О.М. пропонується розуміти оборотні активи у структурі загального капіталу підприємства, які поділяються на швидкоплинні предмети праці, які зникають після першого виробничого циклу та потребують свого постійного оновлення [56,с.197].

Варто під оборотними активами розуміти частину активів підприємств у

вартісному виразі, яка в процесі кругообігу набуває функціональної форми оборотних виробничих фондів і фондів обігу [72,с.982].

У своїх працях Л.О. Бетехтіна розглядає поняття «оборотні активи», «оборотні кошти» та «оборотний капітал» як тотожні. Дослідниця пропонує таке визначення зазначених термінів: оборотний капітал (активи, кошти) – «це активи, які поновлюються з певною регулярністю для забезпечення поточної діяльності, вкладення в які обертаються протягом одного року або виробничого циклу»

Н.С. Носань та В.Г. Мартінович трактують поняття «оборотні активи» та «оборотний капітал» як самостійні економічні категорії, тісно пов'язані між собою, а саме: оборотний капітал, будучи джерелом авансування, формує оборотні активи, які згодом повертають авансований капітал, забезпечуючи кругообіг капіталу [66,с.1308].

С.В. Шарова та Т.О. Бойко пишуть: «Оборотний капітал слід розглядати як грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, авансовані у виробничі фонди та фонди обігу, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи дванадцятих місяців з дати балансу, які повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції та забезпечують безперервність процесу виробництва та реалізації продукції». На нашу думку, це визначення повністю збігається з класичною характеристикою оборотних активів [69,с.25].

Тому, хоч дефініції «оборотні активи» й «оборотний капітал» включають одні й ті самі об'єкти, а саме грошові кошти, виробничі запаси та дебіторську заборгованість, «оборотний капітал» - це більш загальне поняття, яке, з одного боку, показує складники оборотних активів, а з іншого - характеризує їх фінансування [66,с.1308].

На сучасному етапі управління оборотними активами має велике значення для підприємств, що функціонують в умовах нестабільного ринкового середовища. Дієве та ефективне управління цією частиною майна суб'єктів господарювання є невід'ємною умовою забезпечення належного рівня платоспроможності, кредитоспроможності, конкурентоспроможності та

інвестиційної привабливості [43,с.289].

Управління оборотними активами є одним із пріоритетних напрямів у системі фінансового менеджменту, оскільки воно впливає на ефективність прийнятих управлінських рішень щодо стратегічного розвитку підприємства та оперативного управління його фінансовими ресурсами [69,с.27].

Зачасту, у класичній літературі вченими визначається сутність оборотних активів, як: «це активи, які регулярно відновлюються для забезпечення господарської діяльності і цілком споживаються протягом одного року чи одного операційного циклу, якщо він довший за рік. Окрім того, також трактують, як: «частину матеріально-речових цінностей і грошових коштів, а також, якщо орієнтуватися на фінансову звітність, поточні фінансові інвестиції, витрати майбутніх періодів, податкові суми, які тимчасово знаходяться в розпорядженні підприємства, і використовуються в процесі виробництва і реалізації продукції. Виходячи із вказаного, дослідження економічної сутності оборотного капіталу та оборотних активів необхідно трактувати із призми системного підходу, зокрема, як сукупність елементів, що має цілі, ресурси, зв'язки із внутрішнім середовищем та зворотний зв'язок, оскільки основною властивістю системи є її цілісність, а цілісність системи характеризується її структурністю, під якою слід розуміти сукупність компонентів системи та їх зв'язків, які визначають внутрішню будову і організацію об'єкта [64,с.97].

Як правило, найбільш вагому частину у структурі оборотних активів підприємства займають запаси, які, в свою чергу включають сировину та матеріали; незавершене виробництво; готову продукцію та товари. Саме тому, пошук раціонального способу управління запасами є одним з завдань управління оборотними активами. Вирішення цього завдання дозволяє забезпечити безперервність виробничого і торгівельного процесу при мінімальних витратах на утримання запасів [74].

Кожне підприємство формує власну політику управління активами. Ця політика встановлює необхідну потребу в активах, визначає їх склад, структуру, джерела фінансування, враховуючи специфіку діяльності підприємства та вплив

факторів зовнішнього та внутрішнього середовища [94,с.416].

Управління оборотними активами підприємства обов'язково включає систематичний контроль за їх збереженням та ефективністю використання за допомогою контролю та аналізу на основі статистичних даних та бухгалтерської звітності.

Розробка політики управління запасами зводиться до визначення їх оптимального рівня, що дозволяє вивільнити значні оборотні засоби з неліквідних для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Ще однією складовою оборотних активів є дебіторська заборгованість. Політика управління дебіторською заборгованістю- це частина загальної політики управління оборотними активами та маркетингової політики підприємства, направленої на розширення обсягу реалізації продукції.

Управління грошовими коштами та їх еквівалентами - основа ефективності фінансового менеджменту. Сучасні методи планування, обліку і контролю грошових коштів дозволяє керівнику визначити, які із підрозділів підприємства генерують найбільші грошові потоки, в які терміни і за якою ціною найбільш доцільно залучати фінансові ресурси, у що ефективно інвестувати вільні грошові кошти [37,с.193].

Зазначимо, що для підприємств, які виробляють продукцію, характерною ознакою є домінування у загальній структурі оборотних активів таких складників, як товарна дебіторська заборгованість, запаси та незавершене виробництво [43].

З економічної точки зору оборотні активи являють собою засоби підприємства, які використовуються протягом одного виробничого циклу і свою вартість переносять на предмет повністю.

Оборотні активи - це термін, що використовується в бухгалтерському обліку і відображає назву другого розділу активів у фінансовому звіті підприємства.

Отже, дослідивши різні визначення терміна «оборотні активи» та базуючись на фінансовій звітності підприємства ТОВ «Арсенал-Центр», ми проаналізуємо структуру оборотних активів цього підприємства, що представлена на рис. 1.1.

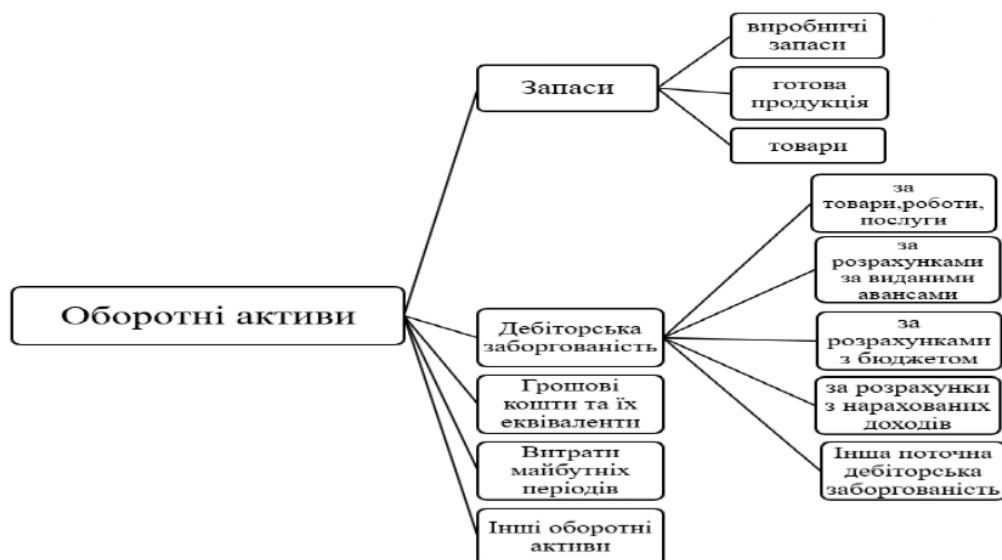

Рис. 1.1. Структура оборотних активів підприємства ТОВ «Арсенал-Центр»
Джерело: складено автором

Оборотні активи як вартісна категорія - це вартість, авансована у кругообіг виробничих оборотних фондів та фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва та обігу [51,с.105].

Оборотні активи впливають на процес виробництва і реалізації продукції, адже їм належить вирішальна роль в організації діяльності підприємства, в забезпеченні його фінансової стійкості і платоспроможності, прибутку і рентабельності [79,с.78].

Безперервність виробництва та реалізація продукції, що виготовляється підприємством, забезпечуються за рахунок оборотних засобів. Важливо раціонально і правильно інвестувати фінансові ресурси в активи, оскільки це впливає на стабільність фінансового становища підприємства.

Сфера торгівлі є однією із найбільш вразливих галузей економіки завдяки визначальному впливу ринкової кон'юнктури на функціонування підприємств торгівлі. Операційна діяльність торговельних підприємств забезпечується використанням їх оборотних активів як основного елемента їх ресурсного потенціалу [85,с.279].

Слід зазначити, що економічна суть оборотних активів полягає в їхній ролі в організації виробничої діяльності підприємства. Завдяки безперервному руху вони забезпечують постійний кругообіг форм вартості, що, в свою чергу, сприяє

безперервному відновленню виробничих процесів.

Оборотні активи, як і будь-які інші активи, мають властиві лише їм переваги й недоліки, що є ключовими факторами, на які потрібно звертати увагу під час формування, використання та управління ними [86,с.160].

До переваг оборотних активів слід віднести:

- а) легку трансформацію з одного виду в інший;
- б) високу ліквідність;
- в) швидку реалізацію управлінських рішень;
- г) легкість піддавання змінам;
- д) є засобами платежу.

До недоліків оборотних активів слід віднести:

- а) активи, які не задіяні у виробництві, не приносять прибутку;
- б) запасам властиві псування та знецінення;
- в) потребують витрат, пов'язаних із зберіганням;
- г) піддаються впливу інфляції;
- д) високий рівень фінансових ризиків.

Вивчивши економічний зміст терміна «оборотні активи» та його трактування, запропоновані як зарубіжними так і вітчизняними науковцями, можна сказати, що на сьогоднішній день не існує загальноприйнятого визначення цього терміна. Ми вважаємо, що це зумовлено використанням різних підходів і цілей при формулюванні терміна. У висловлюваннях науковців можна виявити певні суперечності. Саме це є підґрунтям для подальшого наукового дослідження.

1.2. Класифікація оборотних активів підприємства

Оборотні активи – це термін, що відповідає назві другого розділу активів у бухгалтерському балансі. Отже, до оборотних активів відносяться ті активи, які представлені в цьому розділі. Основними складовими оборотних активів є: запаси, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, а також витрати, що відносяться до майбутніх періодів.

Важливу роль в діяльності підприємства відіграють оборотні активи. Це пояснюється тим, що:

- наявність оборотних активів є обов'язковою умовою початку і нормального функціонування виробництва та збуту продукції (робіт, послуг);
- структура, обсяг і швидкість обороту цих активів впливають на платоспроможність компанії;
- ефективність використання оборотних активів має суттєвий вплив на прибуток, рівень витрат, рентабельність і т. п.

Головною та вирішальною рисою оборотних коштів є їх динамічність, зміна матеріальної форми та трансформація в грошові кошти. Вони забезпечують безперервність і безперебійність господарської діяльності фірми.

Ключове значення має грамотна організація, контроль оборотних активів та їх ефективне управління. Оскільки оборотні активи містять у собі і грошові, і матеріальні ресурси, то від їх ефективної організації і використання залежить не тільки виробничий процес, а й фінансова стабільність підприємства [53,с.47].

Дослідження показує відсутність існування єдиного методичного підходу до визначення оборотних активів. Отже для того, щоб матеріальні ресурси вважались активами, на думку вітчизняних дослідників, потрібно виконання двох умов:

- 1) вони повинні контролюватись, знаходитись у володінні підприємства;
- 2) вони повинні мати достовірно визначену вартість у грошовому вираженні [89].

Кожне підприємство має різну потребу в деяких видах оборотних активів, що передусім залежить від виду діяльності, а в другу - від галузі, в якій працює та розвивається підприємство. Проте незалежно від виду та роду діяльності підприємства, спільним є те, що для економічно ефективної господарської діяльності, для прийняття об'єктивних управлінських рішень, особливо в кризових умовах, необхідна детальна і точна інформація щодо участі оборотних активів в операційному процесі. Саме тому доцільно буде доповнити існуючі класифікації аналітичними ознаками з метою полегшення управління вказаними активами та з метою швидкого реагування на проблемні ситуації, такі як значне

підвищення цін на ресурси через інфляцію, невиконання клієнтами або постачальниками своїх зобов'язань, дебіторська заборгованість тощо [49,с.102].

При класифікації оборотних активів виділяють їх види, роль та значення яких відрізняються залежно від галузі:

- грошові кошти або їх еквіваленти, інвестиції в ліквідні цінні папери, які приносять відсотки, наприклад облігації або казначейські векселі;

- дебіторська заборгованість. Це коли компанія надала послуги чи продала товари, але клієнт ще не здійснив оплату за них. Важливо, щоб оплата від клієнта надійшла протягом року;

- запаси, включаючи сировину, незавершену та готову продукцію. Наприклад, якщо компанія спеціалізується на продажу шкільної канцелярії, вона може розраховувати продати більшу частину своєї продукції на початку навчального року, оскільки школи вимагають наявності потрібної канцелярії у учнів. Це означає, що найближчим часом підприємство перетворить свої запаси на готівку, тобто такі запаси є поточним активом з високою ліквідністю;

- витрати майбутніх періодів. Це авансові платежі за послуги або товари, які компанія отримає в майбутньому. Звичайно вони не можуть бути конвертовані в готівку, оскільки платежі фірма уже здійснила, але це дозволяє звільнити капітал, який можна буде використати для інших цілей. Для прикладу це може бути плата страховим компаніям;

- ресурси компанії. Їх можна віднести до категорії оборотних активів, якщо планується продати їх чи якимось іншим чином конвертувати в готівку протягом року; інші ліквідні активи. Будь-які активи, які можна перевести в готівку протягом операційного циклу. Наприклад, це можуть бути довгострокові інвестиції, які мають бути погашені протягом року [77,с.79].

Класифікація оборотних активів має передусім наукове, а також прикладне значення, яка дає можливість побудувати конкретну систему знань щодо даного об'єкту обліку та аналізу їх наявності, руху й управління ними. Поєднавши критерії класифікації оборотних активів, що пропонуються вітчизняними науковцями, та склад оборотних активів, що висвітлений у Національному

стандарті (положенні) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», ми одержали найважливіші ознаки, за якими необхідно класифікувати оборотні активи, а саме: відповідно до джерел формування, відповідно до складу, відповідно до рівня ліквідності, відповідно до місця у відтворювальному процесі, відповідно до характеру організації, відповідно до місця розміщення оборотних активів [62,с.73].

І.О.Бланк в основу класифікації оборотних активів, закладає чотири основні ознаки: характер фінансових джерел формування (валові оборотні активи, чисті оборотні активи, власні оборотні активи); вид (запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів, запаси готової продукції, дебіторська заборгованість, грошові активи, інші види оборотних активів); характер участі в операційному процесі (оборотні активи, які обслуговують виробничий цикл підприємства, оборотні активи, котрі обслуговують фінансовий цикл підприємства); період функціонування (постійна частина оборотних активів, змінна частина оборотних активів).

Н.Б.Ярошевич виділяє наступні критерії класифікації оборотних активів: залежно від їхньої участі в кругообігу коштів (оборотні виробничі фонди, фонди обігу); залежно від методів планування, принципів організації та регулювання (нормовані, ненормовані); залежно від джерел формування (власні та прирівняні до власних, залучені, інші).

Якщо класифікувати оборотні активи за їх складом у балансі підприємства, то варто виділити: запаси; дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги; грошові кошти та їх еквіваленти.

Економічно обґрунтована класифікація оборотних активів є ключовою для ефективного бухгалтерського та управлінського обліку, оскільки вона забезпечує можливість своєчасного управління, аналізу та прогнозування. Це, в свою чергу, впливає на якість управлінських рішень.

Аналіз різних підходів до класифікації дозволив узагальнити інформацію та створити комплексну класифікацію, що охоплює всі аспекти оборотних активів, яка представлена на рис.1.2.

Рис. 1.2. Класифікація оборотних активів
Джерело: складено автором за матеріалами [46],[49],[59].

Запаси включають: товари, що були придбані та зберігаються для перепродажу, до складу яких відносять землю та іншу нерухомість, придбану для перепродажу; готову вироблену продукцію; незавершене виробництво підприємства; основні та допоміжні матеріали для використання у про цесі виробництва та надання послуг.

Дебіторська заборгованість є результатом продажу товарів та надання послуг у кредит. До її складу включають: чисту реалізаційну вартість; дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом, за виданими авансами, з нарахованих доходів, із інших розрахунків, іншу поточну дебіторську заборгованість; поточні фінансові інвестиції.

До складу грошових коштів та їх еквівалентів включають суми грошей, що на дату балансу перебувають: у касі; на банківських рахунках; у дорозі; у формі грошових документів; у формі виставлених акредитивів [49].

Отже, підсумовуючи характеристики класифікацій, запропонованих різними науковцями, зокрема Л.О.Бетехіна, М.Д.Білик, Є.О.Доніним, М.А.Дядюк, Я.В.Зардовою, А.А.Мазарак, Ю.С.Пеняк, Л.Г.Соляник, а також враховуючи власну думку щодо деяких ознак класифікації оборотних активів, можна виділити їх класифікацію за сферами використання: облік, аналіз, аудит та менеджмент, які представлено на рис.1.3.

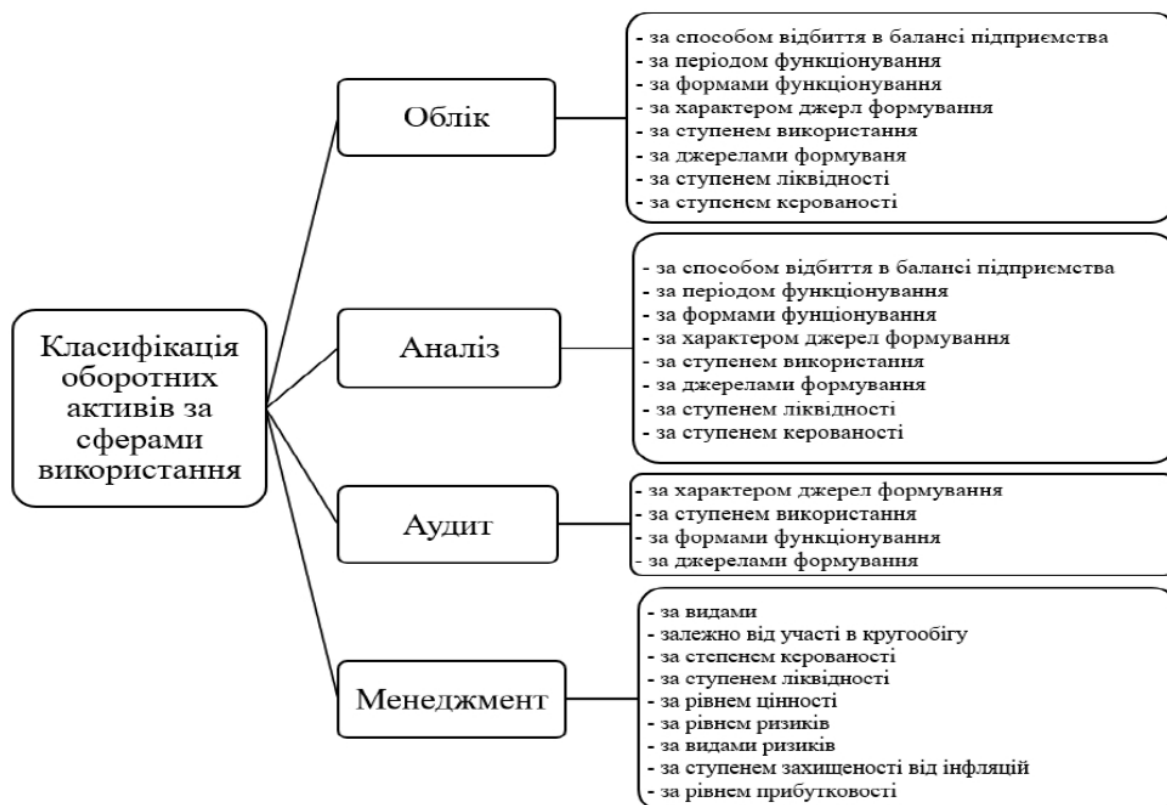

Рис. 1.3. Класифікація оборотних активів за сферами використання

Джерело: складено автором

Класифікація оборотних активів за сферами використання є важливим

аспектом для підвищення ефективності господарської діяльності. Вміння правильно відносити активи до певних груп дозволяє своєчасно виявляти слабкі місця та усувати можливі недоліки.

Підсумовуючи вивчену інформацію, можна зазначити, що детальне теоретико-методологічне дослідження категорії оборотних активів, а також правильне усвідомлення його сутності та класифікаційних характеристик є важливими як з наукової, так і з практичної точки зору.

1.3. Нормативно-правове регулювання операцій з оборотними активами підприємства

Нормативно-правове регулювання обліку оборотних активів вирізняється серед інших об'єктів бухгалтерського обліку власною специфікою. Перш за все, воно пов'язане із розмаїттям нормативної бази. В даному випадку мова йдеться про те, що висвітлення інформації щодо певних питань обліку оборотних активів присутнє не тільки в НП(С)БО, а й Податковому кодексі України та інших нормативних актах [39,с.20].

Головним документом, що регулює бухгалтерський облік в Україні, є Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Цей закон визначає основні принципи для створення правових норм, які регулюють господарську діяльність, організаційну структуру та обов'язки підприємств.

Аналіз нормативно-правової бази операцій з оборотними активами підприємства представлений у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Характеристика нормативно-правової бази операцій з оборотними активами

№	Назва нормативного документу, рік прийняття	Зміст
1	2	3
1.	Конституція України Постанова ВР України №254к/96-ВР від 28.06.96 р.	Основа законодавчої системи України
2.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Постанова ВР України від 16.07.99 р. N 996-XIV	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності

Продовження Табл.1.2		
№	Назва нормативного документу, рік прийняття	Зміст
1	2	3
3.	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р.№291	Встановлює призначення і порядок ведення бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб
4.	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Наказ МФУ №291 від 30.11.99р.	Закріплює загальний концептуальний підхід до побудови системи бухгалтерського обліку, визначає перелік рахунків для обліку окремих елементів.
5.	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07.02.2013 р.	Визначає мету, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.
6.	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» № 246 від 20.10.1999 р.	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. Застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних)
7.	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» № 237 від 08.10.1999 р.	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності. Застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями бухгалтерського обліку
8.	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» №318 від 31.12.1999 р.	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності.
9.	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) «Подання фінансової звітності» № 929_013 від 01.01.2012р	Визначає основи подання фінансової звітності загального призначення для забезпечення їхньої зіставності з фінансовою звітністю суб'єкта господарювання за попередні періоди, а також з фінансовою звітністю інших суб'єктів господарювання.
10	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2) «Запаси» № 929_021 від 01.01.2012р	Визначити підхід до обліку запасів. Головним питанням обліку запасів є визначення суми собівартості, яка повинна визнаватися як актив та переноситися на майбутні періоди до моменту визнання відповідних доходів.

Продовження Табл.1.2		
№	Назва нормативного документу, рік прийняття	Зміст
1	2	3
11	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів» № 929_019 від 01.01.2012р	Визначає вимоги до надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
12	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32) «Фінансові інструменти: подання» №929_029 від 01.01.2012 р.	Полягає у визначенні принципів для подання фінансових інструментів як зобов'язань або власного капіталу і для згортання фінансових активів і фінансових зобов'язань.
13	Податковий кодекс України Постанова ВР України від 02.12.10 р. № 2755-VI	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків, визначає вичерпний перелік податків, що справляються в Україні
14	Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV ст.139	Визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.
15	Закон України 21.12.2017 р №2258-VIII «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»	Визначає правові засади аудиту фінансової звітності, провадження аудиторської діяльності в Україні та регулює відносини, що виникають при її провадженні.
16	Закон України від 07.12.2000р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність»	Визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків.
17	Постанова Правління НБУ від 29.12.2017 р. №148 «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні»	Регламентує оформлення та належне ведення касових операцій на підприємстві
18	Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг. Постанова НБУ від 29.07.2022р № 163	Інструкція визначає порядок ініціювання та виконання платіжних операцій за рахунками користувачів платіжних послуг, які відкриті в надавачів платіжних послуг з обслуговування рахунку
19	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів Наказ МФУ №2 від 10.01.2007р	Можуть застосовуватися підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності

Джерело: складено автором

Загалом, аналізуючи існуючу нормативну базу, можна зробити висновок, що вона потребує подальшого вдосконалення, зокрема через адаптацію до міжнародних стандартів та досягнення більшої узгодженості між законодавчими

актами.

Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні має на меті встановлення єдиних норм ведення бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств і забезпечують захист інтересів користувачів.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлює правові основи регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які поширюються на всі юридичні особи, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на іноземні представництва. Вони зобов'язані вести бухгалтерський облік оборотних активів (запасів, грошових коштів, дебіторської заборгованості) і подавати фінансову звітність відповідно до законодавства. Цей закон встановлює державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності для захисту інтересів користувачів і вдосконалення облікових процесів. Він передбачає використання національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, які узгоджуються з міжнародними стандартами, а також розробку методичних рекомендацій галузевими міністерствами для врахування специфіки різних секторів.

Бухгалтерський стандарт - це нормативний документ, що визначає правила ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Він встановлює вимоги до визнання, оцінки, класифікації та розкриття інформації про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи та витрати. Мета стандарту - забезпечити прозорість, порівнянність та достовірність фінансової інформації для користувачів, таких як інвестори, кредитори та регулятори. У різних країнах ці стандарти розробляються професійними організаціями бухгалтерів і можуть бути обов'язковими або рекомендаційними. В Україні діють Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, які регламентують його ведення, а також нормативно-правові акти та методичні рекомендації Міністерства фінансів, що враховують специфіку різних видів діяльності.

МСА (Міжнародні стандарти аудиту) є комплексом стандартів, що регулюють діяльність аудитора для досягнення його цілей. Вони визначають

загальну відповідальність аудитора та специфічні аспекти, пов'язані з цією відповідальністю. Кожен стандарт має чітко окреслену сферу застосування, дату набрання чинності та можливі обмеження. Аудитори повинні також дотримуватись законодавчих і нормативних вимог, які можуть мати пріоритет над МСА. Якщо законодавство відрізняється від МСА, аудит, що базується лише на законодавчих актах, не вважається автоматично відповідним стандартам.

Аудит операцій з оборотними активами на підприємстві є ключовим елементом аудиторської діяльності, що регулюється українським законодавством. Однією з основних складових цього процесу є перевірка різних аспектів обліку оборотних активів. Аудит таких операцій є надзвичайно важливим етапом для підтвердження надійності та точності обліку, а також коректного відображення оборотних активів у фінансовій звітності підприємства. Основою для проведення аудиту операцій з оборотними активами слугує Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [3].

Для обліку та оцінки виробничих запасів в Україні основою методології є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». У зарубіжній практиці облік і оцінка запасів регулюються Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 2 «Запаси», на основі якого розробляються регіональні стандарти.

Згідно з Інструкцією щодо використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, рахунки класу 2 «Запаси» призначені для узагальнення інформації про наявність і рух готової продукції, товарів, предметів праці, які призначені для обробки, переробки, використання у виробництві та для господарських потреб, а також засобів праці, що включаються підприємством до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Готова продукція, товари, виробничі запаси тощо, які були відвантажені, до моменту переходу ризиків і вигод, пов'язаних з правом власності на них, до покупця, відображаються на окремих субрахунках відповідних рахунків обліку

запасів.

Рахунки класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи» призначені для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів (як у національній, так і в іноземній валюті) у касах, на розрахункових (поточних), валютних та інших рахунках у банках, а також електронних грошей.

Господарські операції в бухгалтерському обліку фіксуються через первинні документи, які є письмовими свідченнями, що підтверджують ці операції та містять розпорядження власника. Документи повинні складатися під час або відразу після проведення операцій. Використання електронних документів можливе за умови надання їм юридичної сили, що забезпечується наявністю обов'язкових та додаткових реквізитів.

Дослідження нормативно-правового регулювання операцій з оборотними активами підприємства показало, що кожне підприємство в Україні повинно самостійно, спираючись на чинне законодавство, власний досвід та особливості національної економіки, здійснювати правильний обліковий процес щодо оборотних активів. Це має враховувати специфіку його господарської діяльності, а також умови ринкової кон'юнктури та інші внутрішні і зовнішні фактори, що впливають на функціонування.

Оборотні активи є складною категорією, що включає різноманітні елементи. Для забезпечення коректного обліку та аналізу цих активів необхідно дотримуватись чинного законодавства України та внутрішніх нормативних документів підприємства. Це дозволить адекватно відображати специфіку його діяльності, що, в свою чергу, забезпечить інформативність та аналітичність у контролі, плануванні та формуванні управлінських рішень.

Висновки до розділу 1

Вивчення терміна «оборотні активи» показує, що наразі немає єдиного визначення цього поняття, оскільки різні науковці, як вітчизняні, так і зарубіжні, використовують різні підходи та цілі. Це призводить до суперечностей у

трактуванні терміна, що створює основу для подальших наукових досліджень. Слід зазначити, що економічна суть оборотних активів полягає в їхній ролі в організації виробничої діяльності підприємства. Завдяки безперервному руху вони забезпечують постійний кругообіг форм вартості, що, в свою чергу, сприяє безперервному відновленню виробничих процесів.

Оборотні активи мають ряд переваг, таких як легка трансформація, висока ліквідність, швидка реалізація управлінських рішень, легкість змін та використання як засоби платежу. Проте вони також мають недоліки, зокрема, активи, які не використовуються у виробництві, не приносять прибутку, запаси можуть псуватися та знецінюватися, потребують витрат на зберігання, піддаються інфляції та мають високий рівень фінансових ризиків.

Економічно обґрунтована класифікація оборотних активів є ключовою для ефективного бухгалтерського та управлінського обліку, оскільки вона забезпечує можливість своєчасного управління, аналізу та прогнозування. Це, в свою чергу, впливає на якість управлінських рішень. Аналіз різних підходів до класифікації дозволив узагальнити інформацію та створити комплексну класифікацію, що охоплює всі аспекти оборотних активів.

Але є недолік до якого слід віднести недостатню систематизацію різних типів класифікації, що враховують специфіку управління фінансово-майновим становищем підприємства.

Нормативно-правова база повинна постійно оновлюватись відповідно до змін в обігу оборотних активів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «АРСЕНАЛ-ЦЕНТР»

2.1. Аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «Арсенал-Центр»

В умовах сучасного економічного розвитку питання ефективного функціонування вітчизняної промисловості стають все більш важливими. Протягом тривалого часу металургійна галузь залишалася основним двигуном вітчизняної промисловості.

Металургійні підприємства України функціонують в умовах глобального економічного середовища, тому світові тенденції та тренди мають прямий вплив на результати роботи вітчизняних компаній.

Металургійна промисловість в Україні є однією ключових сфер, яка, разом з іншими секторами, впливає на узагальнений рівень економічного зростання та прогресу держави. Вона тісно пов'язана з суміжними галузями, які постачають їй продукцію для проміжного споживання, а також з галузями, що використовують металопродукцію у своєму виробництві.

Металургія є однією з ключових галузей промисловості України, що забезпечує сировинну основу для таких секторів економіки, як машинобудівна промисловість, транспортна та будівельна галузі. Таким чином, виготовлення та реалізація виробів з металу, а також підтримка цього сектора є вкрай значущими для економічної сфери.

Металургія складається з низки послідовних зв'язаних між собою стадій виробничого процесу, починаючи від видобутку сировини і закінчуючи випуском готової продукції.

Обсяг реалізації промислової продукції (товарів та послуг) розраховується на основі ціни продажу відвантажених товарів (послуг), зазначеної в документах, що слугують підставою для розрахунків з покупцями (замовниками). Це також включає в себе вироби, продукцію (товари, послуги), що реалізується за бартерними угодами.

Інформація про обсяги реалізації за різними видами промислової діяльності була зібрана з урахуванням функціонального підходу (однорідні продукти). Річні дані про обсяги реалізованої продукції, отримані в результаті структурного обстеження підприємств, сформовані без урахування податку на додану вартість (ПДВ) та інших непрямих податків (таких як акцизний податок тощо).

Використовуючи дані з веб-сайту Державного комітету статистики, проведемо аналіз обсягів реалізованої продукції, що відображає кількість товарів або послуг, проданих у металургійній промисловості за період з 2019 по 2023 роки. Ці дані наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Обсяги реалізованої продукції по в металургійній промисловості
за 2019-2023 рр.

Промисловість	Код за КВЕД- 2010	2019	2020	2021	2022	2023
		млн.грн	млн.грн	млн.грн	млн.грн	млн.грн
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів	24	423533,6	397501,7	679491,0	337768,5	354881,0

Джерело: складено автором за даними з веб-сайту Державного комітету статистики

З таблиці 2.1 видно, що обсяги реалізації продукції в металургійній промисловості зменшувалися з 2019 по 2023 роки. Карантинні обмеження в Україні, які спричинені пандемією COVID-19, по-різному вплинули на різні сектори економіки. Найбільше постраждали ті сфери, які потребували відвідування громадських місць та скупчення людей.

Внаслідок економічної кризи, викликаній введенням карантинних заходів, зниженням платоспроможності споживачів та продажу металів за цінами, нижчими за ринкові, призводить до спотворення конкуренції та негативних наслідків для виробників у країнах-експортерах, у результаті реалізація продукції знижувалася з 2019 р. і до теперішнього часу.

Динаміка обсягу реалізованої продукції в металургійній промисловості відображає зміни в обсязі певного явища або процесу протягом часу, що може включати зростання, зменшення або стабільність. Цей показник є важливим для аналізу тенденцій і прогнозування майбутніх змінностей.

Зміни в обсязі реалізованої продукції за 2019-2023рр. представлені на рисунку 2.1.

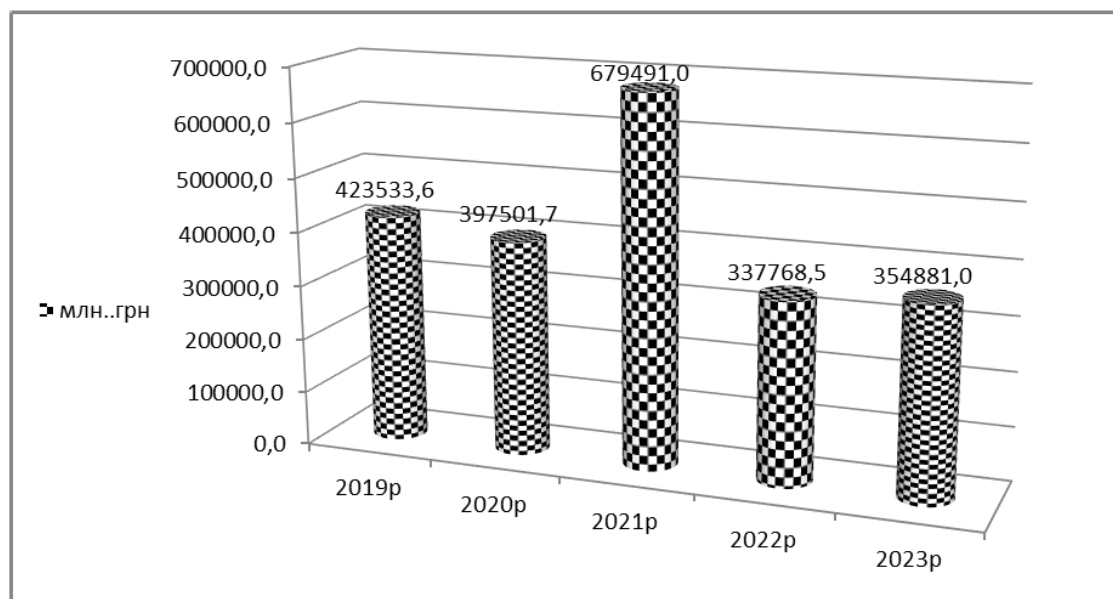

Рис.2.1.Динаміка обсягу реалізованої продукції в металургійній промисловості за 2019-2023рр.

Джерело: складено автором за даними з веб-сайту Державного комітету статистики

У 2023 році найбільше (у вартісному виразі) реалізовано промислової продукції від наступної діяльності:

- виробництво, передача та розподілення електроенергії – понад 809,2 млрд грн або 24,8% від загального обсягу реалізованої промислової продукції;
- металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування – понад 311,18 млрд грн або 9,5%.

Об'єм видимого споживання металу з полімерним покриттям в Україні у 2023р. склав 277 тис. тон, це підвищення на 82% відносно 2022 р. Споживання українського металу за 2023 рік зросло у два рази в абсолютному значенні, зростання споживання імпортного металу було на рівні росту ринку в цілому і склало 78,6%. Частка продукції українських виробників за два роки зросла на 62% та склала 21,4% у 2023 році.

Відновлення виробничих та торгівельних потужностей ринку металу з полімерним покриттям продовжилося у 2023 році.

Усі підприємства були змушені пристосуватися до нових умов і шукати нестандартні рішення для забезпечення ринку якісною продукцією.

Розглянемо споживання металу за країнами походження, які представлені на рис.2.2.

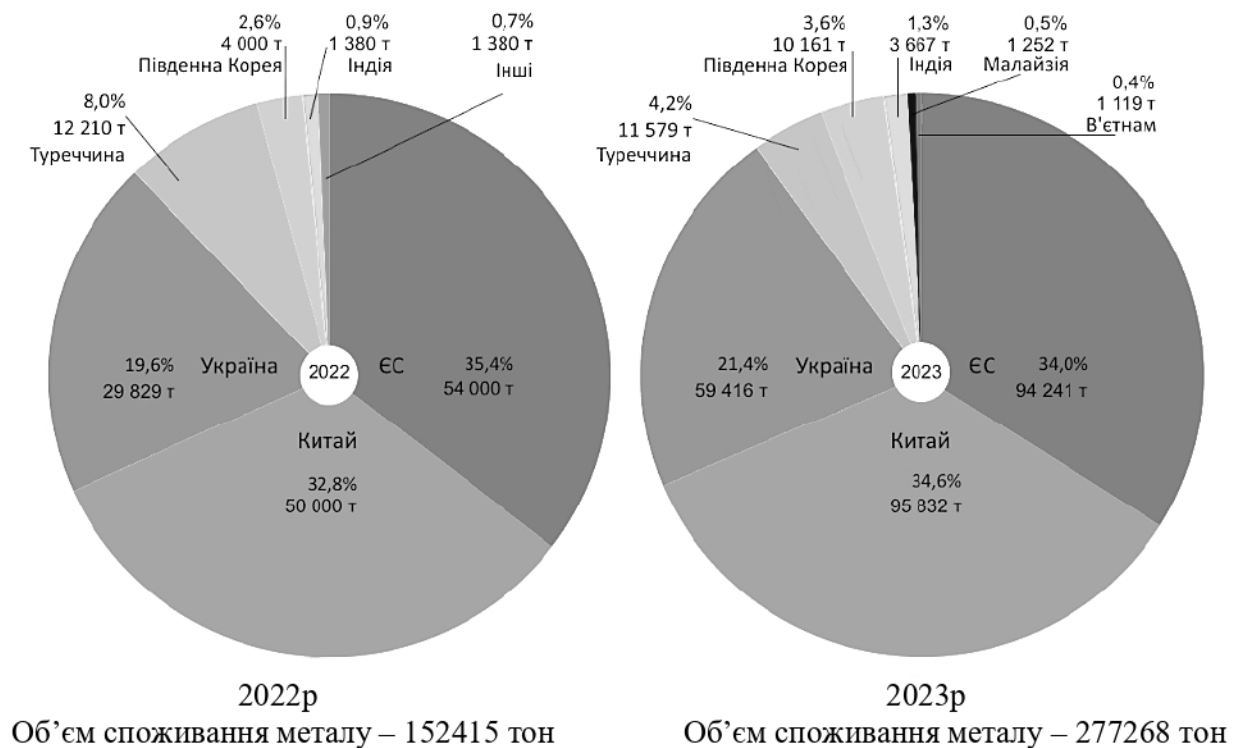

Рис.2.2. Споживання металу за країнами походження
Джерело: складено автором за даними Metipol

Досліджуючи споживання металу за країнами походження, можна дійти висновку, що Китай все ще залишається лідером ринку за попитом на імпортний метал. Протягом I-III кварталів 2023 року його частка склала 45% від загального об'єму. Але вже у IV кварталі вона впала до 35%.

Споживання європейської сталі зростає відповідно до динаміки росту ринку в цілому, що дозволило зберегти частку у 34%.

Український метал поступово нарощує свою частку та в 2023 р досяг 21,4% у порівнянні з 19,6% у 2022р. А ось турецький метал також втрачає свою частку, яка минулого року склала 4,2%, що у два рази менше ніж попереднього. Але абсолютне значення не змінилось і складає 12 тис.т, як у 2022р.

Окремо відзначимо зростання частки імпорту з Південної Кореї та Індії. Корейська продукція зайняла 3,7% у 2023 році, що відповідає зростанню у 2,5 рази відносно 2022 р. Індія збільшила імпорт металу до України у три рази, але загальна доля металу на ринку не перевищила 1,3%.

Нові для України постачальники - В'єтнам та Малайзія. Сталь з цих країн не

мала суттєвого впливу на ринок у 2023р. і залишилась на рівні експериментальних поставок із загальною часткою не більше 1%.

Українська металургійна промисловість в значній мірі орієнтована на експорт. У попередні роки 75-80% виробленої продукції постачалися закордонним споживачам, а решта йшла на внутрішній ринок. 2023 рік не став винятком: частка експорту сталевих прокатів склала 77,9%.

Традиційно в експортних поставках металургів домінували сталеві напівфабрикати та сировина для виробництва сталі. За підсумками 2023 року загальна частка "сировинної" складової в експорті металопродукції зросла до 62,7%, тоді як частка готового сталевих прокатів зменшилася до 37,3%.

У 2023 році з України було експортовано 4,76 млн тон чорних металів, що на 22% менше, ніж у 2022 році. Експорт напівфабрикатів знизився на 36,7%, сталевих прокатів – на 28%, а експорт металургійної сировини зріс на 2,7%.

Значні зміни в товарній структурі експорту, викликані блокуванням морських портів та іншими наслідками російської військової агресії, призвели до різкого скорочення валютних надходжень від експорту металопродукції.

Виробництво металевих виробів охоплює процеси виготовлення різноманітних виробів з металу, включаючи обробку, зварювання, формування та монтаж. Це важлива галузь промисловості, що забезпечує потреби в будівництві, машинобудуванні та інших сферах.

Сьогодні ринок металевих покрівельних матеріалів продовжує працювати, незважаючи на військові дії на Сході України. Адже металева покрівля є товаром тривалого користування. Пофарбований в заводських умовах метал, попередньо оцинкований, прослужить домовласникам не менше 50 років, тобто інвестиція грошових коштів в покрівлю прослужить, одночасно, трьома поколіннями. Аналогічного, за термінами служби, товару просто немає, не рахуючи сам об'єкт нерухомості, накритий металевою покрівлею.

Вивчивши металургійну сферу (металургійну промисловість) можна констатувати, що ТОВ «Арсенал-Центр» посідає значну позицію у цій сфері в країні.

ТОВ «Арсенал-Центр» займає провідні позиції на ринку виготовлення матеріалів для покрівлі. Компанію «Арсенал-Центр» створено в м.Одеса у 1998 році, як торгову організацію. Після здійснення покупки сучасних профілювальних ліній та запуску першого виробництва, розпочався новий етап в історії компанії як виробника матеріалів для покрівлі та фасадів в Україні.

В Києві у 2001 році запрацював другий виробничий об'єкт, у цей же рік центральний офіс перемістили у Київ.

ТОВ «Арсенал - Центр» є провідним українським виробником фасадних та покрівельних матеріалів з алюмооцинкованої та оцинкованої сталі.

ТОВ «Арсенал-Центр» є частиною ПГ «Арсенал-Центр». Товариство має структурні підрозділи, які не є юридичними особами і здійснюють діяльність від його імені та в його інтересах.

До складу ПГ «Арсенал-Центр» входять такі компанії:

- ТОВ «Арсенал-панель» - займається виробництвом стінових та покрівельних сендвіч-панелей з утеплювачем з мінеральної вати та пінопласту, розташоване в м. Біла Церква.
- ТОВ «Армада-сталь» - спеціалізується на постачанні та реалізації високоякісної пофарбованої листової сталі в рулонах на території України.
- ТОВ «Аркада-сталь» - виробляє будівельні профілі, U, Z, армуючі профілі для вікон ПВХ, а також профілі для гіпсокартонних конструкцій, знаходиться в м. Одеса.
- «Акведук ЛТД» - українсько-фінське підприємство, що займається виробництвом та реалізацією металевих водостічних систем, розташоване в м. Васильків.

ТОВ «Арсенал-Центр» активно розвиває свою діяльність, інвестуючи в виробничі потужності та відкриваючи нові представництва по Україні.

Товариство «Арсенал-Центр» було засноване на підставі рішення Установчих (Загальних) зборів засновників відповідно до Цивільного кодексу України, Закону України «Про господарські товариства» та інших чинних нормативно-правових актів. Це підтверджується Свідоцтвом про державну

реєстрацію підприємства (Додаток А) та Довідкою з Єдиного державного реєстру підприємств і організацій України (Додаток Б).

Товариство з обмеженою відповідальністю «Арсенал-Центр» є юридичною особою, що функціонує відповідно до свого Статуту. Воно має самостійний баланс, поточні та інші рахунки в банках, веде бухгалтерський облік і статистичну звітність, а також має печатку та штампи з власним найменуванням.

Формування майна відбувається за рахунок грошових коштів та майнових внесків учасників Товариства.

Основною метою заснування підприємства є виконання виробничо-господарських, комерційних та інших видів діяльності з метою досягнення максимальної вигоди (отримання доходу) для Товариства та його учасників.

Згідно зі Статутом (Додаток В), основними напрямками діяльності підприємства є:

- Оптова та роздрібна торгівля товарами народного споживання, як власного виробництва, так і продукцією інших виробників. Це включає організацію та проведення торгівлі продуктами харчування, автомобілями та іншими транспортними засобами (причепами, мотоциклами, автобусами, човнами, катерами, морськими суднами, а також комплектуючими та агрегатами до них). Для реалізації цих цілей Товариство має право створювати та відкривати фірмові магазини, їдальні, ресторани, буфети та інші торгові та громадські заклади, а також проводити аукціони з продажу антикваріату, ювелірних виробів, нерухомості та інших товарів і майна;

- Купівля, приймання та здача в оренду або безкоштовна передача рухомого та нерухомого майна, а також відчуження власного майна в будь-якій формі відповідно до Статуту та чинного законодавства України;

- Організація закладів громадського харчування;

- Оптова та роздрібна торгівля нафтопродуктами та паливно-мастильними матеріалами; - Виробництво.

Основна діяльність та інші види діяльності підприємства включають різноманітні напрямки роботи, які забезпечують його функціонування та

розвиток.

Основна діяльність визначає ключову мету підприємства, тоді як інші види діяльності можуть підтримувати або доповнювати основну, сприяючи загальному успіху та ефективності.

Види основної та інших (допоміжних) видів діяльності ТОВ «Арсенал-Центр» на 01.01.24р. відповідно до шифру КВЕД представлені на рис.2.3.

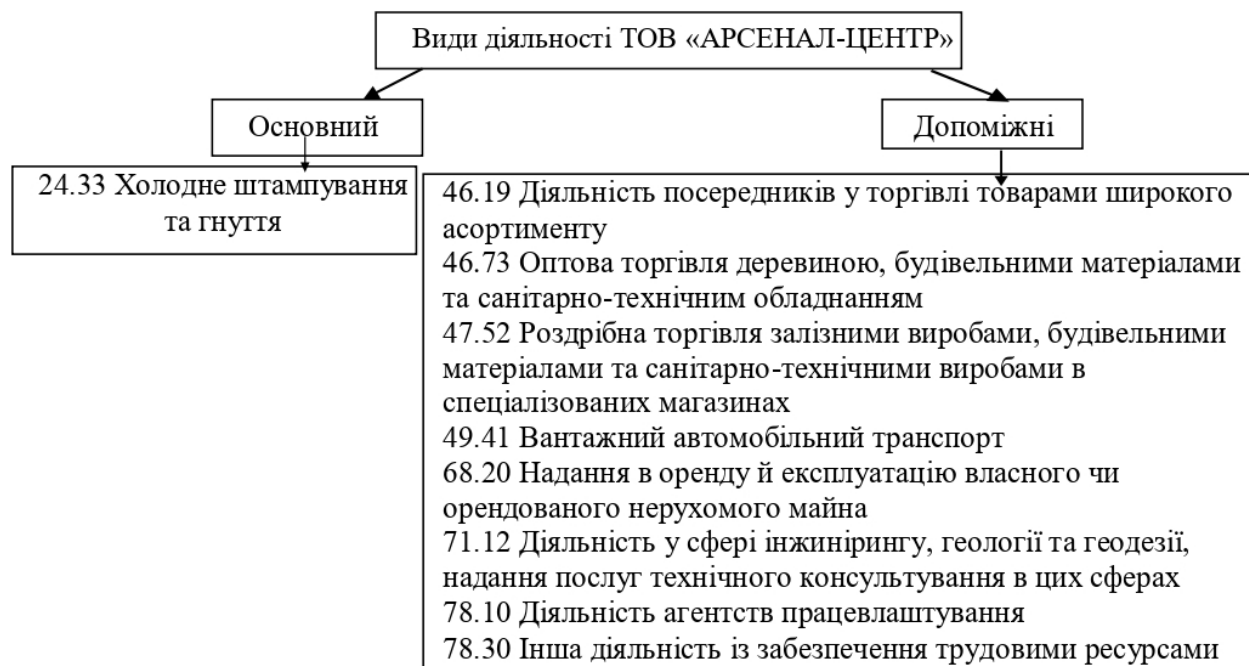

Рис.2.3. Види діяльності ТОВ «Арсенал-Центр» станом на 01.01.2024р

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Арсенал-Центр»

Організаційна структура управління представляє собою сукупність певним чином пов'язаних між собою управлінських ланок. Вона характеризується кількістю органів управління, порядком їх взаємодії та функціями, які вони виконують. Головне призначення організаційної структури - забезпечити ефективну діяльність управлінського персоналу.

До організаційної структури ТОВ «Арсенал - Центр» входить такі підрозділи: департамент бухгалтерського та податкового обліку, фінансово-економічний департамент, департамент по роботі з персоналом, департамент логістики, департамент аудиту та ревізій, комерційний департамент; департамент інформаційних технологій, виробничий департамент, юридичний департамент, департамент безпеки, які відображені на (рис.2.4).

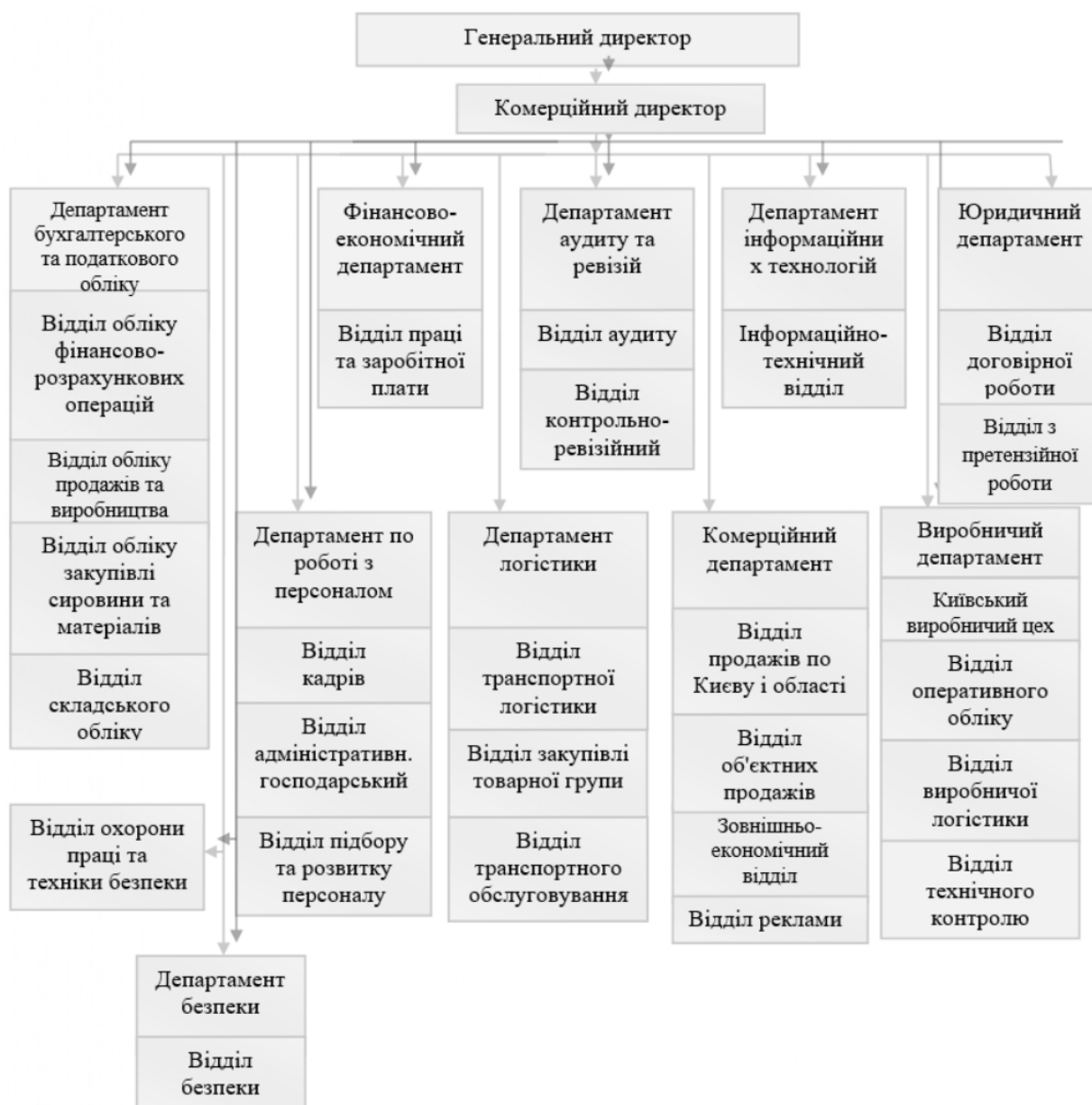

Рис.2.4. Організаційна структура ТОВ «Арсенал - Центр»

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Арсенал-Центр»

Сьогодні в Україні успішно функціонують заводи промислової групи, серед яких 7 заводів, що спеціалізуються на виробництві покрівельних та фасадних матеріалів ТОВ «Арсенал-Центр». Ці заводи розташовані в Києві, Василькові, Одесі, Харкові, Сумах, Хмельницькому та Білій Церкві. Всі підприємства групи обладнані сучасним устаткуванням з Італії та Фінляндії, що дозволяє виробляти продукцію, яка відповідає найвищим європейським стандартам якості. Компанія також має численні філії в різних регіонах України, а її дилерська мережа налічує понад 800 юридичних осіб.

ТОВ «Арсенал-Центр» пропонує широкий асортимент продукції:

- Металочерепиця виробляється за індивідуальними розмірами, з різними видами хвилі: "Арсенал", "Барселона", "Марсель", "Мюнхен";

Металочерепиця зарекомендувала себе як довговічний, легкий та міцний покрівельний матеріал. Вона ідеально підходить як для перекриття старого покрівельного покриття, так для покрівлі нового будинку. Мала вага металочерепиці не вимагає посилення покрівельної підконструкції, а за рахунок сучасних захисних та антикорозійних покриттів покрівля з металочерепиці прослужить довгі роки.

- Профнастил стіновий, покрівельний, несучий, стельовий;

Профлист стіновий - облицювальний матеріал, використовується при будівлі різних будівель і споруд.

Покрівельний профнастил застосовують при будівлі котеджів і швидкомонтованих будівель. Профнастил для даху є зручним матеріалом, так як він дозволяє створити міцну і надійну покрівлю.

Профнастил несучий - це високоміцний будівельний матеріал, який використовують для покрівлі, обшивки стін, виготовлення огорож та інших конструкцій.

- Фальцева покрівля «Арсенал» (Фальц гладкий, Фальц трапецієподібний);

Фальцевою покрівлею називається різновид дахів, які створюються за допомогою з'єднання окремих елементів покриття фальцевим швом. Такий тип кріплення забезпечує повну герметизацію даху, роблячи її однією з найбільш прогресивних різновидів подібних конструкцій

- Металеві водостічні системи Акведук, пластикові водостічні системи Plastmo Nordic та AQUA;

У порівнянні з іншими металевими системами, водостічні системи «Акведук» мають підвищений термін служби, високі антикорозійні властивості, винятковий блиск і стійкість кольору до ультрафіолетового випромінювання.

- Сендвіч-панелі з наповнювачем з мінеральної вати та пінополістиролу;

Пінополістирол - це жорсткий спінений термопласт, що складається зі сплаву

гранул з рівномірно розподіленими в них мікроскопічними щільними осередками, заповненими повітрям.

- Єврофасад та Металевий сайдинг для облаштування та облицювання фасадів;

Металевий сайдинг - матеріал для облаштування, який надає фасаду будівлі естетичний зовнішній вигляд, приховує зовнішні комунікації, захищає фасад будівлі від опадів і механічних впливів, дозволяє утеплити приміщення без втрати площі всередині. Тоді як, Єврофасад для облицювання фасадів, який забезпечує високу звуко- і теплоізоляцію, стійкий до води та вологості, має декоративні властивості.

- Теплоізоляційні мінераловатні вироби ISOVER, Isovat, Техноніколь;
Використання теплоізоляції ISOVER підвищує ефективність роботи систем опалення та кондиціонування, що допомагає знизити пов'язані з цим витрати. Ізоляція ISOVER ефективно перешкоджає проникненню шуму.

- Мансардні вікна VELUX PREMIUM та OPTIMA Стандарт та Комфорт, дахові вікна та сходи FAKRO;

Широкий асортимент FAKRO дозволяє підібрати товар для потреб будь-якого покупця. Окрім дахових вікон та сходів на горище, компанія пропонує вікна для плоских дахів, дахові вилази, світлові тунелі та великий вибір як зовнішніх, так і внутрішніх аксесуарів.

Гідро-, пароізоляційні плівки та мембрани;

Вітро-, гідро-, пароізоляція - рулонні плівки/мембрани, що захищають будівельні конструкції від вологи, конденсату, пару. Використовуючи у ході будівництва гідро- і пароізоляційні плівки, продовжується термін служби покрівлі, стін, перегородок та інших елементів, де потрібен надійний захист від негативних впливів зовнішнього середовища.

- Комплектуючі та аксесуари для покрівельних та фасадних систем (стандартні добірні елементи металочерепиці та профнастилу, сайдингу, єврофасаду, супутні товари для сендвіч-панелей), а також водостічних систем.

ТОВ «Арсенал-Центр» займається виробництвом металочерепиці,

профнастилу, металевого сайдингу, сендвіч-панелей, планок, гладких листів, а також пропонує на продаж теплоізоляційні матеріали, водостічні системи, профілі для каркасного будівництва, мансардні і дахові вікна, плівки, мембрани, комплектуючі та аксесуари на умовах посередництва.

На всіх підприємствах Промислової Групи «Арсенал-Центр» під час виготовлення готової продукції застосовується виключно лише сталь високої якості в рулонах з різними видами покриття. Сировина надходить від основних сталевих виробників.

Компанія орієнтує свій продаж продукції на будівельників та забудовників, оскільки ця цільова група є найбільш ефективною у використанні профнастилу та металочерепиці

Так сталося, що з початку повномасштабного вторгнення, практично по всій Україні, окрім тимчасово окупованих територій, зберігся доступ до якісного інтернету. Користувачі продовжують його використовувати для вирішення своїх задач та пошуку відповідей на питання що цікавлять.

Інтернет-користувачі, які шукають металочерепицю та профнастил, обирають продукцію, керуючись принципом "бренд - характеристики продукту". Водночас, вони зазвичай не прагнуть детально вивчати властивості товару, що підтверджується низьким рівнем інформаційного запиту.

Порівняємо поведінку аудиторії та попит на металочерепицю і профнастил в Україні протягом 2021-2024 років за допомогою інструменту Google Trends, яке має своє відображення на рис.2.5.

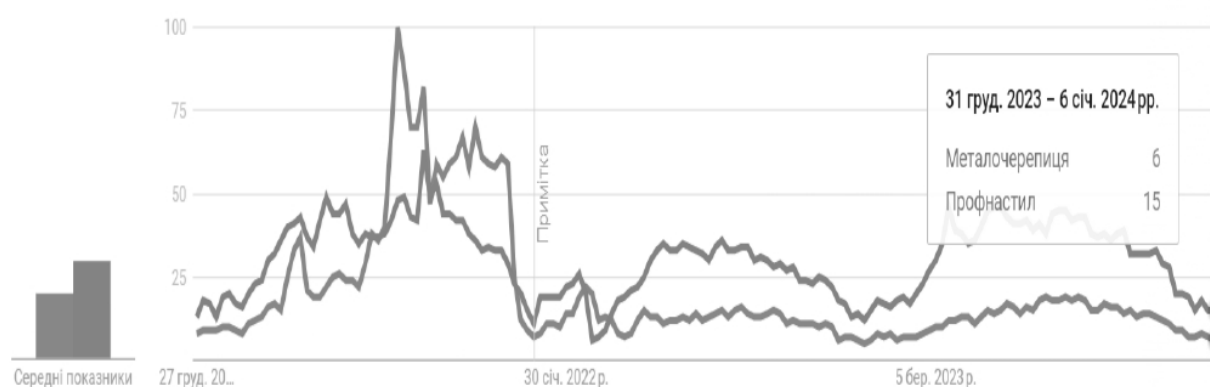

Рис.2.5. Динаміка запитів на металочерепицю і профнастил з 2021 по 2024 роки
Джерело: складено автором за допомогою інструменту Google Trends

На загальному графіку представлена динаміка запитів на металочерепицю та профнастил з січня 2021 по січень 2024 року. Взимку 2021 року запити за обома темами були майже відсутні, проте з весни інтерес до продукції почав зростати і залишався на високому рівні протягом всього активного будівельного сезону. Це є типовою сезонною динамікою для нашого ринку.

Щодо "металочерепиці", то запити залишаються на низькому рівні, а динаміка майже не змінюється. Тема "профнастил" показала певне зростання навесні і утримувала цей рівень протягом звітного періоду.

Співвідношення зацікавленості аудиторії на металочерепицю і профнастил з 2021 по 2024 роки у різних регіонах України, спостерігається на рис.2.6.

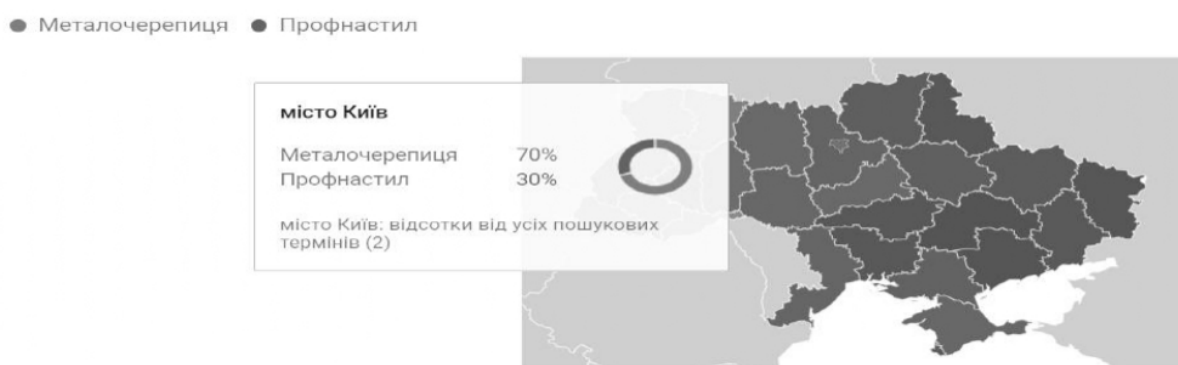

Рис.2.6. Відсоткове співвідношення зацікавленості на металочерепицю і профнастил з 2021 по 2024 роки

Джерело: складено автором за допомогою інструменту Google Trends

Розглянувши відсоткове співвідношення зацікавленості на металочерепицю бачимо, що металочерепиця домінує м.Києві та 5 західних областях України, а профнастил найбільше цікавить користувачів зі сходу та на півдня країни.

Матеріалом для виробництва Промислової групи «Арсенал-Центр» є оцинкована сталь, та оцинкована сталь з полімерним покриттям (поліестер, матовий поліестер, Printech). Сировина замовляється безпосередньо у найбільших світових і вітчизняних виробників.

Основні партнери і постачальники сировини є такі відомі компанії, як : ArcelorMittal, Dongbu Steel, SSAB, SeAH Steel Corp, United States Steel, Posco, FAKRO, ОБІО, Метінвест, Модуль Україна та інші.

ArcelorMittal - це найбільший у світі концерн з виробництва оцинкованого металу з різним полімерним покриттям.

SSAB - Шведська металургійна компанія, що спеціалізується на виробництві високоякісної сталі високої міцності.

United States Steel – є інтегрованим виробником сталі з основними виробничими потужностями в Сполучених Штатах Америки та Центральній Європі.

FAKRO – є одним з провідних виробників мансардних вікон і горіщних сходів.

Базальтова теплоізоляція ТМ IZOVAT – це мінераловатні вироби, що виготовляються ТОВ «ОБІО» на сучасній високотехнічній виробничій лінії.

Метінвест – найбільший на території України виробник залізорудної сировини і сталі, оцинковані рулони.

Модуль Україна – одна з найбільших виробничих груп в Україні, що задовольняє потреби багатьох галузей в тонколистовому оцинкованому та фарбованому рулонному прокаті.

Розглянемо вітчизняних постачальників підприємства ТОВ "Арсенал-Центр", що наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основні постачальники ТОВ «Арсенал-Центр» станом на 01.01.2024р

Назва	Види поставок або послуг	Очікуваний (фактичний) річний обсяг операцій, тис.грн.
1	2	3
ТОВ "ОБІО "	оцинкований метал	30939,6
ТОВ "СТІЛ ХАБ "	оцинкований метал	8088,5
ТОВ "МОДУЛЬ-УКРАЇНА"	оцинкований метал	164003,3

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Арсенал-Центр»

Постійна наявність на складі широкого асортименту сировини з різними технічними характеристиками дозволяє оперативно здійснювати виготовлення готової продукції, виходячи з побажань замовника і типу споруджуваних об'єктів. У сучасному будівництві використовуються різні прокати сталі.

Вперше прокат сталі використовувався у 1779 році в Англії, де за кресленням Генрі Корта, був побудований перший прокатний стан. Згодом Генрі Корт отримав патент за свою розробку. З тих пір пройшло багато років і тепер прокат сталі класифікується за різними ознаками.

ТОВ «Арсенал-Центр» - це компанія, яка орієнтується на потреби клієнтів і

відкрито надає інформацію щодо товщини металу, обсягу цинку, товщини поліестерного покриття та країну-виробника, що виготовляє забарвлений метал.

Виробництво має індивідуальний характер, оскільки продукція виготовляється в одному або кількох примірниках. Процес виробництва має свої особливості, відрізняється універсальністю та гнучкістю. Для його реалізації необхідне універсальне обладнання та кваліфіковані працівники, з огляду на те, що вони здійснюють різноманітні дії без регулярного повторення. Продуктивність праці є низькою в порівнянні з іншими видами виробництва, а собівартість виготовленої продукції висока.

Конкурентами підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» в сегменті панелей є такі компанії: INTECO CONSTRUCTION, USP PANEL, ВБК Комплексгруп, Корпорація Промстан, Щодо основної продукції, до конкурентів належать НВН, ТОВ Альба профіль Україна та Інтерметалпласт.

Постачальники мають значний вплив на ринку через обмежену кількість постачальників сировини. Витрати на сировину становлять значну частину загальних витрат у галузі, а також постачальники впливають на якість продукції, оскільки іноді постачається бракований метал.

Інформація про основних покупців та замовників ТОВ «Арсенал-Центр» представлена в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Основні покупці або замовники ТОВ «Арсенал - Центр» станом на 01.01.2024р

Назва	Види продукції (товарів) або послуг	Очікуваний (фактичний) річний обсяг операцій, тис.грн.
1	2	3
ТОВ " БУД СТАНДАРТ 2016 "	Готова продукція, товар	2533,9
ПВКФ " ФІАЛКА "	Готова продукція, товар	8915,6
ТОВ "КОНТИНЕНТ-СТАЛЬ"	Готова продукція, товар	14663,2

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Арсенал-Центр»

Сьогодні ринок покрівельних та фасадних матеріалів має значний розвиток і пропонує споживачам широкий вибір продукції з різних країн, таких як Бельгія, Німеччина, Польща, Україна та інші.

Сьогодні, займаючи свою нішу на ринку, виробники акцентують увагу на якості товару та його ціновій доступності. Це досить складні умови, в яких

можуть конкурувати лише найсильніші компанії. Незважаючи на це, основна ставка все ж робиться на якість продукції.

На українському ринку найбільш значущими виробниками матеріалів для покрівлі в даний час є ТОВ «Арсенал-Центр», ЗАТ «Руккі Україна», холдинг «Авіста», компанії: «Альба-профіль», «Метал-профіль», «НВН», «Промтех», «Прушинські», «Сталекс», «ТехБудДизайн», «ТПК».

Для більш глибокого розуміння роботи ТОВ «Арсенал - Центр» здійснимо аналіз його ключових економічних показників за останні три роки. У цьому контексті розглянемо чистий дохід, собівартість, кількість працівників, вартість основних засобів, чистий прибуток та інші важливі показники, які наведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Економічні показники діяльності ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2023 роки

Економічні показники	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення 2022/2021		Відхилення 2023/2022	
				Абсолютне	Відносне (%)	Абсолютне	Відносне (%)
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (тис.грн.)	935246	392155	554602	-543091	-58,07	162447	+41,42
Собівартість реалізованої продукції, наданих послуг, тис. грн.	698748	303787	447657	-394961	-56,52	143870	+47,36
Коефіцієнт доходу на 1 грн. витрат з надання послуг	1,34	1,29	1,24	-0,05	-3,73	-0,05	-3,88
Чисельність персоналу, чол.	343	279	248	-64	-18,66	-31	-11,11
Продуктивність праці (тис.грн./ чол.)	2726,66	1405,57	2236,30	-1321,09	-48,45	830,73	+59,10
Фонд оплати праці (тис.грн.)	67892	57044	74568	-10848	-15,98	17524	+30,72
Середньорічна зарплата (тис.грн./ грн.)	197,94	204,46	300,68	+6,52	+3,29	+96,22	+47,06
Чистий прибуток (тис.грн.)	115161	-	16254	-115161	-	16254	-
Рентабельність продажу %	12,31	-	2,93	-12,31	-	2,93	-
Середньорічна вартість основних засобів тис.грн.	57761,5	56109,5	46448	-1652	-2,86	-9661,5	-17,22
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,66	0,73	0,77	-	-	-	-
Фондовіддача	16,19	6,99	11,94	-9,2	-56,82	4,95	+70,81

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ «Арсенал-Центр», згідно Додатку [3], [К].

З таблиці видно, що внаслідок початку воєнних дій в країні більшість економічних показників підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» у 2022 році значно знизилися в порівнянні з 2021 роком, проте вже у 2023 році показники почали поступово зростати. Це свідчить про те, що підприємство нарощує свої обороти.

У 2023 році спостерігалось суттєве зростання доходу на 41,42 %. Водночас витрати, пов'язані з наданням послуг, також зросли на 47,36 %. Однак, незважаючи на зростання витрат, прибуток не зменшився. Чистий прибуток у 2023 році становить 16254 тис. грн., рентабельність підприємства досягає 2,93 %.

Також відзначається зростання продуктивності праці, що видно з зміни чисельності працівників підприємства. Витрати на оплату праці також збільшилися.

Підприємство має достатню кількість основних засобів для виконання своєї діяльності, проте їхня вартість у 2023 році зменшилася. Це свідчить про те, що ТОВ «Арсенал-Центр» експлуатує основні засоби без їх оновлення. Однак, оскільки ці необоротні активи зношені лише на третину, можна стверджувати, що вони перебувають у нормальному робочому стані та придатні для використання.

Аналізуючи динаміку чисельності персоналу за 2021-2022 роки, можна зробити висновок, що внаслідок воєнних дій на території України та окупації непідконтрольних територій, підприємство було змушене закрити деякі філії, що призвело до скорочення персоналу на 64 особи. Проте у 2023 році спостерігається лише незначне зменшення чисельності працівників у порівнянні з попереднім роком. Це пов'язано з тим, що підприємство орієнтується на автоматизацію виробництва.

Нові основні засоби та лінії для прокату металу стають все більш автоматизованими, що зменшує потребу в значній кількості обслуговуючого персоналу. Це, в свою чергу, позитивно впливає як на діяльність підприємства, так і на його загальну рентабельність. Зростання продуктивності праці підтверджує цей факт: збільшення загального доходу при одночасному скороченні робочої сили призводить до підвищення продуктивності.

Провівши розрахунки показника продуктивності праці, можна зазначити,

що підприємство демонструє високу ефективність використання людських ресурсів у порівнянні з іншими суб'єктами господарювання. Це підтверджується показником продуктивності праці, який становить 2236,30 тис. грн. на одну особу. Досягається це завдяки значній автоматизації виробничих процесів та високій рентабельності загалом.

Аналізуючи фонд оплати праці, можна зазначити, що зростання фонду оплати праці та середньорічної заробітної плати в період 2021-2023 років зумовлене політикою підприємства, спрямованою на поступове підвищення заробітків працівників.

Таким чином, підприємство створене та функціонує на законних підставах, є юридичною особою і складає та подає фінансову і податкову звітність.

Підприємство демонструє рентабельність. Усі основні економічні показники, такі як чистий дохід, собівартість наданих послуг, продуктивність праці, чистий прибуток, рентабельність, фондівіддача, фонд оплати праці та інші, зросли у 2023 році, що позитивно характеризує його діяльність.

Для успішного ведення бізнесу на основі ринкових принципів необхідно мати змогу оцінювати фінансовий стан компанії та уникати банкрутства. У таблиці 2.5 наведені основні джерела фінансування ТОВ «Арсенал-Центр».

Таблиця 2.5

Основні джерела фінансування ТОВ «Арсенал - Центр» на кінець 2023 року

Джерела 1	Сума, тис.грн. 2	% до підсумку 3
Власні джерела	143567	34,43
Кошти цільового фінансування	-	-
Кредити банків та інші позикові кошти	49377	11,84
Кредиторська заборгованість	224003	53,73
ВСЬОГО	416947	100

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Арсенал-Центр»

Щоб розглянути фінансовий стан підприємства, потрібно розуміти ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності, а також своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. При цьому детально аналізують усі ймовірні загрози, можливі збитки та негативні впливи на безпеку підприємства, також здійснюється прогнозування діяльності підприємства в майбутньому.

Аналіз фінансового стану може проводитися самим підприємством для оцінки своєї діяльності, що допомагає керівнику або банку, який надає кредит. Таким чином, основна роль у фінансуванні підприємства належить власним коштам, оскільки їх використання має ряд переваг і свідчить про високий рівень фінансової стійкості. Однак будь-яке підприємство в процесі своєї діяльності потребує періодичного залучення позикових коштів, що сприяє прискоренню обігу грошових і матеріальних ресурсів, підвищує фінансовий потенціал розвитку та можливості зростання рентабельності.

Практика показує, що ефективність використання позикового капіталу перевищує ефективність власного, проте його застосування супроводжується більшими фінансовими ризиками та зниженням фінансової стійкості підприємства. Тому вибір оптимальної структури джерел фінансування підприємства набуває особливого значення.

Отже, для забезпечення більш ефективного формування фінансового капіталу підприємству слід використовувати не лише власні фінансові ресурси, а й залучати кошти з фінансового ринку.

Найбільш ефективним для діяльності підприємства є комплексний підхід до вибору джерел фінансування. Однак для цього держава повинна створити сприятливі умови та нормативно-правову базу, щоб ресурси фінансового ринку були доступні для підприємств усіх форм власності та галузей економіки.

Управління оборотними активами є ключовим аспектом роботи будь-якого підприємства, оскільки безперервність виробництва та реалізація продукції забезпечуються саме цими засобами. Важливо раціонально і правильно інвестувати фінансові ресурси в активи, оскільки це безпосередньо впливає на фінансову стабільність підприємства.

Для забезпечення максимального ефекту щодо запобігання загрозам, кожне підприємство має мати у своєму розпорядженні єдину систему збору, аналізу та оцінки інформації про стан її безпеки, з метою поліпшення фінансового стану підприємства та виявлення фінансових резервів.

У процесі оцінки стану та рівня фінансової безпеки підприємства

аналізують: фінансову звітність підприємства і результати роботи (платоспроможність, ліквідність, ділову активність, фінансову незалежність. [81, с.385].

Аналіз фінансового стану ТОВ «Арсенал-Центр» включає в себе розрахунок показників ліквідності, представлених у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Розрахунок показників ліквідності ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021 -2023 рр.

Найменування показників	Методика розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	1,2	1,2	1,3	>1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти} + \text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	0,2	0,7	0,7	0,7 – 0,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	0,1	0,2	0,5	0,2 – 0,25
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	Оборотні активи – Поточні зобов'язання	41723	50453	69883	>0

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ «Арсенал-Центр» згідно Додатку [3], [К].

Коефіцієнт покриття відображає достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року. Позитивною є тенденція до зростання цього показника, його значення перевищує 1. Це свідчить про те, що підприємство має достатньо обігових коштів для виконання своїх зобов'язань упродовж року.

Відповідно до інформації з таблиці 2.6, представимо показники ліквідності ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2023 роки, які ілюструються на рисунку 2.7.

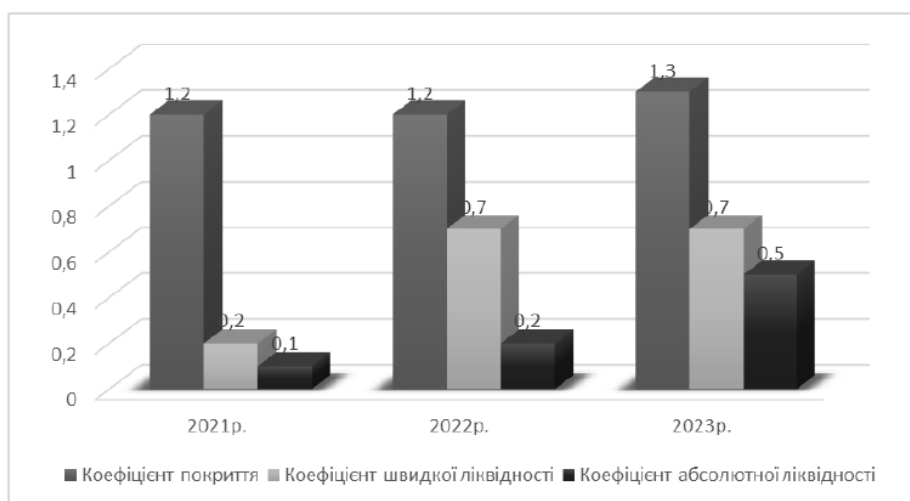

Рис. 2.7. Показники ліквідності ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2023 роки.

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ «Арсенал-Центр», згідно Додатку [3], [К].

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів. Позитивна тенденція полягає в його зростанні, бажано, щоб цей коефіцієнт був більшим або дорівнював 1. Проте, як видно, у 2021 році він становив 0,2 і поступово зростав до 0,7.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє готовність підприємства негайно погасити короткострокову заборгованість. У 2022 році цей показник дорівнював нормативному значенню, а в 2023 році перевищив його, що свідчить про позитивну тенденцію: підприємство у 2023 році було готове ліквідувати короткострокову заборгованість. Таким чином, короткострокові поточні зобов'язання можуть бути погашені.

Чистий оборотний капітал свідчить про здатність підприємства виконувати свої поточні зобов'язання.

Розрахунок показників платоспроможності ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2023 роки представлений у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Розрахунок показників платоспроможності ТОВ «Арсенал-Центр»
за 2021 -2023р

Найменування показників	Методика розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії (платоспроможності)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	0,3	0,3	0,3	>0,5
Коефіцієнт фінансової стабільності	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Позиковий капітал}}$	0,5	0,5	0,3	>1

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ «Арсенал-Центр» згідно Додатку [3], [К].

Таким чином, недостатня забезпеченість підприємства власним капіталом, разом із залученням довгострокових і поточних зобов'язань, впливає на коефіцієнт автономії платоспроможності. З 2021 по 2023 рік цей показник становить 0,3%, що вказує на залежність операційної діяльності підприємства та його результатів від залучених фінансових ресурсів.

Наступний етап аналізу фінансового стану ТОВ «Арсенал-Центр» включає розрахунок показників фінансової стійкості підприємства за період 2021-2023 років, які представлені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Розрахунок показників фінансової стійкості ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2023р

Найменування показників	Методика розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	$\frac{\text{Оборотні активи} - \text{Поточні зобов'язання}}{\text{Оборотні активи}}$	0,1	0,2	0,2	>1
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів (коефіцієнт фінансування)	$\frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Власний капітал}}$	1,9	1,9	1,9	<1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий оборотний капітал}}{\text{Власний капітал}}$	0,3	0,4	0,5	x
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}}$	3,0	2,9	2,9	x

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ «Арсенал-Центр», згідно Додатку [3], [К].

Отримані дані щодо коефіцієнту фінансової стабільності вказують на те, що з 2021 по 2023 рік на 1 грн. власних коштів підприємства припадало 0,50 грн. позикових.

Якщо значення коефіцієнту фінансової залежності наближається до одиниці, це свідчить про те, що власники повністю фінансують своє підприємство, і в нашому випадку це дійсно так.

У подальшому аналіз фінансового стану ТОВ «Арсенал-Центр» включатиме розрахунок показників ділової активності, які представлені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Розрахунок показників ділової активності ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021 -2023р

Найменування показників	Методика розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічна вартість активів}}$	3,8	1,3	1,7	x
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічна дебіторська заборгованість}}$	28,8	5,6	6,4	x
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічна кредиторська заборгованість}}$	4,8	2,2	3,1	x

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ «Арсенал-Центр» згідно Додатку [3], [К].

Значення коефіцієнту оборотності активів за 2021-2023 роки вказують на те, що протягом звітного періоду активи підприємства, якщо раніше оберталися від чотирьох то зараз до двох разів. Це свідчить про недостатньо ефективне використання фінансових ресурсів.

У наступному етапі аналізу фінансового стану ТОВ «Арсенал-Центр» буде

проведено розрахунок показників рентабельності за 2021 -2023 рр., які наведені у таблиці 2.10., саме ці показники, що відображають ефективність використання оборотних активів.

Таблиця 2.10

Розрахунок показників рентабельності ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021 -2023 рр.

Найменування показників	Методика розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення
Рентабельність продажу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід}}$	0,1	-	0,02	>0
Рентабельність активів	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість активів}}$	0,5	-	0,1	>0
Рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$	1,2	-	0,1	>0

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ «Арсенал-Центр», згідно Додатку [3], [К].

Таким чином, з 2021 по 2023 рік показники рентабельності залишалися на низькому рівні, що свідчить про збитки на кожну гривню інвестованих коштів. Це можна пояснити складною економічною ситуацією в країні, через яку підприємство змушене було продавати свою продукцію майже за ціною, що покриває витрати, щоб зберегти свою частку на ринку.

Сучасна економіка України зазнає значного впливу світової фінансової кризи, що негативно позначається на розвитку підприємства. Додатковими чинниками, які ускладнюють їх діяльність, є політична криза, окупація територій та військовий конфлікт, внаслідок чого підприємства втратили ринки збуту та підрозділи. Отже, можна зробити висновок, що на діяльність підприємства найбільше впливають політичні та економічні чинники.

Вплив політичних чинників обумовлений можливими змінами в трудовому законодавстві, такими як підвищення мінімальної заробітної плати або введення обмежень на імпорт сировини з-за кордону. Оскільки підприємство переважно імпортує сировину з інших країн, це може викликати труднощі в його функціонуванні.

Щодо економічних чинників, то курс валют матиме значний вплив, оскільки сировина купується за іноземну валюту. Інфляція також суттєво впливає на діяльність підприємства. Рівень доходів населення є ключовим фактором, оскільки він безпосередньо впливає на попит продукції.

2.2. Формування методики економічного аналізу оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»

Економічний стан та динаміка надходжень і витрат оборотних активів є важливою умовою для ефективного управління активами підприємства в цілому. Основною метою такого аналізу є підвищення якості продукції, що виготовляється, зменшення її собівартості, а також забезпечення стабільності та безперервності виробничого процесу.

В управлінні оборотними активами економічний аналіз виступає як один із ключових методичних інструментів. У рамках управлінської програми може бути передбачено його обов'язкове проведення. Рекомендується здійснювати економічний аналіз руху та використання оборотних активів на початковому етапі управлінського процесу. Це дає змогу оцінити загальні тенденції в обсягах руху оборотних активів, дослідити їх структуру та зміни, а також на основі отриманих даних визначити основні напрямки контролю за операціями з оборотними активами підприємств. Крім того, під час перевірки системи внутрішнього контролю можна виявити "вразливі місця", які можуть стати джерелом порушень.

Основні завдання аналізу оборотних активів підприємства:

1) аналіз динаміки за видами активів та в цілому;

Аналіз динаміки може здійснюватися шляхом розрахунку абсолютних та відносних приростів (з урахуванням індексу інфляції) за об'єднаними групами однорідних за складом та економічним змістом видів оборотних активів.

Динамічний (горизонтальний) аналіз передбачає не лише виявлення певних змін, але й їх якісну характеристику. Наприклад, збільшення сум грошових коштів позитивно позначається на платоспроможності підприємства. Позитивною ознакою також є скорочення сум дебіторської заборгованості. Однак, зростання сум дебіторської заборгованості не обов'язково є негативною тенденцією, наприклад, якщо воно відбувається одночасно із зростанням грошових надходжень, це може свідчити про збільшення масштабів реалізації.

2) аналіз складу та структури - передбачає оцінку питомої ваги окремих

видів оборотних активів у валюті балансу та у загальній сумі поточних активів; Структурний (вертикальний) аналіз здійснюють з урахуванням класифікації активів за ознаками, що будуть розглянуті нижче.

На склад і структуру оборотних активів підприємства впливають: галузева специфіка, характер і складність виробництва, тривалість виробничого циклу. Також структура оборотних активів залежить від обсягу виробництва конкретних видів продукції; умов матеріально-технічного постачання; умов реалізації і порядку розрахунків; собівартості власних і вартості покупних матеріальних цінностей (сировини), що споживаються в процесі виробництва тощо.

3) розрахунок коефіцієнтів - відношень між окремим видами активів та джерелами їх формування;

Зокрема, до таких показників належать показники стану оборотного капіталу (визначають забезпеченість підприємства власними оборотними коштами, наприклад коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними коштами).

Оборотні активи можуть формуватися за рахунок власних та залучених коштів. При виборі джерела створення оборотних активів слід враховувати можливі наслідки такого залучення.

4) оцінка забезпеченості окремими видами ресурсів (виробничими запасами, грошовими коштами тощо) та планування потреби в оборотному капіталі;

Включає виявлення потреби у них та порівняння з їх фактичною наявністю, оцінку відповідності вимогам оптимальних параметрів виробництва. Оптимізація обсягу оборотних активів повинна забезпечити заданий рівень співвідношення ефективності та ризику використання оборотного капіталу.

Запас оборотних коштів на кожній стадії повинен забезпечити безперервну роботу підприємства. Зниження величини оборотних активів призводить до нестачі грошових коштів та виробничих запасів, затримки у виробничому процесі і, як наслідок, перебоїв у виробничому процесі, скорочення обсягів виробництва і збуту, втрату прибутків, нестійкого фінансового стану. В свою чергу, завищення

норми оборотних активів знижує можливість підприємства здійснювати капітальні вкладення з метою розширення виробництва. Збільшення оборотних коштів в порівнянні з оптимальною потребою в них приводить до уповільнення їх оборотності та до скорочення прибутків. При цьому вилучення оборотних активів з кругообігу (запаси готової продукції, зайві сировина і матеріали) вимагає додаткових витрат на їх обслуговування, що є нераціональним.

5) аналіз оборотності за показниками, що дають оцінку ефективності використання оборотного капіталу та його елементів за фактором часу; Швидкість обороту активів підприємства є однією з якісних характеристик його фінансової політики. При збільшенні обсягів господарської діяльності потреба в оборотних активах постійно зростає, і тільки прискоренням оборотності активів шляхом вдосконалення господарської діяльності можна досягти відносного її зменшення [48, с.65-66].

До показників, що характеризують стан оборотних коштів, відносять коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства ($K_{рв}$), який представлений у формулі (2.1):

$$K_{рв} = \frac{OA_{ф}}{A}, \quad (2.1)$$

де $OA_{ф}$ – фактична наявність (вартість оборотних активів, грн); A – вартість майна підприємства, грн.

$$K_{рв2021} = 307470 / 400775 = 76,72\%, \quad K_{рв2022} = 298999 / 379345 = 78,82\%,$$

$$K_{рв2023} = 343263 / 416947 = 82,33\%.$$

Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів показує, яку частку в майні підприємства вони займають.

За даними звітності ТОВ «Арсенал-Центр», вартість оборотних активів (коштів) займає частку в майні підприємства та становить у 2021 році -76,72%, у 2022 році - 78,82%, а у 2023 році - 82,33%.

Для характеристики ефективності використання оборотних активів на підприємствах використовують різні показники, найважливішим з яких є швидкість обороту, яку обчислюють у днях. Вона характеризується періодом, за

який оборотні кошти підприємства здійснюють один оборот, тобто проходять усі стадії кругообігу на підприємстві

Оцінити зміну показників ефективності використання оборотних засобів підприємства, можна за допомогою формул (2.2) та (2.3):

Коефіцієнт оборотності оборотних засобів знаходиться так:

$$K_{об} = \frac{Д}{З_{об.ср}} , \quad (2.2)$$

де $З_{об.ср}$ – середньорічний залишок нормованих оборотних засобів, грн.

Тривалість одного обороту оборотних засобів розраховується так:

$$T_{об} = \frac{Д_k}{K_{об}} , \quad (2.3)$$

де $Д_k$ – кількість календарних днів у році, дні.

За результатами розрахунків робиться висновок про зміну (зростання чи зменшення) ефективності використання оборотних засобів підприємства [44, с. 101].

Проте, не слід забувати, що головним критерієм ефективності роботи підприємства є його прибутковість, тому, здійснюючи господарську діяльність, підприємство повинно намагатися не лише прискорювати рух засобів, але й отримувати максимальну віддачу від їх використання.

б) аналіз ефективності використання, який передбачає визначення показників рентабельності капіталу підприємства та його складових, а також періоду їх окупності, що характеризують здатність підприємства генерувати прибуток у процесі використання оборотного капіталу.

Для оцінки структури запасів товарно-матеріальних цінностей розраховується коефіцієнт накопичення, який наведений у формулі (2.4):

$$K_n = \frac{\text{Виробничі запаси} + \text{Незавершене виробництво} + \text{МШП}}{\text{Готова продукція} + \text{Товари}} . \quad (2.4)$$

Коефіцієнт накопичення характеризує мобільність запасів. Якщо продукція підприємства конкурентоздатна і користується попитом, значення коефіцієнта накопичення повинно бути менше за одиницю.

Розглянемо на прикладі підприємства ТОВ «Арсенал- Центр» коефіцієнт

накопичення згідно формулі (2.4) та фінансовій звітності підприємства за 2023р.:

Виробничі запаси та МШП -135729 тис.грн., незавершене виробництво - немає, готова продукція - 4262 тис.грн., товари - 15342 тис.грн.

$$K_H = 135729 / (4262 + 15342) = 6,9$$

Значне відхилення від оптимального значення коефіцієнта може свідчити про несприятливу структуру запасів або про невиправдане зростання залишків готової продукції і товарів.

Отже, можна зробити висновок, що у 2023 році запаси підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» не користувалися великим попитом через низьку платоспроможність населення. Це, в свою чергу, призвело до накопичення та збільшення залишків готової продукції і товарів на складах підприємства.

Оптимізація рівня виробничих запасів залежить від витрат, що пов'язані з їх підтриманням і складаються з двох елементів: витрати по зберіганню і витрати по розміщенню та виконанню замовлень. Ці два елементи змінюються обернено пропорційно один одному: чим більшими є витрати по зберіганню оборотних активів (на утримання необхідних складських приміщень), тим меншими є витрати по постачанню (немає необхідності зайвий раз користуватися послугами транспортних організацій).

Для визначення нормативу власних оборотних засобів підприємства у незавершеному виробництві використовується формула (2.5):

$$H_{HVB} = \frac{C_{\text{повна.од}} \cdot Q \cdot T_{\text{ц}} \cdot K_{\text{HVB}}}{D_{\text{к}}}, \quad (2.5)$$

де $C_{\text{повна.од}}$ - повна собівартість одиниці продукції, грн.;

Q - річний обсяг випуску продукції, шт.; $T_{\text{ц}}$ - тривалість виробничого циклу, дні;

K_{HVB} - коефіцієнт наростання витрат; $D_{\text{к}}$ - кількість календарних днів у році, дні.

Додатково, для того щоб визначити коефіцієнт наростання витрат користуються формулами (2.6) та (2.7):

$$K_{\text{HVB}} = \frac{C_o + 0,5 \cdot C_{\text{п}}}{C_{\text{повна.од}}}, \quad (2.6)$$

де C_o – одноразові витрати на виготовлення одиниці продукції, грн.;

C_{Π} – поточні витрати на виготовлення одиниці продукції, грн.: [44, с.100-101].

$$C_{\Pi} = C_{\text{повна.од}} - C_o \quad (2.7)$$

Комплексна оцінка дебіторської заборгованості включає етапи:

а) оцінка розміру і динаміки заборгованості;

Скорочення дебіторської заборгованості оцінюється позитивно, якщо це відбувається як результат зменшення періоду її погашення. Якщо ж дебіторська заборгованість скорочується в зв'язку зі зменшенням обсягів відвантаження продукції, то це свідчить про зниження ділової активності підприємства. Отже, збільшення дебіторської заборгованості не завжди оцінюється негативно, а зменшення - позитивно.

б) вивчення структури заборгованості за термінами виникнення з метою оцінки стану платіжно-розрахункової дисципліни (терміни непогашення поточної дебіторської заборгованості до 3-х місяців, від 3 до 6 місяців, 6-12, більше року);

Слід відрізняти допустиму заборгованість від невинуватливої. Допустимою вважається заборгованість, що виникає згідно з діючими договірними умовами, а невинуватливою - та, що з'явилась внаслідок порушення фінансової дисципліни. Несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості в умовах інфляції знецінює суми заборгованості.

в) порівняльний аналіз сум дебіторської та кредиторської заборгованості;

Для цього складають розрахунковий баланс, де порівнюють суми дебіторської та кредиторської заборгованості за видами та всього.

Дебетове (активне) сальдо, тобто перевищення загальної суми дебіторської заборгованості над кредиторською заборгованістю свідчить про те, що частина оборотних коштів вилучена з обороту підприємства і знаходиться в обороті дебіторів. Значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості та залучення додаткових джерел фінансування.

Кредитове (пасивне) сальдо, тобто перевищення суми кредиторської заборгованості над дебіторською заборгованістю, характеризує залучення підприємством в оборот коштів юридичних і фізичних осіб.

При цьому порівняння дебіторської та кредиторської заборгованості носить

дещо абстрактний характер, оскільки підприємство мусить погашати свої борги незалежно від стану дебіторської заборгованості.

г) комплексна аналітична оцінка дебіторської заборгованості; Здійснюється за показниками:

- коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості (відношення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до середньорічної величини дебіторської заборгованості);

- тривалість одного обороту (середній період повернення) дебіторської заборгованості, днів (розраховують діленням днів періоду на коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості);

- питома вага дебіторської заборгованості у майні;

- питома вага поточної дебіторської заборгованості в оборотних активах;

- відношення дебіторської заборгованості до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Різке збільшення дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах може свідчити або про збільшення обсягу продажів, або про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців, про неплатоспроможність і банкрутство частини їх.

Оптимальний розмір дебіторської заборгованості визначають за формулою (2.8):

$$\text{Од.з} = (\text{ОР} \cdot \text{Кс/ц} \cdot (\text{Сп.о} + \text{СПП}) : 360, \quad (2.8)$$

де ОР – плановий обсяг реалізації продукції з наданням комерційного кредиту; Кс/ц – коефіцієнт співвідношення собівартості та ціни продукції; Сп.о – середній період обороту дебіторської заборгованості в минулому періоді; СПП – середній період прострочення платежів. [47, с.150].

$$\text{Коефіцієнт участі грошових активів} = \frac{\text{Середній залишок грошових коштів}}{\text{Середня сума оборотного капіталу}}, \quad (2.9)$$

У процесі аналізу руху грошових коштів потрібно вивчати динаміку залишків готівки на рахунках у банку, період надходження капіталу в даному виді активів (період обороту грошових коштів) та кількість оборотів середнього залишку грошових коштів (оборотність грошових коштів).

Період обороту грошових коштів визначають так, як у формулі (2.10):

$$\text{Період обороту грошових коштів} = \frac{\text{Середні залишки грошових коштів} \cdot \text{Тривалість періоду}}{\text{Сума кредитових оборотів на рахунках грошових коштів}}, \quad (2.10)$$

Кількість оборотів середнього залишку грошових коштів (оборотність грошових коштів) обчислюють за формулою (2.11):

$$\text{Кількість оборотів грошових коштів} = \frac{\text{Загальна сума по обороту від реалізації продукції}}{\text{Середній залишок грошових коштів}}, \quad (2.11)$$

Для визначення оборотності грошових коштів можна використати таку формулу (2.12):

$$\text{Оборотність грошових коштів} = \frac{\text{Загальний видаток грошових коштів у періоді, що аналізується}}{\text{Середній залишок грошових коштів}}, \quad (2.12)$$

Проте, якщо дебітори надійні, акуратні в платежах, вигідні за умовами і ціною продажу, збільшення їхніх боргових зобов'язань приводить до росту обсягу реалізації продукції (робіт, послуг), до підвищення доходів і прибутку підприємства. До того ж нормальна дебіторська заборгованість може бути ліквідним активом, її можна оформити векселем, продати, поступитися банку або іншому підприємству.

При обґрунтуванні та реалізації політики формування доходів підприємство має враховувати такі фактори організації взаємовідносин з підприємствами-контрагентами: - особливості здійснення грошових розрахунків, зокрема строки їх здійснення, ймовірність надходження платежу та рівень ризику несплати;

- управління дебіторською заборгованістю, зокрема контроль за своєчасністю інкасації дебіторської заборгованості, визначення сумнівної заборгованості та здійснення заходів щодо її стягнення, а також рефінансування дебіторської заборгованості.

Задля попередження виникнення непередбачуваної заборгованості можна використовувати управління з встановленням кредитних лімітів. Останні являють собою максимально припустимий розмір дебіторської заборгованості як в цілому для підприємства, так і по кожному контрагенту, що встановлюють виходячи з доходу за попередній період. [48, с.159-161].

2.3. Оцінка використання оборотних активів та їх вплив на результати ТОВ «Арсенал-Центр»

Оборотні кошти є важливою складовою матеріально-грошових активів підприємства, тому їх раціональне та економне використання має велике значення. Оборотні активи впливають на процеси виробництва та реалізації продукції, оскільки вони відіграють ключову роль в організації діяльності підприємства, забезпечуючи його фінансову стійкість, платоспроможність, прибутковість та рентабельність.

Основним аспектом управління оборотними коштами підприємства, подібно до управління основними фондами, є підвищення ефективності їх використання. Це означає досягнення максимальних результатів при мінімальних інвестиціях в оборотні кошти.

Ефективне використання оборотних коштів передбачає їх функціонування, яке забезпечує стабільний стан фінансових ресурсів та досягнення найвищих показників діяльності з найменшими витратами підприємства.

Ключовим показником ефективності використання оборотних коштів є їх оборотність.

Для глибшого розуміння цього поняття розглянемо, що таке оборот оборотних коштів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», який представлено на рис. 2.8.

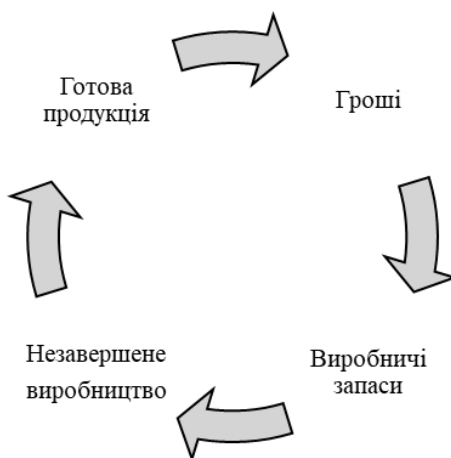

Рис.2.8. Оборот оборотних коштів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр»
Джерело: складено автором

Оборот оборотних коштів визначається як час, протягом якого відбувається

повний цикл обігу фінансових ресурсів - від моменту придбання оборотних коштів (закупівлі сировини) до реалізації готової продукції.

Основною метою управління оборотними коштами підприємства є максимально можливе скорочення тривалості цього обороту, оскільки від нього залежить обсяг фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничого процесу та реалізації продукції.

Ефективне використання оборотних коштів є важливим завданням для кожного підприємства і повинно забезпечуватись прискоренням їх оборотності на всіх стадіях кругообігу.

На стадії створення виробничих запасів - раціональне використання матеріальних ресурсів, удосконалення нормування, ліквідація наднормативних запасів, налагодження роботи транспорту, оптимальний вибір постачальників.

На стадії незавершеного виробництва - скорочення тривалості виробничого циклу, впровадження прогресивної техніки і технологій, розвиток стандартизації та уніфікації, вдосконалення системи економічного стимулювання тощо.

На стадії обігу - раціональна організація збуту продукції, прискорення документообороту, дотримання договірної платіжної дисципліни, використання маркетингових важелів активації продажу (реклама) та інше.

У конкретних умовах виробництва і збуту кожне підприємство самостійно обирає найбільш прийнятні шляхи прискорення оборотності оборотних коштів, що дає змогу зекономити значні суми і збільшити обсяги виробництва і реалізації продукції без залучення додаткових фінансових ресурсів.

Для оцінки ефективності використання оборотних коштів на виробничих підприємствах використовуються певні показники (коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження, тривалість одного обороту у днях), а для підвищення цієї ефективності - відповідні заходи.

Ефективність функціонування оборотних активів значною мірою визначає загальну ефективність діяльності підприємств.

Розглянемо показники оборотності оборотних коштів ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2023рр, які представлені у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Показники оборотності оборотних коштів ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2023рр.

Показник	2021р.	2022р.	2023р.
1	2	3	4
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, раз	3,76	1,30	1,73
Тривалість оборотності оборотних активів, дні	97	281	211
Коефіцієнт завантаженості	0,27	0,77	0,58

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ «Арсенал-Центр», згідно Додатку [3], [К].

Коефіцієнт оборотності - показує скільки оборотів можуть зробити оборотні кошти за певний період часу. Значення показника коливається, залежно від сфери діяльності компанії, тому як таке нормативне значення відсутнє.

Більш високе значення в порівнянні з конкурентами говорить про інтенсивне використання оборотних активів. Збільшення показника протягом періоду дослідження є хорошою ознакою, адже свідчить про постійну роботу компанії щодо поліпшення політики управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами та іншими оборотними активами.

Коефіцієнт завантаження - показує скільки оборотних коштів підприємства приходить на 1 грн реалізованої продукції.

Тривалість одного обороту (у днях). При розрахунку тривалості одного обороту число днів у році приймають рівним 360, а в кварталі 90. Чим більше оборотів роблять оборотні кошти на підприємстві за визначений період у порівнянні з минулим періодом або в порівнянні з іншим підприємством, тим ефективніше їхнє використання.

Розглянемо загальну інформацію про наявність оборотних активів на ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2023р, яка представлена у табл.2.12.

Таблиця 2.12

Загальний обсяг оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»
за 2021-2023рр.

Оборотні активи	2021р.		2022р.		2023р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7
Запаси	244686	79,58	133485	44,64	155333	45,25
в т.ч.: виробничі запаси	224872	73,14	116166	38,85	135729	39,54
готова продукція	4160	1,35	3397	1,14	4262	1,24
товари	15654	5,09	13922	4,66	15342	4,47
Векселі одержані	3	-	3	-	3	-

Продовження Табл.2.12						
Оборотні активи	2021р.		2022р.		2023р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	4790	1,56	3949	1,32	5644	1,64
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	13772	4,48	112043	37,47	48731	14,20
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	3635	1,18	1521	0,51	630	0,18
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	-	-	871	0,29	918	0,27
Інша поточна дебіторська заборгованість	379	0,12	123	0,04	61	0,02
Грошові кошти та їх еквіваленти	36443	11,85	44003	14,72	127680	37,20
Витрати майбутніх періодів	241	0,08	105	0,04	370	0,11
Інші оборотні активи	3521	1,15	2896	0,97	3893	1,13
Всього оборотних активів	307470	100	298999	100	343263	100

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ Арсенал-Центр, (Додаток 3, К)

З таблиці видно, що у 2023р обсяг оборотних активів у ТОВ «Арсенал-Центр» збільшується як загалом, так і в розрізі кожної їхньої складової зокрема. Спостерігається зростання частки оборотних активів у запасах товарно-матеріальних цінностей (від 44,64% до 45,25%), що відбулося внаслідок зменшення частки дебіторської заборгованості. Такі зміни активів є позитивними, оскільки свідчать про хоч і незначне, проте покращення роботи із контрагентами щодо розрахунків за операціями, виданими авансами та розрахунками з бюджетом. Під час аналізу оборотних активів важливо визначити оптимальний обсяг і структуру їх формування.

Щоб краще зрозуміти стан оборотних активів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», слід розглянути структуру активів цього підприємства в динаміці та визначити, яку частку вони займають у загальному обсязі. Наглядно відсоткове співвідношення усіх груп активів можна спостерігати у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Аналіз оборотних активів у складі майна ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2023р.

Стаття балансу	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку
1	2	3	4	5	6	7
Активи разом, або Баланс	400775	100,00	379345	100,00	416947	100,00
Необоротні активи	93305	23,28	80346	21,18	73684	17,67
Оборотні активи	307470	76,72	298999	78,82	343263	82,33

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ Арсенал-Центр, (Додаток 3, К)

Із даних таблиці 2.13 видно, що у структурі активів найбільшу питому вагу протягом 2021-2023 роки займають оборотні активи.

Провівши детальний аналіз структури активів підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» за період 2021-2023 років, можна зробити висновок, що частка необоротних активів у загальному обсязі майна становить: у 2021 році - 23,28%, у 2022 році - 21,18%, у 2023 році - 17,67%.

Водночас частка оборотних активів у 2021 році становила 76,72%, у 2022 році - 78,82%, а у 2023 році - 82,33%. Це свідчить про позитивні зміни та зміцнення фінансового стану досліджуваного підприємства.

Основою інформаційного управління активами є баланс підприємства, зокрема його активи. Оскільки кредитори мають пріоритетне право на майно підприємства для задоволення своїх вимог, інформація в балансі організована так, щоб чітко відображати платоспроможність підприємства, тобто ймовірність погашення боргів у разі ліквідації.

Для характеристики активів як об'єктів управління важливо звернути увагу на особливості окремих їх складових. Таким чином, довгострокові активи є найменш мобільною частиною активів підприємства.

Графічно дані зміни питомої ваги необоротних та оборотних активів у складі майна ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2022рр., можна побачити на рис.2.9.

Рис.2.9. Питома вага необоротних та оборотних активів у складі майна підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» за 2021-2022рр.

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ Арсенал-Центр, (Додаток 3, К)

Графічне зображення змін питомої ваги необоротних і оборотних активів у складі майна ТОВ «Арсенал-Центр» за 2023 рік представлено на рисунку 2.10.

Рис.2.10. Питома вага необоротних та оборотних активів у складі майна підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» за 2023рр.

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ Арсенал-Центр, (Додаток 3, К)

Перевага частки оборотних активів над часткою необоротних, говорить про зменшення ризиків компенсації авансованого капіталу та зростання його віддачі внаслідок прискорення оборотності оборотних коштів.

Для детальнішого аналізу ефективності використання фінансових ресурсів на ТОВ «Арсенал-Центр» проаналізуємо динаміку оборотних активів та поточних зобов'язань за період 2021-2023 років, представлену на рис. 2.11.

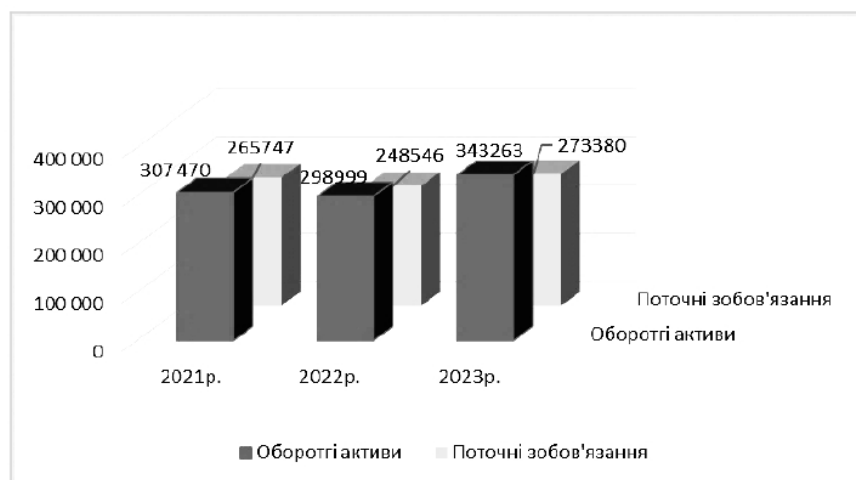

Рис. 2.11 Динаміка оборотних активів та поточних зобов'язань за 2021-2023 рр.
Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ Арсенал-Центр, (Додаток 3, К)

Аналізуючи динаміку оборотних активів і короткострокових зобов'язань на ТОВ «Арсенал-Центр» у 2021-2023 роках, можна дійти висновку, що оборотні активи перевищують поточні зобов'язання.

Таким чином, можна стверджувати, що підприємство ТОВ «Арсенал-Центр» вважається ліквідним та платоспроможним, тому що його поточні активи перевищують поточні зобов'язання.

Висновки до розділу 2

Розглянувши динаміку обсягу реалізованої продукції в металургійній промисловості за 2019-2023р можемо стверджувати, що в силу економічної та політичної ситуації в країні, металургійна промисловість за досліджувані роки мала тенденцію до скорочення. Це прямо відображається і на діяльності підприємства ТОВ «Арсенал-Центр», яке є невід'ємною частиною - лідером ринку в цій галузі, тому частина фінансових показників самого підприємства відображає загальну картину по галузі.

Оцінивши основні показники діяльності підприємства ТОВ «Арсенал-Центр», можна стверджувати, що, попри значні обсяги роботи та тривалий період існування, підприємство стикається з рядом недоліків і залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх чинників. Особливості його діяльності зумовлюють пряму залежність від вартості металу та витрат на транспортні послуги.

Розглядаючи економічні показники діяльності ТОВ «Арсенал-Центр» ми можемо побачити таку саму тенденцію падіння. На прикладі у 2022 році в порівнянні з 2021 роком ми бачимо падіння обсягів реалізації, що прямо впливає на основні економічні показники діяльності. А саме про це свідчить падіння у 2022 році чистого доходу на 543091 тис.грн - 58%, зменшення собівартості реалізованої продукції на 394961 тис.грн - 57%. Оскільки зменшилась кількість випущеної продукції, це за собою потягло скорочення чисельності персоналу на 19% і продуктивності праці на 48%, що в свою чергу відображається на загальному скороченні фонду оплати праці на 15%.

Зростання чистого оборотного капіталу свідчить про те, що підприємство активно інвестує кошти в оборотні активи та націлене на скорочення поточних зобов'язань, що максимально позитивно впливає на загальну ефективність діяльності підприємства.

Перевага частки оборотних активів над часткою необоротних, говорить про зменшення ризиків компенсації авансованого капіталу та зростання його віддачі

внаслідок прискорення оборотності оборотних коштів.

Проаналізувавши динаміку оборотних активів та поточних зобов'язань можна стверджувати, що підприємство ТОВ «Арсенал-Центр» вважається ліквідним та платоспроможним.

Для підтримання високої ліквідності підприємства необхідно регулярно аналізувати його господарську діяльність, що включає вивчення балансу, оцінку фінансових результатів, забезпечення оборотними засобами, вибір оптимальної структури капіталу, розробку планів розвитку та контроль за їх виконанням.

Для підвищення ліквідності підприємства важливо не лише впроваджувати радикальні заходи, але й шукати внутрішні резерви для збільшення прибутковості. Це можна досягти шляхом більш ефективного використання виробничих потужностей, підвищення якості товарів, раціонального використання ресурсів та скорочення непродуктивних витрат. Особливу увагу слід приділити ресурсозберіганню, впроваджуючи нові технології та стимулюючи працівників до підвищення продуктивності. Усі ці заходи позитивно вплинуть на фінансовий стан підприємства ТОВ «Арсенал-Центр».

Сучасна економіка України зазнає значного впливу світової фінансової кризи, що негативно позначається на розвитку підприємства. Додатковими чинниками, які ускладнюють їх діяльність, є політична криза, окупація територій та військовий конфлікт, внаслідок чого підприємства втратили ринки збуту та підрозділи. Отже, можна зробити висновок, що на діяльність підприємства найбільше впливають політичні та економічні чинники.

Вплив політичних чинників обумовлений можливими змінами в трудовому законодавстві, такими як підвищення мінімальної заробітної плати або введення обмежень на імпорт сировини з-за кордону. Оскільки підприємство переважно імпортує сировину з інших країн, це може викликати труднощі в його функціонуванні. Щодо економічних чинників, то курс валют матиме значний вплив, оскільки сировина купується за іноземну валюту. Інфляція також суттєво впливає на діяльність підприємства. Рівень доходів населення є ключовим фактором, оскільки він безпосередньо впливає на попит продукції.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «АРСЕНАЛ-ЦЕНТР»

3.1. Організація облікових процесів ТОВ «Арсенал-Центр»

Стратегія розвитку компанії визначає її економічну політику, що охоплює елементи маркетингу, фінансів, інвестицій та ціноутворення.

Головний бухгалтер відіграє важливу роль у формуванні цієї політики, переходячи від простого обліку до активної участі в управлінні фінансами та іншими елементами. Облікова політика формується на основі законодавчих можливостей застосування різних методів обліку.

Облікова політика є ключовим правовим документом для бухгалтерів. У ній необхідно відобразити організацію бухгалтерського обліку та всі його положення, особливо ті, що можуть бути неоднозначно трактовані в офіційних документах. Загальні принципи ведення бухгалтерського обліку встановлюються централізовано, проте на підприємстві їх адаптують відповідно до умов діяльності, кваліфікації працівників, технічного забезпечення та специфіки галузі, що підкреслює важливість розробки облікової політики. Цей документ слугує інструментом, який поєднує державне регулювання з певною автономією підприємства у питаннях ведення бухгалтерського обліку.

Підприємство самостійно визначає свою облікову політику через наказ або розпорядження, видане керівником та головним бухгалтером. У цьому документі обов'язково повинні бути розкриті методичні принципи побудови бухгалтерського обліку, техніка його ведення, а також порядок складання фінансової та статистичної звітності і організації роботи бухгалтерської служби. Діюче законодавство надає підприємствам значні права у формуванні облікової політики.

Підприємство самостійно встановлює параметри та напрямки своєї облікової політики, обирає форму бухгалтерського обліку, яка є певною системою реєстрів, порядком і методами реєстрації та узагальнення інформації,

дотримуючись єдиних методологічних принципів і враховуючи особливості своєї господарської діяльності та технології обробки облікових даних. Воно також розробляє систему та форми управлінського обліку, звітності й контролю господарських операцій, визначає повноваження працівників на підписання бухгалтерських документів, затверджує правила документообігу та технології обробки облікової інформації, а також додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку.

Підприємство має право виділяти на окремий баланс філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи, які зобов'язані вести бухгалтерський облік, з подальшим включенням їх показників до фінансової звітності підприємства.

При затвердженні облікової політики не потрібно зазначати, на який звітний рік вона розробляється, оскільки облікова політика повинна використовуватися послідовно з року в рік. Таким чином, підприємство розробляє її не на конкретний термін, а на тривалий період своєї діяльності.

На організацію бухгалтерського обліку впливає форма організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Керуючись п. 4 ст. 8 Закону про бухгалтерський облік, облік можна вести:

- вводячи до штату підприємства посади бухгалтера або створюючи бухгалтерську службу, очолювану головбухом;
- укладаючи угоду з приватним підприємцем, який надає послуги з бухгалтерського обліку;
- на договірних засадах централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою;
- самостійно власнику або керівнику підприємства [2].

У цьому розділі чітко визначено відповідальність директора та головного бухгалтера.

З моменту набрання чинності Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» в облікову термінологію введено новий термін - облікова політика.

Під цим терміном розуміється сукупність принципів, методів і процедур, які підприємство використовує для складання та подання фінансової звітності.

Облікова політика є важливою складовою організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Облікова політика кожного підприємства затверджується у відповідному наказі, структура якого визначається самим підприємством.

Значення облікової політики переоцінити неможливо. Воно полягає в упорядкуванні облікового процесу та лібералізації обліку на підприємстві, формуванні методики обліку окремих об'єктів, фактів та результатів діяльності підприємства на основі загальноприйнятих принципів та правил, забезпеченні порівнянності облікових даних, наданні обліку планомірності та послідовності, підвищенні ефективності організації обліку. Це зумовлює необхідність та актуальність дослідження стану і проблем облікової політики щодо оборотних активів підприємства як засобу відображення узгодженої та достовірної інформації для уточнення окремих теоретичних положень та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення наказу про облікову політику [73,с.33].

Основною метою є забезпечення отримання достовірної інформації про майновий та фінансовий стан підприємства, а також результати його діяльності, що є необхідними для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних управлінських рішень.

Підприємство ТОВ «Арсенал-Центр» повинно відобразити обрану облікову політику, описуючи принципи оцінки статей звітності та методи обліку для окремих статей звітності, також зобов'язане зафіксувати свою обрану облікову політику, детально описуючи принципи оцінки елементів звітності та методи обліку для кожної з цих статей.

Для забезпечення точної, неупередженої та правдивої інформації в обліку на ТОВ «Арсенал-Центр» розроблений Наказ про облікову політику (Додаток Д) від 23.05.2020р, його характеристика представлена у (табл.3.1).

Інших змін облікової політики на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» протягом 2020-2023рр. не було .

Таблиця 3.1

Характеристика облікової політики ТОВ «Арсенал-Центр»
станом на 01.01.2024р

№ з/п	Елементи облікової політики	Пункт наказу	Сфера застосування, діючий варіант на підприємстві
1	Форма організації обліку		ведення бухгалтерського обліку на чолі з Головним бухгалтером
2	Форма ведення обліку	п. 3	комп'ютерна форма із застосуванням програмного забезпечення - комплексної інформаційної системи
3	Форма ведення касової книги	п. 4	електронна форма із застосуванням програмного забезпечення - комплексної інформаційної системи
4	Складання документів		українською мовою
5	Застосування при перерахуванні доходів, витрат і грошових коштів, виражених в іноземній валюті, середньозважений валютний курс	п. 8	не застосовується
6	Методи амортизації основних засобів	п. 11	прямолінійний, зменшення залишкової вартості, кумулятивний
7	Методи амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів	п. 11	100% вартості в першому місяці використання
8	Переоцінка основних засобів і нематеріальних активів	п. 11	за справедливою вартістю на дату балансу не проводиться.
9	Вартісна межа для визнання малоцінних необоротних матеріальних активів (зі строком корисного використання понад один рік)	п. 7	20000 грн.
10	Тривалість операційного циклу: - для виробництва готової продукції	п. 6	один місяць
	- для реалізації продукції		один місяць
11	Методи амортизації нематеріальних активів	п. 11, 13	Прямолінійний
12	Одиниця обліку запасів	п. 14	Найменування
13	Методи оцінки вибуття запасів	п. 16	ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів (згідно партій)
14	Транспортно - заготівельні витрати	п. 15	витрати, пов'язані з придбанням запасів та товарів, відносити на вартість тих запасів, у зв'язку з придбанням яких ці витрати понесені
			у разі неможливості визначення, облік таких транспортно-заготівельних витрат вести на окремих субрахунках в цілому, а не за групами
15	Методи визначення величини резерву сумнівних боргів	п. 18	розраховувати за методом класифікації дебіторської заборгованості (із застосуванням методу абсолютної суми сумнівної заборгованості).

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Арсенал-Центр», згідно [Додатку Д]

Норми цього наказу враховують вимоги чинних нормативних актів у сфері бухгалтерського та податкового обліку, забезпечуючи єдині правила, методи та прийоми ведення бухгалтерського обліку для всіх обліковців на підприємстві.

Найважливішим елементом системи бухгалтерського обліку господарюючих суб'єктів є облікова політика. Більшість учених і фахівців у цій сфері відзначає, що облікова політика охоплює сукупність способів і методів бухгалтерського обліку. Саме від облікової політики багато в чому залежать ефективність фінансового управління, можливість реалізації контрольних функцій бухгалтерського обліку і ступінь достовірності фінансової (бухгалтерської) звітності.

Накази про облікову політику вітчизняних підприємств містять типові помилки, частина з яких пов'язана з формальним ставленням до формування облікової політики на практиці та нерозумінням її впливу на прийняття рішень, а частина - з недосконалістю чинного законодавства та необґрунтованою частотою змін у ньому. На нашу думку, Наказ про облікову політику повинен мати управлінський напрям, що уможливить зростання дієвості обліково-аналітичних функцій в управлінні поточною діяльністю та стратегічним розвитком підприємства.

У нормативних документах і літературних джерелах облікова політика трактується як методика, технологія та організація бухгалтерського обліку з метою достовірного відображення фінансового стану і результатів діяльності підприємства. Негативним є відсутність узгодженості облікової політики з управлінським обліком. В обліковій політиці повинні знайти відображення всі питання, пов'язані з організацією комплексної системи обліку на підприємстві, які охоплюють усі види діяльності і процеси на підприємстві. Для узагальнення інформації для управлінського обліку потрібно розробити план рахунків управлінського обліку, методику накопичення управлінської інформації, форми і зміст управлінської звітності [73,с.35].

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяє поліпшенню форм організації та здійснення бухгалтерського обліку, що вимагає

переосмислення його методів і принципів роботи.

У ході використання персональних комп'ютерів та обчислювальних мереж для облікового процесу на підприємствах, частина інформації про господарські операції залишається недокументованою, хоча вона використовується для формування управлінських даних. Це призводить до того, що документування втрачає свої традиційні функції і стає методом спостереження, що вимагає розробки нових підходів і процедур для оцінки та обробки електронної інформації при ухваленні управлінських рішень.

Альтернативна оцінка вартості забезпечує об'єктивний підхід до стратегічного розвитку підприємства, зокрема у виборі методів оцінки об'єктів обліку. Зростання складності господарських процесів призводить до збільшення кількості об'єктів обліку, які не підлягають традиційній класифікації, що ускладнює використання бухгалтерських рахунків для контролю облікових записів. Впровадження комп'ютерних технологій дозволяє здійснювати групування та узагальнення облікової інформації без необхідності використання рахунків.

При розробці системи бухгалтерського обліку, що орієнтується на стратегічні цілі, фінансова звітність стає основним джерелом інформації з чітко визначеним змістом і показниками. Для досягнення управлінських цілей важливо мати оперативну інформацію, структуровану за різними критеріями та представлену в грошовому і натуральному вимірі. У цьому контексті звітність перетворюється на інструмент, який дозволяє групувати облікові дані відповідно до потреб управлінського персоналу та інших користувачів.

Використання персональних комп'ютерів та обчислювальних мереж (комп'ютеризованих форм) бухгалтерського обліку сприяє упорядкуванню звітних даних, що вимагає перегляду принципу періодичності звітності. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій впливає на функціонування економіки та вдосконалення бухгалтерського обліку, забезпечуючи більш детальне інформування користувачів, швидку обробку інформації для прийняття рішень та створення прогнозних даних у різних вимірюваннях.

Бухгалтерський облік ТОВ «Арсенал-Центр» здійснюється відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку з моменту його реєстрації, використовуючи метод подвійного запису за визначеною формою. Це означає, що кожна господарська операція фіксується в облікових регістрах на дебеті одного рахунку та на кредиті іншого в однакових сумах.

Запис господарських операцій у облікові регістри та структура самих регістрів визначаються формою обліку. На підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» використовується бухгалтерська програма, а всі робочі місця відповідають встановленим стандартам.

Важливою особливістю бухгалтерської програми є її комплексний підхід до автоматизації підприємства, що охоплює всі аспекти управління, включаючи фінансове та господарське планування, управління персоналом, бухгалтерський облік та оперативне управління.

Форма бухгалтерського обліку визначає порядок узгодження різних видів облікових регістрів, методи обробки облікових даних, послідовність і способи виконання облікових записів, а також технічні засоби ведення обліку. На підприємстві використовується журнально-ордерна форма обліку.

Організація та ведення бухгалтерського обліку оборотних активів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення документального оформлення всіх господарських операцій покладається на відповідних осіб, таких як директор та головний бухгалтер.

Головний бухгалтер ТОВ «Арсенал-Центр» або відповідальна особа виконує важливі обов'язки, зокрема забезпечує дотримання методології бухгалтерського обліку, складає та подає фінансову і статистичну звітність, контролює відображення господарських операцій на рахунках, а також бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачами та втратами активів. Керівник підприємства, в свою чергу, зобов'язаний створити умови для належного ведення бухгалтерського обліку та забезпечити виконання вимог бухгалтера всіма

підрозділами.

Бухгалтерія ТОВ «Арсенал-Центр» виконує такі основні завдання: організує планування, облік і аналіз фінансово-господарської діяльності; дотримується облікової політики; надає достовірну інформацію для прийняття рішень; забезпечує контроль за збереженням власності та раціональним використанням ресурсів.

Структура та штатна чисельність головної бухгалтерії затверджуються директором підприємства за поданням головного бухгалтера і погодженням з відділом кадрів. Положення про підрозділи затверджує головний бухгалтер, а розподіл обов'язків між співробітниками здійснюється відповідно до посадових інструкцій.

До структури бухгалтерії ТОВ «Арсенал-Центр» станом на 01.01.2024р належать наступні відділи (рис. 3.1):

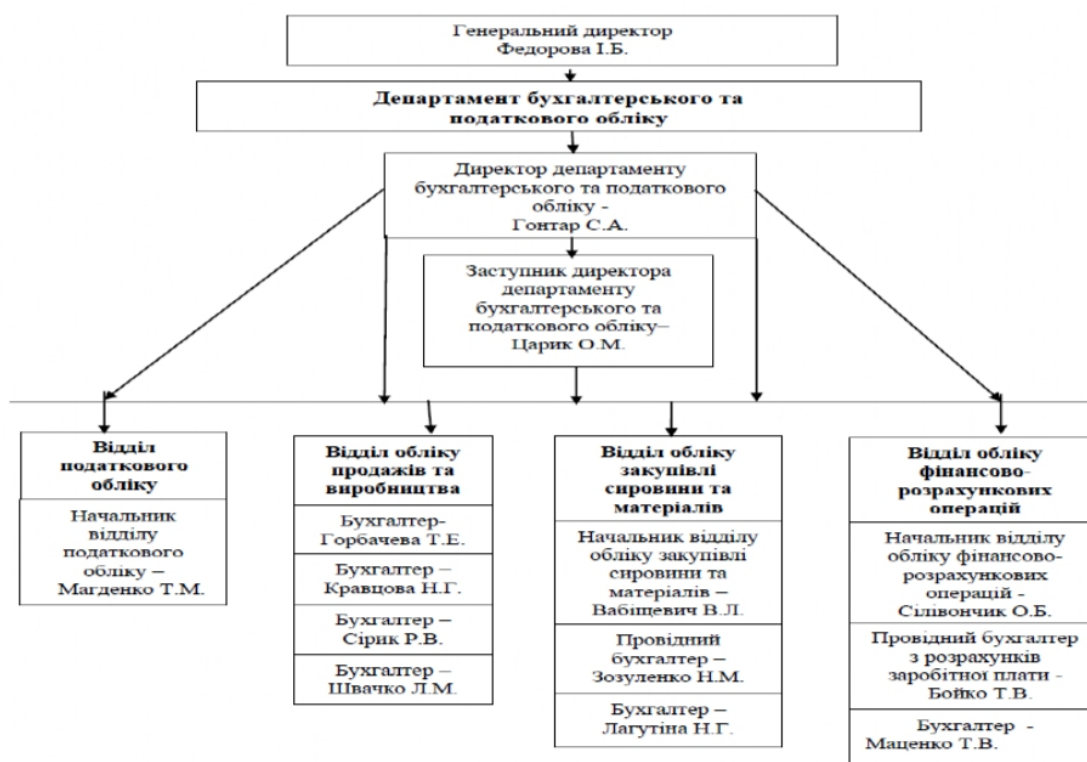

Рис.3.1. Структура бухгалтерії ТОВ «Арсенал-Центр»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Бухгалтерський облік та фінансова звітність підприємства ведуться відповідно до національних стандартів, включаючи первинний облік, формування статистичної інформації та виконання вимог законодавства. Згідно з Законом про

бухгалтерський облік, підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань для забезпечення достовірності інформації, що включає перевірку та документальне підтвердження їх наявності, стану та оцінки (Додаток Ж).

Контроль за фінансовою діяльністю проводиться державними податковими органами, іншими органами влади в межах їх законодавчо визначених повноважень, а також ревізійною комісією (ревізором) і/або аудитором.

Кожне підприємство, з урахуванням особливостей своєї господарської діяльності та управлінської структури, самостійно визначає напрямки та обсяги документів. Головний бухгалтер відповідає за організацію документообігу на підприємстві.

Документообігом називають порядок і шляхи руху документів з моменту їх складання або надходження до моменту здачі в архів. Графік надходження первинних документів до бухгалтерії наданий у (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Графік надходження документів до бухгалтерії
ТОВ «Арсенал-Центр»

Структурний підрозділ	Назва документа	Строк подання	Кому подається
1	2	3	4
Склад сировини	Прибуткова накладна, товарно-транспортна накладна, накладна, накладна на внутрішнє переміщення, акт на списання запасів, лімітно-забірна карта	Щодня за попередній день (14:00–15:00)	Бухгалтеру
Склад сировини	Звіт про рух матеріальних цінностей	До 3-го числа наступного місяця за звітним	Бухгалтеру
Склад будівельних матеріалів	Прибуткова накладна, товарно-транспортна накладна, накладна, накладна на внутрішнє переміщення, акт на списання запасів, лімітно-забірна карта	Щодня за попередній день (15:00–16:00)	Бухгалтеру
Склад будівельних матеріалів	Звіт про рух матеріальних цінностей	До 4-го числа наступного місяця за звітним	Бухгалтеру
Склад запасних частин	Прибуткова накладна, товарно-транспортна накладна, накладна на внутрішнє переміщення, акт на списання запасів, лімітно-забірна карта	Щодня за попередній день (16:00–17:00)	Бухгалтеру
Склад запасних частин	Звіт про рух матеріальних цінностей	До 5-го числа наступного місяця за звітним	Бухгалтеру

Продовження Табл.3.2			
1	2	3	4
Склад готової продукції	Накладна на оприбуткування, товарно-транспортна накладна, накладна, накладна на внутрішнє переміщення, акт на списання продукції	Щодня за попередній день (12.00-13.00)	Бухгалтеру
Склад готової продукції	Звіт про рух матеріальних цінностей	До 5-го числа наступного місяця за звітним	Бухгалтеру

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Арсенал-Центр»

Основне завдання документообігу полягає в прискоренні процесу руху документів. Чим більш стиснутим і швидким буде цей процес, тим вищою буде його ефективність, що дозволить користувачам своєчасно отримувати необхідну інформацію для ухвалення рішень.

У кожній бухгалтерії документи, починаючи з моменту їх складання або отримання від інших підприємств та організацій і до повного використання та передачі в архів, проходять обробку і переміщуються з одного робочого місця на інше, тобто проходять певний шлях. На деяких робочих місцях бухгалтерські документи можуть затримуватися на кілька днів, що робить контроль за їх зберіганням обов'язковим.

Однією з головних умов раціональної організації системи обліку виробничих запасів на вітчизняних підприємствах є правильне оформлення господарських операцій первинними документами від чого й залежить правильність формування первісної вартості запасів, вартості їх списання у процесі використання на виробництво, точність оцінки незавершеного виробництва та відображення залишків запасів у фінансовій звітності, а також це дає можливість отримувати необхідні дані для оперативного управління підприємством та здійснювати контроль за ефективним використанням запасів.

З огляду на це існує необхідність вдосконалення документації для потреб оперативного та аналітичного обліку виробничих запасів, особливо в умовах автоматизації їх обліку.

Окрім цього ключовими напрямками удосконалення та оптимізації обліку виробничих запасів, на нашу думку, на підприємстві мають стати:

- 1) спрощення оформлення операцій, пов'язаних з оприбуткуванням і

витратами товарно-матеріальних цінностей;

2) відображення на картках складського обліку внутрішнього переміщення товарно-матеріальних цінностей;

3) проведення відпуску товарно-матеріальних цінностей, виходячи із встановленого ліміту, у виробництво шляхом оформлення безпосередньо в картках складського обліку, передбачивши в них підпис особи, яка отримує товарно-матеріальні цінності;

4) ретельний контроль за своєчасним проведенням інвентаризацій і вибіркового перевірок;

5) впровадження ефективних форм попереднього й поточного контролю дотримання норм виробничих запасів при їх витрачанні;

6) визначення оптимальної потреби у виробничих запасах, їх належне зберігання і раціональне використання;

7) розробка системи автоматизації обліково-аналітичних процедур в управлінні виробничими запасами;

8) проектування системи економічного аналізу та контролю ефективності використання виробничих запасів;

9) використання на всіх ділянках обліку виробничих запасів уніфікованих форм первинної документації, створення графіків документообігу, контроль із боку працівників бухгалтерії правильності оформлення первинної документації з обліку виробничих запасів.

Запропоновані напрями удосконалення облікової політики у частині виробничих запасів і методики їх обліку, на нашу думку, забезпечать формування повної і достовірної інформації про стан і рух виробничих запасів для прийняття ефективних рішень у системі управління підприємством. А підвищення якості й повноти первинного обліку виробничих запасів підприємств є одним із пріоритетних напрямків створення належної системи їх обліку [92,с.69].

Фінансова звітність Товариства підготовлена відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”, та Н(П)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [2],[12].

Джерелами для отримання показників-індикаторів є дані бухгалтерського обліку та фінансово-економічної звітності. Саме первинні показники, оброблені систематично службою бухгалтерії за певний проміжок часу дають можливість сформувати певну базу показників, які розміщені в фінансовій звітності підприємства і тим самим дозволити провести аналітичні розрахунки оборотності, ефективності використання оборотних активів підприємства [93,с.440].

При формуванні фінансової звітності Товариство керувалося також вимогами Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку НП(С)БО в Україні та іншими законодавчими і нормативними актами щодо організації та ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Концептуальна основа фінансової звітності, прийнята управлінським персоналом при складанні фінансової звітності, а саме НП(С)БО в Україні, є концептуальною основою загального призначення та, водночас, концептуальною основою дотримання вимог. Всі елементи даної звітності обліковуються в місцевій валюті (валюта функціонування). Національна валюта України, українська гривня («UAN») є функціональною валютою ТОВ «Арсенал-Центр» і вибрана керівництвом як валюта представлення фінансової звітності.

Складаючи фінансову звітність підприємство дотримувалося наступних принципів діяльності та складання фінансової звітності : автономність, безперервність, періодичність, історичної собівартості, нарахування та відповідності доходів і витрат, повного висвітлення, послідовності, обачності та єдиного грошового вимірника.

В період з 09.10.2023р по 29.12.2023р згідно наказу №84 від 06.10.2023р ревізорами ТОВ «Арсенал-Центр» проведена інвентаризація основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів та розрахунків, за її результатами - надлишків, нестач не виявлено.

Підприємство складає звітність на місячній, квартальній та річній основі. ТОВ «Арсенал-Центр» подає звіти до Державної податкової служби, Державної служби статистики та Фонду соціального страхування України за допомогою облікової системи «МЕДОК» та через Єдине вікно.

Зведений перелік звітності ТОВ «Арсенал-Центр» станом на 01.01.2024р представлено у (табл.3.3).

Таблиця 3.3

Зведений перелік звітності ТОВ «Арсенал-Центр» станом на 01.01.2024р

Перелік форм звітності/ Період подання / ФІНАНСОВА	Місячна	Квартал	Річна
Баланс(ф.№1) Звіт про фінансовий стан	-	+	+
Звіт про фінансові результати (ф. №2) (Звіт про сукупний дохід)	-	+	+
Звіт про рух грошових коштів (ф. №3)	-	-	+
Звіт про власний капітал (ф. №4)	-	-	+
Примітки до річної фінансової звітності (ф. №5)	-	-	+
Перелік форм звітності/ Період подання / СТАТИСТИЧНА	Місячна	Квартал	Річна
Звіт з праці №1-ПВ	+	+	-
Звіт про капітальні інвестиції №2-інвестиції	-	+	-
Звіт про використання та запаси палива №4-мтп	+	-	+
Звіт про взаєморозрахунки з нерезидентами №1-Б	-	-	+
Звіт про виробництво промислової продукції за видами № 1-П	+	-	-
Звіт про ціни виробників промислової продукції №1-ціни (пром)	+	-	-
Звіт про експорт-імпорт послуг № 9- ЗЕЗ	-	+	
Перелік форм звітності/ Період подання / ПОДАТКОВА	Місячна	Квартал	Річна
Податкова декларація з ПДВ	+	-	-
ЕСВ та ф. № 1ДФ	-	+	-
Податкова декларація з плати за землю	-	-	+
Транспортний податок	-	-	+
Податкова декларація з податку на прибуток	-	+	+

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Арсенал-Центр»

Місячна звітність ТОВ «Арсенал-Центр» включає такі звіти:

- Податкова декларація з податку на додану вартість; - Звіт з праці №1-ПВ;
- Звіт про використання та запаси палива №4-мтп;
- Звіт про виробництво промислової продукції за видами № 1-П;
- Звіт про ціни виробників промислової продукції №1-ціни (пром).

Квартальна звітність ТОВ «Арсенал-Центр» включає такі звіти:

- Податкова декларація з екологічного податку;
- Податкова декларація з податку на прибуток;
- Звіт про експорт-імпорт послуг № 9- ЗЕЗ; - Звіт з праці №1-ПВ;
- Звіт про капітальні інвестиції №2-інвестиції;
- Баланс(ф.№1) Звіт про фінансовий стан ;
- Звіт про фінансові результати (ф. №2) (Звіт про сукупний дохід).

До складу річної звітності ТОВ «Арсенал-Центр» входять такі звіти :

- Баланс(ф.№1) Звіт про фінансовий стан; (Додаток З);
- Звіт про фінансові результати (ф. №2) (Звіт про сукупний дохід) ; (Додаток К)
- Звіт про рух грошових коштів (ф. №3);
- Звіт про власний капітал (ф. №4);
- Примітки до річної фінансової звітності (ф. №5);
- Звіт про використання та запаси палива №4-мтп;
- Звіт про взаєморозрахунки з нерезидентами №1-Б;
- Податкова декларація з плати за землю; - Транспортний податок;
- Податкова декларація з податку на прибуток.

Запровадження воєнного стану в Україні з лютого 2022 року призвело до значного погіршення економічних умов і підвищення невизначеності, що вплинуло на фінансову діяльність підприємств, зокрема Товариства «Арсенал-Центр». Прямі наслідки включають знецінення активів і зміни в оцінці кредитних ризиків, тоді як непрямі впливають на взаємини з покупцями та постачальниками, що може призвести до зростання витрат і зниження доходів. Важливо проаналізувати, чи ці фактори ставлять під сумнів здатність товариства продовжувати свою діяльність безперервно та чи є припущення про безперервність діяльності обґрунтованим для складання фінансової звітності.

Однак, на даний момент ТОВ «Арсенал-Центр» функціонує в звичайному режимі, без значних змін у обсягах своєї діяльності.

Ефективність управління оборотними активами підприємства істотно впливає на результати господарської діяльності й обумовлюється зовнішніми та внутрішніми факторами. Для нормального функціонування підприємств потрібно, щоб їх власники, приймаючи рішення, мали правдиву й об'єктивну інформацію про майно, фінансовий стан і результати роботи. Таку інформацію надає лише система бухгалтерського обліку. Особливої актуальності набуває проблема подальшого вдосконалення методики бухгалтерського обліку та аналізу ефективності використання оборотних активів, які є наймобільнішим складником ресурсів підприємства. Від ступеня ефективності використання оборотних активів залежить стан суб'єкта господарювання [62,с.70].

Керівництво і надалі буде уважно стежити за ситуацією та вживати відповідні заходи для підтримки стабільної роботи Товариства, необхідні у нинішніх обставинах. Обсяги виробництва продукції збільшилися порівняно з аналогічним періодом минулого року та укладено контракти, які дозволять забезпечити завантаження виробничих потужностей. Враховуючи усе викладене, управлінський персонал вважає, що застосування припущення щодо здатності Товариства продовжувати свою діяльність на безперервній основі під час складання фінансової звітності ТОВ «Арсенал-Центр», є доречним.

Фінансова звітність ТОВ «Арсенал-Центр» за 2023 рік була підготовлена виходячи з припущення, що Товариство буде проводити свою діяльність на безперервній основі в досяжному майбутньому, що передбачає реалізацію активів та погашення зобов'язань у ході звичайної діяльності.

Таке припущення формувалось виходячи з професійного судження керівництва, що врахувало фінансовий стан Товариства, існуючи наміри, заплановану в бюджеті прибутковість діяльності у майбутньому та доступ до фінансових ресурсів, а також вплив поточної фінансової та економічної ситуації на майбутню діяльність товариства.

3.2. Порядок відображення у фінансовому обліку оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»

Для забезпечення точного та надійного відображення в обліку ТОВ «Арсенал-Центр» наявності та руху оборотних активів використовуються рахунки з таких груп (класів):

- рахунки обліку запасів: "Виробничі запаси" (20), "Малоцінні та швидкозношувані предмети" (22), "Напівфабрикати" (25), "Готова продукція" (26), "Товари" (28) та інші;
- рахунки обліку коштів, розрахунків та інших активів: "Готівка" (30), "Рахунки в банках" (31), "Інші кошти" (33), "Розрахунки з покупцями і замовниками" (36), "Розрахунки з різними дебіторами" (37) та інші;

- рахунки обліку витрат діяльності: "Виробництво" (23), "Загальновиробничі витрати" (91), "Адміністративні витрати" (92), "Витрати на збут" (93), "Інші витрати операційної діяльності" (94) та інші.

Для узагальнення даних про наявність і рух запасів сировини та матеріалів, які належать підприємству (включаючи сировину та матеріали, що знаходяться в дорозі або в процесі переробки), будівельних матеріалів, запасних частин, пального та відходів основного виробництва, використовується Рахунок 20 "Виробничі запаси".

Дебетовий оборот рахунку 20 "Виробничі запаси" відображає надходження запасів на підприємство та їх дооцінку, тоді як кредитовий оборот показує відпуск запасів на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, витрачання (передачу) на сторону, уцінку тощо.

Надходження запасів на підприємство оформлюється відповідними документами, типові форми яких затверджуються Державною службою статистики України та іншими центральними органами виконавчої влади.

У разі відсутності типових форм первинних документів для оформлення господарської операції, підприємство має право скласти власні первинні документи, які повинні містити обов'язкові реквізити, визначені законодавством та іншими нормативно-правовими актами.

Надходження запасів власного виробництва (готової продукції, напівфабрикатів, допоміжних матеріалів) оформлюється за допомогою накладної-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма М-11, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 № 193). Накладна-вимога складається у двох примірниках і підписується особою, яка передає зазначені запаси, а також їх отримувачем.

Отримання запасів як внеску до статутного капіталу оформлюється за допомогою прибуткового ордера (форма М-4, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 № 193), акта про приймання матеріалів (форма М-7, затверджена тим же наказом), або товарно-транспортної накладної (форма № 1-ТН, затверджена наказом Міністерства транспорту України від 14 жовтня 1997

року № 363, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 лютого 1998 року за № 128/2568 (зі змінами)) та іншими документами.

Обмін запасів на інші подібні або неподібні запаси також оформлюється прибутковим ордером, актом про приймання матеріалів, товарно-транспортною накладною та іншими відповідними документами.

Для оформлення вибуття запасів, відпуск у виробництво яких здійснюється на основі встановлених лімітів, застосовуються лімітно-забірні картки (форми М-8, М-9, затверджені наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 № 193). Відпуск матеріалів понад встановлений ліміт або при заміні матеріалів оформлюється актом-вимогою на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (форма М-10, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 № 193) за дозволом керівника підприємства або уповноважених осіб.

Схема документування обліку запасів наведена на рисунку 3.2.

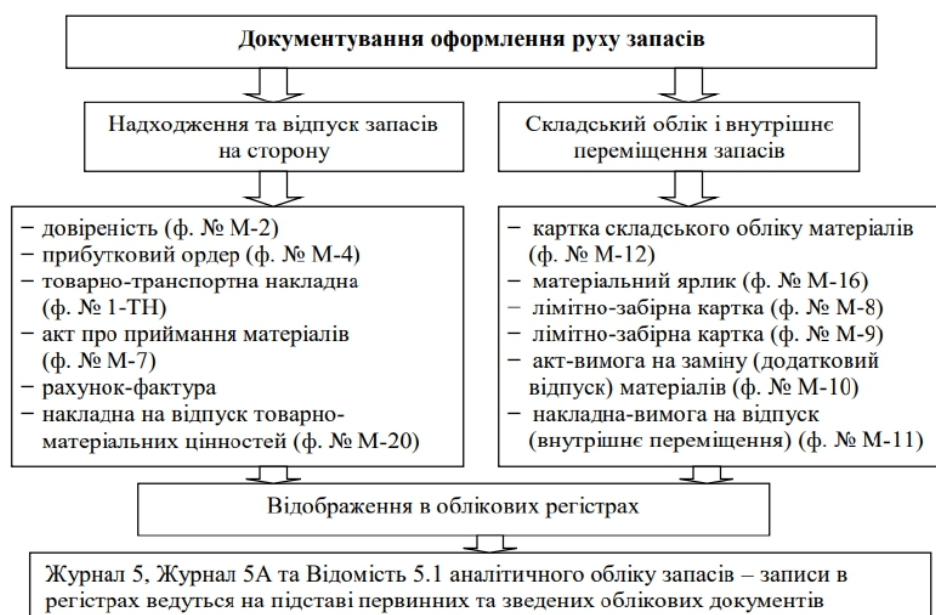

Рис.3.2. Схема документування обліку запасів ТОВ «Арсенал-Центр»

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Арсенал-Центр»

Працівники підприємства формують і подають первинні документи, які фіксують господарські операції за їх участю, відповідно до графіка документообігу. Кожному виконавцю надається витяг із графіка, що містить перелік первинних документів, які стосуються його функціональних обов'язків, терміни їх подання та підрозділи підприємства, куди ці документи мають бути

передані.

Первинні документи, що були оброблені в поточному місяці та внесені до відповідного облікового реєстру, збираються в хронологічному порядку, нумеруються, переплітаються і передаються до архіву. Документи, створені за допомогою комп'ютерних технологій на електронних носіях, використовуються в бухгалтерському обліку відповідно до порядку, визначеного Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку.

Організація зберігання запасів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» здійснюється залежно від виду запасів, технології виробництва, умов постачання, умов збуту тощо. Облік запасів здійснюється відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси». Запаси в бухгалтерському обліку зараховуються на баланс за первісною вартістю.

Типова кореспонденція господарських операцій ТОВ «Арсенал-Центр» з обліку оборотних активів (обліку запасів) наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Відображення господарських операцій ТОВ «Арсенал-Центр» з обліку запасів

Зміст господарської операції	Кореспонденція	
	Дебет	Кредит
1	2	3
Придбання виробничих запасів від постачальників (первинний документ: прибутковий ордер)	20 «Виробничі запаси»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
Придбання виробничих запасів підзвітними особами (первинний документ: прибутковий ордер)	20 «Виробничі запаси»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
Оприбуткування виробничих запасів власного виробництва, що призначені для внутрішнього використання (прибутковий ордер)	20 «Виробничі запаси»	23 «Виробництво»
Списання відпущених МПП, термін корисного використання яких менше одного року, на витрати в момент передавання їх в експлуатацію (первинний документ: акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів)	23 «Виробництво»	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»
	91 «Загально-виробничі витрати»	
	92 «Адміністративні витрати»	
	93 «Витрати на збут»	
Виробничі запаси відпущені у виробництво (первинний документ: лімітно-забірна картка)	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси»
Відображена вартість нестач і втрат виробничих запасів при інвентаризації (первинний документ: звіряльна відомість)	375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»	20 «Виробничі запаси»
Відображена сума реалізованих виробничих запасів (накладна) (Додаток Л)	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»

Джерело: складено автором

Одиницею бухгалтерського обліку запасів вважається кожне їхнє найменування. У разі продажу, відпуску у виробництво чи іншому вибутті запасів застосовується метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів (згідно партій).

Аналітичний облік виробничих запасів здійснюється за категоріями матеріалів, місцями їх зберігання та матеріально відповідальними особами. Інформація з аналітичних рахунків узагальнюється в оборотних відомостях. Рахунки аналітичного обліку слугують для контролю за зберіганням і переміщенням матеріальних цінностей, їх оцінки, порівняння з даними складського обліку, а також для підбиття підсумків інвентаризації.

Для запасів, що не належать підприємству, виділяються окремі місця зберігання від інших запасів. Приймання, зберігання, відпуск та облік запасів в місцях їх зберігання здійснює матеріально відповідальна особа.

Кожне підприємство відкриває аналітичні рахунки відповідно до своїх потреб у їх кількості, що необхідна для ефективного управління виробництвом. Це може бути зумовлено, по-перше, значною кількістю матеріалів; по-друге, складною організаційною та виробничою структурою підприємства; по-третє, наявністю складів для їх зберігання.

Підприємство ТОВ «Арсенал-Центр» має касу, яка слугує місцем для проведення готівкових операцій, де працює касир. Усі фінансові розрахунки виконуються безпосередньо в приміщенні каси відповідною особою, що виконує обов'язки бухгалтера (касира).

Касир відповідає за оформлення документів, які підтверджують надходження або вибуття готівки.

Підприємство використовує бухгалтерські документи встановленої форми, в яких фіксуються факти здійснення господарських операцій, що забезпечує безперервний контроль за грошовими операціями.

Облікові документи оформлення касових операцій ТОВ «Арсенал-Центр» наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Облікові документи оформлення касових операцій ТОВ «Арсенал-Центр»

№	Код документа	Назва первинного документа
1	2	3
1	КО-1	Прибутковий касовий ордер
2	КО-2	Видатковий касовий ордер
3	КО-3, КО-3а	Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів
4	КО-4	Касова книга
5	КО-5	Книга обліку прийнятих і виданих касиром грошей
6	П-6	Розрахунково-платіжна відомість

Джерело: складено автором

Основним завданням обліку касових операцій є своєчасне та коректне оформлення документів.

Документальне оформлення готівкових (касових) операцій ТОВ «Арсенал-Центр» представлено на рисунку 3.3.

Рис.3.3. Документальне оформлення готівкових (касових) операцій ТОВ «Арсенал-Центр»

Джерело: складено автором

Приймання готівки в касу здійснюється на підставі прибуткових касових ордерів, які підписані головним бухгалтером або особою, уповноваженою керівником підприємства.

Видача готівки з каси відбувається за видатковими касовими ордерами або видатковими відомостями. Документи для видачі готівки повинні бути підписані керівником і головним бухгалтером або працівником, якого призначив керівник. До видаткових ордерів можуть додаватися заяви на видачу готівки, розрахунки тощо. Виплата заробітної плати виконується касиром підприємства на основі видаткових відомостей. На загальну суму готівки, виданої за відомістю, в бухгалтерії оформляється видатковий касовий ордер.

Для узагальнення інформації про операції з готівковими та безготівковими

коштами в касі та на поточному рахунку підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» у Плані рахунків передбачено синтетичний рахунок 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банку», які мають такі субрахунки:

- 301 «Готівка в національній валюті»; • 302 «Готівка в іноземній валюті»;
- 311 «Поточні рахунки в банку в національній валюті»;
- 312 «Поточні рахунки в банку в іноземній валюті»;
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»;
- 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті».

Надходження грошових коштів в касу підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» відображається за дебетом рахунку 30 «Готівка», також за дебетом рахунку 31 «Рахунки в банку» оприбутковуються кошти на поточному рахунку.

Типова кореспонденція господарських операцій ТОВ «Арсенал-Центр» з обліку оборотних активів (обліку грошових коштів) наведено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Відображення господарських операцій ТОВ «Арсенал-Центр»
з обліку грошових коштів**

Зміст господарської операції	Кореспонденція	
	Дебет	Кредит
1	2	3
Отримані по чеку грошові кошти на виплату авансу по відрядженню працівника	301 «Готівка в національній валюті»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
Повернений підзвітною особою залишок невитрачених сум, виданих на господарські потреби (Додаток М)	301 «Готівка в національній валюті»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
Отриманий аванс в рахунок поставки товарів (готівкова виручка)	301 «Готівка в національній валюті»	681 «Розрахунки за авансами одержаними»
Отримана доплата на поточний рахунок за поставлені товари	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»
Повернений залишок сум, виданих на відрядження на рахунок в банку підприємства	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
Внесено внесок до статутного капіталу готівковими грошовими коштами в касу	301 «Готівка в національній валюті»	46 «Неоплачений капітал»
Видана позика працівнику підприємства	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	301 «Готівка в національній валюті»
Відшкодована сума претензій, штрафів, пені, неустойки винною стороною	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	374 «Розрахунки за претензіями»

Джерело: складено автором

Видача готівки з каси та перерахунок коштів з банківського рахунку підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» відображається за кредитом рахунку 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банку».

Безготівкові платежі є швидким, зручним і безпечним методом оплати товарів і послуг. Розвиток безготівкових розрахунків сприяє прозорості фінансових операцій та економічному зростанню країни.

ТОВ «Арсенал-Центр» проводить безготівкові розрахунки через відкриті поточні рахунки в національній та іноземній валютах у кількох банках, з якими укладені угоди про умови їх функціонування.

Підприємство використовує систему дистанційного обслуговування Клієнт-банк для надсилання електронних платіжних доручень до банку, який виконує платежі. Усі фінансові операції відображаються у банківській виписці.

Безготівкові розрахунки проводяться за допомогою різних видів розрахункових документів, таких як : меморіальний ордер, платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, розрахункові чеки, акредитиви, векселі та інкасові доручення.

Платіжне доручення є документом, що представляє собою письмове доручення клієнта банку, який його обслуговує, на перерахування певної суми коштів з його рахунка. Цей документ використовується для розрахунків як за товарними, так і нетоварними платежами.

Порядок розрахунків за допомогою платіжних доручень ТОВ «Арсенал-Центр» представлено на рисунку 3.4.

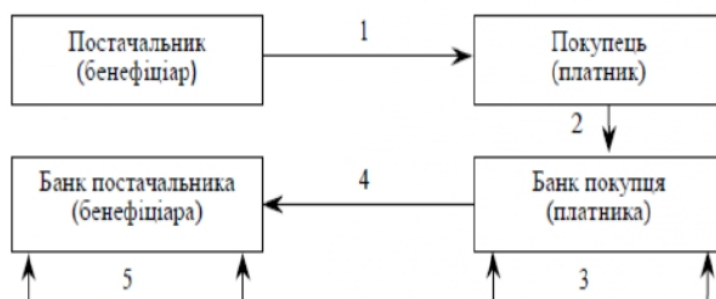

Рис.3.4. Порядок розрахунків за допомогою платіжних доручень
ТОВ «Арсенал-Центр»

Джерело: складено автором

На рис.3.4 під номерами відображено порядок розрахунків за допомогою платіжних доручень. Зокрема:

1. Постачальник відвантажує продукцію (виконує роботи, надає послуги) і виписує рахунок-фактуру.
2. Платник, отримавши товар і рахунок-фактуру від постачальника, направляє платіжне доручення в обслуговуючий банк.
3. Якщо платник і постачальник обслуговуються в одному банку, то сума прийнятого банком до виконання доручення списується в дебет рахунка платника і зараховується в кредит рахунка одержувача. Якщо рахунки відкрито в різних банках, то наступні розрахунки проводяться в порядку міжбанківських розрахунків у день подачі платіжного доручення.
4. Банк платника направляє документи про перерахування коштів на рахунок у банк постачальника.
5. Банк постачальника зараховує відповідну грошову суму на рахунок постачальника та передає постачальникові виписку з поточного рахунка про зарахування коштів, до якої додається копія платіжного доручення з відміткою банку платника.

Розрахунки за допомогою доручень можуть проводитися у кількох випадках: за фактично відвантаженою продукцією, у порядку попередньої оплати, для завершення розрахунків за актами звірки заборгованості між підприємствами, для перерахування сум фізичним особам на їх банківські рахунки, а також в інших випадках за згодою сторін.

Банк, який обслуговує платника, при списанні коштів з рахунку на основі дистанційного розпорядження, оформлює розрахунковий документ, в якому вказує інформацію про платіж та документи, що слугують підставою для перерахування коштів. У разі, якщо клієнт не підтвердив розпорядження на виконання операцій, банк не проводить цю операцію і повідомляє про це.

Дебіторська заборгованість - це сума боргів дебіторів перед підприємством на конкретну дату.

Дебітори можуть бути як юридичними, так і фізичними особами, які мають

заборгованість перед підприємством внаслідок попередніх угод.

Дебітори підприємства поділяються на зовнішніх, до яких належать покупці (замовники) та інші дебітори, а також на внутрішніх, які, в свою чергу, діляться на підзвітних осіб і осіб, щодо яких підприємство має претензії на відшкодування завданих збитків.

Дебіторська заборгованість поділяється на довгострокову (сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу і буде погашена після 12 місяців від дати балансу) та поточну (виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців від дати балансу). Частина довгострокової заборгованості, яка підлягає погашенню протягом 12 місяців від дати балансу, відображається на ту ж дату в складі поточної заборгованості.

З метою достовірного відображення в звітності поточної дебіторської заборгованості за її чистою вартістю реалізації створюється резерв сумнівних боргів, який дорівнює величині сумнівних боргів.

Величина резерву сумнівних боргів визначається за методом класифікації дебіторської заборгованості (із застосуванням методу абсолютної величини суми сумнівної заборгованості).

Документальне оформлення розрахунків з покупцями та замовниками має своє відображення на рис 3.5.

Рис.3.5. Документальне оформлення розрахунків з покупцями та замовниками
Джерело: складено автором

По дебету рахунку 36 "Розрахунки з покупцями та замовниками", відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт та наданих послуг (включаючи бартерні контракти). Ця вартість містить податок на додану вартість, акцизи та інші податки і збори (обов'язкові платежі), які підлягають перерахунку до бюджетів та позабюджетних фондів і включені у вартість реалізації.

По кредиту рахунку 36, відображається сума платежів, що надійшли на рахунки підприємства в банках, у касу та інші види розрахунків.

Типова кореспонденція господарських операцій ТОВ «Арсенал-Центр» з обліку оборотних активів (обліку розрахунків з дебіторами) наведено в табл. 3.7

Таблиця 3.7

Відображення господарських операцій ТОВ «Арсенал-Центр» з обліку розрахунків з дебіторами

Зміст господарської операції	Кореспонденція	
	Дебет	Кредит
Відображено підписаний акт виконаних робіт (наданих послуг) або рахунок-фактура, реалізацію товару (Додаток Н)	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»
Отримано на поточний рахунок оплату за надані послуги (виконані роботи)	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»
Отримано аванс на надання послуг (виконання робіт)	301 «Готівка в національній валюті»	681 «Розрахунки за авансами одержаними»
Зараховано сплачений аванс в оплату за роботи (послуги), взаємозалік	681 «Розрахунки за авансами одержаними»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»
Нараховано орендну плату	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	713 «Дохід від операційної оренди активів»
Нараховано дохід за використання автомобілем	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»

Джерело: складено автором

Сальдо рахунку відображає заборгованість покупців та замовників за одержані продукцію (роботи, послуги).

Інформацію, що міститься в первинних документах, організовують у регістрах синтетичного та аналітичного обліку. Інформація про грошові кошти в облікових регістрах та фінансовій звітності представлена в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Інформація про грошові кошти в облікових регістрах та фінансової звітності
ТОВ «Арсенал-Центр»

№	Номер та назва рахунка	Регістр обліку	Ф.1 «Баланс»		Ф.3 «Звіт про рух грошових коштів»		Ф.5 «Примітки до річної фінансової звітності»	
			Стаття	Код рядка	Стаття	Код рядка	Стаття	Код рядка
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	30 «Готівка»	Журнал 1 Відомість 1.1, Відомість 1.2	Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	Залишок коштів на кінець року	3415	Каса	640
2	31 «Рахунки в банках»						Поточний рахунок у банку	650
							Інші рахунки в банку	660
3	33 «Інші кошти»	Журнал 1, Відомість 1.3.	Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	-	-	Грошові кошти в дорозі	670
							Еквіваленти грошових коштів	680

Джерело: складено автором

Регістри бухгалтерського обліку повинні включати назву, період реєстрації операції, а також прізвища й підписи або інші дані, які дозволяють ідентифікувати осіб, що брали участь у їх складанні.

Бухгалтерський облік дебіторської заборгованості ведеться за первісною вартістю окремо за кожним дебітором.

Дебіторська заборгованість включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю, тобто після вирахування з первісної вартості дебіторської заборгованості резерву сумнівних боргів.

Фінансова звітність підприємства є ключовим етапом бухгалтерського обліку, що узагальнює інформацію про діяльність підприємства для прийняття економічних рішень. Вона складається з показників, які характеризують фінансово-господарські результати за певний період. Звіт про фінансові результати дозволяє оцінити фінансовий стан підприємства, зокрема його ліквідність і платоспроможність, а також ефективність використання коштів, що сприяє прогнозуванню майбутніх показників.

3.3. Системи підтримки прийняття рішень в управлінні ТОВ «Арсенал-Центр» за допомогою сучасних інформаційних технологій

У сучасну епоху інформаційні технології відіграють вирішальну роль в оптимізації фінансово-облікової системи підприємства. Їх застосування дозволяє підприємствам впроваджувати стратегії для прискорення бізнес-процесів, зниження операційних витрат і підвищення якості продуктів і послуг, управління логістичними процесами, покращення ефективності системи фінансів та обліку.

Передові інформаційні технології застосовують надійні інструменти для поглибленого аналізу даних, сприяють автоматизації процесів збору і систематизації інформації, що значно мінімізує ймовірність людських помилок і підвищує точність аналітичних результатів. Цифровізація в сфері фінансів та бухгалтерського обліку фокусується на перетворенні аналогових процесів у цифрові форми, враховуючи електронний облік, збереження даних у хмарі, використання електронних документів та інших цифрових інструментів [25].

Майже всі сфери життя суспільства (економіка, політика, навколишнє середовище) змінилися позитивно завдяки цифровим технологіям.

Цифрові технології стрімко розвиваються і застосовуються вже практично в усіх сферах діяльності. Використання цифрових технологій дозволяє вивести економіку країни на якісно новий рівень, тим самим істотно вплинувши на рівень життя її громадян.

Цифровізація (діджиталізація) - це процес переведення різної інформації у всіх її формах - текстовій, звуковій, графічній - у цифровий формат, що забезпечує зберігання, обробку і передачу за допомогою сучасних засобів.

Цифровізація бізнес-процесів загалом може здійснюватися за такими напрямками: документообіг, аналіз даних та організаційна діяльність. За допомогою соціальних мереж, SSM просування, запуску та оптимізації рекламної кампанії на різних платформах вирішується проблема локалізації бізнесу, розширення сегменту ринку. Впровадження цифровізації бізнес-процесів дозволяє ефективно планувати та управляти обмеженими ресурсами підприємства.

Автоматизація більшості бізнес-процесів дає можливість зменшити витрати на обслуговування бізнес-процесів, призводить до оптимізації кадрової політики, тощо. Також однією з важливих переваг є покращення комунікації з клієнтами. Застосування інформаційних технологій дозволяє детальніше окреслити цільову аудиторію, знайти нові методи співпраці з нею, накопичити, проаналізувати цифровими інструментами статистичні дані і отримати чіткі вимоги, вподобання споживачів [26, с.161-163].

Поняття "хмара" в сфері інформаційних технологій відноситься до хмарних обчислень або хмарних сервісів. Це передбачає використання обчислювальних ресурсів, таких як: обчислювальна потужність, програмне забезпечення, які доступні через Інтернет. Хмарні ERP-системи управління підприємством є сучасним напрямом автоматизації системи бухгалтерського обліку.

Інтеграція хмарних технологій забезпечує швидкий доступ до фінансової звітності та документів, що допомагає приймати оперативні рішення. Крім того, використання аналітичних інструментів, таких як Power BI, дозволяє планувати та прогнозувати потреби в грошових коштах, що спрощує управління ліквідністю та допомагає уникати проблем з виконанням зобов'язань.

Застосування новітніх інформаційних систем і технологій в управлінському обліку є невід'ємною складовою діяльності будь-якого підприємства, що дозволить не лише систематизувати облікові дані в електронному вигляді, але і моніторити фінансово господарську діяльність підприємства в режимі реального часу [27, с.168].

Використання інформаційних систем і технологій у процесі управління підприємством робить його більш конкурентоспроможним, зокрема за рахунок об'єднання усіх структурних підрозділів в єдиний інформаційний простір, підвищення оперативності процесу аналізу результатів фінансово-господарської діяльності, надання керівництву різних рівнів управління економічно значимої аналітичної інформації.

Застосування інформаційних технологій в сфері фінансів та бухгалтерського обліку дозволяє істотно зменшити час, витрачений на виконання рутинних

завдань, знижує ймовірність помилок і підвищує точність фінансової інформації.

Ефективність діяльності підприємств на мікро- та макрорівнях може бути забезпечена завдяки інтегрованій системі бухгалтерського обліку. Сучасні програмні рішення, такі як бази даних і інформаційно-пошукові системи, підвищують продуктивність праці бухгалтерів і дозволяють отримувати та аналізувати інформацію з різних джерел, що допомагає приймати ефективні управлінські рішення.

Для прийняття управлінських рішень використовуються різні інформаційні технології, зокрема CRM, BI та ERP.

CRM (Customer Relationship Management) системи допомагають управляти взаємовідносинами з клієнтами, BI (Business Intelligence) забезпечує аналітичну підтримку та обробку даних, дозволяє отримати актуальну інформацію про стан організації з можливістю деталізації, а ERP (Enterprise Resource Planning) охоплює планування ресурсів підприємства в різних сферах діяльності. Сьогодні важливість генерації звітності та аналізу даних зростає для всіх аспектів бізнесу, що робить ці технології необхідними для ефективного управління.

В умовах сучасного документообігу, який є складним і масштабним, працівнику необхідно мати ефективний і простий робочий інструмент. Програма М.Е.Дос саме такий надійний і зручний інструмент. З його допомогою можна працювати з усіма документами, які є в сучасній організації: звітами, рахунками-фактурами, податковими накладними, різними видами актів, тощо. М.Е.Дос - це український сервіс, який дозволяє передавати звіти до контролюючих органів та обмінюватися первинними документами між залученими сторонами.

Вчасно - це сервіс миттєвого обміну електронними документами, що дозволяє підписувати, надсилати, отримувати та зберігати документи онлайн. Вчасно не потребує жодного спеціального програмного забезпечення, лише браузер та доступ до мережі Інтернет. У Вчасно зручно працювати одразу усім - бухгалтерії, юристам, фінансистам, маркетингу, закупівлям, тощо.

Підприємство ТОВ «Арсенал-Центр» використовує виключно програми М.Е.Дос та Вчасно. Якщо у клієнта немає встановленої програми М.Е.Дос, ми

надсилаємо документи через «Вчасно», оскільки це більш проста та зручна система для реєстрації та початку роботи на основі веб-сервісу.

На підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» використовується бухгалтерська програма, яка є багатокористувацькою системою автоматизації управління. Вона охоплює всі аспекти господарської діяльності підприємства і складається з модулів, що взаємодіють у єдиній базі даних. Дана програма дозволяє ефективно управляти різними процесами, такими як логістика, бухгалтерський облік, виробництво, фінанси та управління персоналом, за допомогою функціональних модулів, які вирішують конкретні завдання.

В Україні на ринку програмного забезпечення, серед готових програмних рішень, що спеціалізуються на аудиторських функціях, можна виділити такі продукти: «AbacusProfessional», «Асистент Аудитора», «Експрес-Аудит: ПРОФ», «Івахненко&Катеньов Аудит», «IT Audit: Аудитор» та «Помічник аудитора».

Програмний продукт «IT Audit: Аудитор» є інтегрованим рішенням для аудиту, що слугує як інструмент для аналізу даних, так і засобом для оцінки аудиторського ризику та документування аудиторських доказів у робочих матеріалах аудитора. Програмний продукт «IT Audit: Аудитор» забезпечує швидку обробку великих обсягів інформації під час проведення перевірок. Він також сприяє вирішенню проблеми контролю цифрових операцій та аналогічних активів.

Комп'ютеризація аудиту має кілька переваг, зокрема: економію часу на виконання рутинних операцій, автоматизацію перевірки взаємозв'язків між показниками звітності, зменшення обсягу ручної обробки даних, а також можливість зберігання і повторного використання інформації для оцінки результатів. Використання комп'ютеризованих методів підвищує ефективність аудиторських процедур, таких як тести контролю, аналітичні процедури та вибіркові програми.

На сьогоднішній день не існує ефективного інструменту для повної автоматизації аудиту через недоліки систем автоматизації. Вимоги до програмного забезпечення аудиту включають ефективний контроль операцій,

гнучкість, ергономічність, інтеграцію з бухгалтерськими програмами на рівні баз даних та оперативну підтримку від розробників.

Money Flow - програма для фінансового контролю. У програмі відображається загальна статистика надходжень та витрат за місяць, рік та весь період використання програмного забезпечення, а також інформація по днях. У рядку звітів можна побачити кругову діаграму із зазначенням відсоткової та точної кількості витрат за кожною категорією.

SkyService POS - це програмне забезпечення з ведення фінансового обліку бізнесу, яке допомагає налагодити робочі процеси та регулює всі фінансові операції. Надає можливість керування рахунками, касовими коштами, проведенням інкасацій, перегляду звітів тощо. Для зручності, програма дозволяє створити постійні категорії витрат, внесення розмінної купюри в касу автоматично або вручну.

Vimr є сучасною ERP-платформою для управління бізнес-процесами середнього та малого бізнесу, яка забезпечує автоматизацію ключових сфер діяльності, включаючи складський облік, фінанси та виробництво. Ця платформа дозволяє контролювати рух товарів, автоматично розраховувати собівартість, проводити інвентаризацію, а також аналізувати фінансові показники та генерувати звіти [25].

QUINCEFIN – українська облікова система для товарно-складського обліку, ведення продажів або виробництва. Це хмарна облікова система для малого та середнього бізнесу, що включає у себе весь необхідний функціонал. Доступний функціонал для продажу, закупівель, виробництва, складу, фінансів та аналітики.

На підприємстві ТОВ «Арсенал-центр» не впроваджено жодного з описаних програмних забезпечень для прийняття управлінських рішень та управління обліком оборотних активів.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо запровадити одне з програмних забезпечень BI (Business Intelligence) на ТОВ «Арсенал-Центр». Це програмне забезпечення, спираючись на бухгалтерські дані, зможе формувати аналітичні звіти про рух та накопичення оборотних активів, а також їх ефективність

використання. Це стане основою для створення системи управлінських рішень щодо використання оборотних активів на ТОВ «Арсенал-Центр».

Отже, інформаційні технології в сфері фінансів та обліку відіграють ключову роль у процесі прийняття управлінських рішень на підприємствах. Вони є необхідними інструментами, які сприяють забезпеченню точності та своєчасності фінансово-облікової інформації, а також оптимізації управління ресурсами і прийняттю обґрунтованих стратегічних рішень.

Висновки до розділу 3

Ефективність організації та управління оборотними активами підприємства визначається рівнем організації та узгодженості процесів аналізу оборотних активів за попередній період, планування їх використання, контролю за виконанням планів та ухвалення управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання цих активів. Ефективність використання оборотних активів оцінюється за допомогою ряду взаємопов'язаних показників. Кількісні характеристики оборотних активів відображають обсяг коштів та їх структуру, тоді як якісні показники вказують на швидкість їх обороту та оборотність.

Система обліку оборотних активів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» є типовою для своєї галузі, проте має деякі недоліки, властиві сучасним системам.

Одним із основних недоліків системи обліку оборотних активів є відсутність узгодженості облікової політики з управлінським обліком. В обліковій політиці повинні знайти відображення всі питання, пов'язані з організацією комплексної системи обліку на підприємстві, які охоплюють усі види діяльності і процеси на підприємстві. Для узагальнення інформації для управлінського обліку потрібно розробити план рахунків управлінського обліку, методику накопичення управлінської інформації, форми і зміст управлінської звітності. Наказ про облікову політику повинен мати управлінський напрям, що уможливить зростання дієвості обліково-аналітичних функцій в управлінні поточною

діяльністю та стратегічним розвитком підприємства.

Існує необхідність вдосконалення документації для потреб оперативного та аналітичного обліку виробничих запасів, особливо в умовах автоматизації їх обліку. Ключові напрямки удосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві включають спрощення оформлення операцій, відображення внутрішнього переміщення запасів, контроль за відпуском товарів відповідно до лімітів, забезпечення своєчасних інвентаризацій, впровадження контролю за витратами запасів, визначення оптимальної потреби у запасах, їх належне зберігання та автоматизацію обліково-аналітичних процедур.

На підприємстві ТОВ «Арсенал-центр» не впроваджено програмних забезпечень для прийняття управлінських рішень, управління обліком оборотних активів. Рекомендовано запровадити програмне забезпечення, яке спираючись на бухгалтерські дані, зможе формувати аналітичні звіти про рух та накопичення оборотних активів, а також їх ефективність використання. Це стане основою для створення системи управлінських рішень щодо використання оборотних активів.

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

ТОВ «АРСЕНАЛ-ЦЕНТР»

4.1. Вплив аудиторської системи в Україні на ефективність внутрішнього контролю на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр»

У сучасному бізнес-середовищі аудит відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової відкритості та стабільності організацій.

Аудит - це процес перевірки бухгалтерської звітності та обліку фінансово-господарської діяльності підприємств для оцінки їх достовірності, повноти та відповідності законодавству і нормативам. Проте аудит не є однорідним явищем, він ділиться на два основні типи - внутрішній та зовнішній. Кожен з цих видів має свої специфічні функції, методи та цілі, що забезпечує комплексний підхід до аналізу та контролю за діяльністю підприємства.

Аудиторське самоврядування в Україні, яке здійснюється через Аудиторську палату України, має на меті об'єднання зусиль аудиторів для виконання законодавчих обов'язків, захисту їхніх прав та професійних інтересів, а також підвищення професійного рівня. Це включає представництво аудиторів в органах влади, надання методичної допомоги та захист інтересів осіб, які постраждали від незаконних дій або недбалості аудиторів. Членами Аудиторської палати є аудитори та аудиторські фірми, які внесені до Реєстру.

Система внутрішнього контролю якості аудиторських послуг є обов'язковою для кожної аудиторської фірми та аудитора в Україні, відповідно до Кодексу професійної етики. Вона є важливою умовою для відповідальності перед суспільством та подальшого функціонування аудиторської діяльності. Ефективне управління якістю послуг передбачає не лише виявлення невідповідностей стандартам, але й аналіз внутрішніх причин цих невідповідностей, розробку заходів для підвищення якості та контроль за її підтриманням.

Покращення якості аудиту та забезпечення конкурентоспроможності аудиторських фірм повинні стати основою розвитку аудиторської діяльності в

Україні. Тому контроль за якістю аудиторських послуг в країні потребує посилення, що передбачає створення ефективної системи контролю. Це включає регулярний моніторинг якості аудиторських послуг на всіх рівнях суб'єктів аудиторської діяльності, а також вдосконалення методик і процедур роботи цих суб'єктів.

Аудиторські послуги є важливими для бізнесу та суспільства, оскільки забезпечують достовірність господарських операцій і їх ефективність. В Україні ринок аудиторських послуг розвивається разом із теоретичним обґрунтуванням його функціонування, що підтверджується даними Аудиторської палати. Ця палата є незалежним регулятором аудиту, що відповідає за методологічне та організаційне управління в цій сфері. Її повноваження охоплюють підвищення кваліфікації та сертифікацію аудиторів, а також контроль якості аудиторських послуг. Правова основа регулює права та обов'язки суб'єктів контролю в сфері внутрішньогосподарського аудиту.

Зовнішній аудит, в свою чергу, проводиться незалежними аудиторами, що здійснюють аналіз фінансової звітності організації з метою підтвердження її відповідності загальноприйнятим стандартам бухгалтерського обліку. Основною метою зовнішнього аудиту є забезпечення об'єктивної оцінки фінансового стану. Тому оцінка фінансового стану компанії є важливим аспектом для акціонерів, інвесторів та інших зацікавлених осіб. Це сприяє формуванню довіри до фінансових даних, які компанія надає публічно.

Внутрішній аудитор має більшу підзвітність перед власником і користується його довірою, особливо в питаннях оптимізації оподаткування та збереження конфіденційності інформації. Внутрішній аудит орієнтований на задоволення потреб власників і, хоча не може повністю замінити зовнішній аудит, виконує процедури, корисні для зовнішнього аудиту.

Внутрішній контроль орієнтований на вдосконалення внутрішніх процесів та контролю в межах організації. Основна мета цього контролю - підтримка ефективного управління, виявлення можливих ризиків та забезпечення дотримання політик і процедур компанії.

Управлінський облік є ефективним інструментом управління, тому що створює конкурентні переваги в ринковому середовищі, а саме: забезпечує суб'єктів ключовою інформацією, а досвід підприємств України свідчить, що практичне застосування управлінського обліку, на жаль, ще не набуло належного поширення, у зв'язку з невирішеним колом проблем. У сучасних умовах це питання вкрай актуальне і потребує свого дослідження [61, с.54].

Управлінські рішення на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» формуються на основі бухгалтерської та управлінської звітності, підготовленої головним економістом. Система передачі управлінської інформації забезпечує високу оперативність, а контроль за працівниками здійснюється директорами підрозділів безпосередньо на місці. Керівники підрозділів мають пряму комунікацію з генеральним директором для отримання рішень та звітування про виконання завдань. Додатково, письмові звіти керівників аналізуються головним економістом і використовуються для прийняття управлінських рішень.

Зазвичай, внутрішні аудитори (ревізори) є працівниками компанії і працюють на її користь, сприяючи підвищенню ефективності та оптимізації операційних процесів.

На підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» функціонує контрольно-ревізійний відділ, який підпорядковується виключно власникам підприємства, що гарантує його незалежність під час здійснення внутрішнього контролю. Відділ складається з трьох співробітників і забезпечує ефективну комунікацію в процесі своєї роботи.

Організаційна структура відділу внутрішнього контролю представлена на рисунку 4.1.

Рис. 4.1. Структура контрольно-ревізійного відділу ТОВ «Арсенал-Центр»
Джерело: складено автором за даними ТОВ «Арсенал-Центр»

Багаторічний досвід, розвинена теоретична та практична база, закладені в положеннях про контрольно-ревізійний відділ, інструкціях та процедурах, а також тривалий досвід працівників відділу, забезпечують високу ефективність системи внутрішнього контролю в цілому.

Відділ функціонує на основі принципу незалежності, що дозволяє всім господарським та управлінським процесам бути об'єктами внутрішніх перевірок. Інтеграція системи контролю з усіма бізнес-процесами дає змогу контролювати максимальну кількість аспектів діяльності підприємства.

У своїй роботі контрольно-ревізійний відділ постійно вдосконалюється, оперативно адаптуючись до специфіки діяльності підприємства, що сприяє досягненню максимальної ефективності його функціонування.

Дослідження діяльності підприємства виявило, що ТОВ «Арсенал-Центр» є великим підприємством з розвиненою структурою управління та контролю, яке постійно вдосконалюється і розширює свою діяльність на національних та міжнародних ринках. Підприємство впроваджує сучасні методи управлінського контролю, зокрема особисте спостереження, інвентаризації, статистичні звіти, аналіз беззбитковості та бюджетний контроль.

Статистичні звіти слугують для загального аналізу даних та звітів, які подаються у вигляді середніх значень, відсотків, коефіцієнтів, співвідношень тощо. Вони містять корисну інформацію про результати діяльності підприємства. Інформація представлена в різних форматах, таких як діаграми, графіки, таблиці, що дозволяє зручно аналізувати дані та порівнювати їх з результатами попередніх періодів.

На підприємстві управлінський та внутрішній контроль інтегровані в єдину контрольну систему. Суб'єктом системи управлінського контролю ТОВ «Арсенал-Центр» є контрольно-ревізійний відділ, який відповідає за виконання всього спектру контрольних заходів.

Система внутрішнього контролю на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» інтегрована в бізнес-процеси та управлінську систему, що забезпечує високу ефективність. Контрольні функції відділу мають чітку методику, оформлену в

інструкціях та бізнес-процесах. Процеси організовані так, що контроль не залежить від окремих осіб, а реалізується за участю кількох посадових осіб різного рівня, що зміцнює загальну систему контролю. Всі процедури виконуються відповідно до наказу керівника.

Контрольно-ревізійний відділ забезпечує ефективність управлінського контролю через перевірки господарської діяльності та надання своєчасної інформації для управлінських рішень.

На підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» використовуються різноманітні методи внутрішнього контролю, зокрема бухгалтерські (план рахунків, інвентаризація), управлінські (центри відповідальності, нормування витрат) та контрольно-ревізійні (перевірка документів, контроль обліку, усні опитування).

Також використовуються такі методи, як контроль за повноваженнями, контроль облікових процедур, контроль за господарськими засобами та інші.

Система внутрішнього контролю підприємства функціонує відповідно до встановлених вимог, які включають: чітку організаційну структуру з визначеними повноваженнями, підпорядкування відділу внутрішнього контролю власникам, ефективну інформаційну систему управління, обмеження на поєднання функцій санкціонування, обліку та зберігання, програми навчання для працівників, детальний опис обов'язків кожного співробітника та періодичний перерозподіл повноважень для підвищення кваліфікації та мотивації.

Дотримання принципів є важливою умовою для здійснення такого контролю, що забезпечує вирішення завдань і досягнення визначених цілей.

Принципи організації внутрішнього контролю ТОВ «Арсенал-Центр» включають розмежування ролей і функцій суб'єктів контролю, їх незалежність від підконтрольних об'єктів, а також координацію діяльності для уникнення дублювання та забезпечення ефективної взаємодії.

Контрольні робочі процедури на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» реалізуються в повному обсязі та охоплюють значну частину критично важливих господарських процесів. Незважаючи на те, що контроль на ТОВ «Арсенал-Центр» організований і функціонує на високому рівні, як і будь-який інший

елемент управління, він має певні недоліки.

Варто також звернути увагу на недоліки та невідповідність деяких посадових інструкцій обов'язкам, які виконують працівники підприємства. Це може призвести до неналежного виконання або навіть невиконання цих обов'язків.

Недоліки існуючих посадових інструкцій працівників можна усунути шляхом проведення аудиту їх посадових обов'язків та створення відповідних нормативних документів. Розробка та вдосконалення посадових інструкцій повинні базуватися на фактичних даних про діяльність кожного працівника, отриманих в результаті дослідження його роботи та рівня завантаженості.

Не проводиться систематичний аналіз цільового та економного використання всіх видів ресурсів підприємства.

Основою контролю бізнес-процесів підприємства та їх правильного виконання є наявність розроблених і впроваджених у роботу бізнес-процесів. У ТОВ «Арсенал-Центр» відсутні розробки бізнес-процесів господарських операцій, що ускладнює ефективний нагляд за цими процесами в рамках системи управлінського контролю.

Ключовим аспектом для підприємства є створення та впровадження бізнес-процесів, а також формування системи їх контролю. Усі критично важливі процеси повинні бути задокументовані у вигляді відповідних бізнес-схем з чітким визначенням обов'язків усіх учасників. Якщо всі важливі операції на підприємстві будуть оформлені як окремі бізнес-процеси, їх контроль у рамках системи управлінського контролю стане значно простішим.

Розширити систему управлінського контролю можна шляхом розробки спеціальних контрольних функцій в обліковій системі підприємства. Для цього необхідно забезпечити повний доступ працівників контрольно-ревізійного відділу та керівництва до всієї інформації в обліковій системі, а також можливість вивантаження необхідних даних для проведення аналітичних досліджень.

Відсутність оперативної управлінської звітності суттєво негативно впливає на ефективність управлінського контролю на ТОВ «Арсенал-Центр». Багато

управлінських рішень приймаються на основі даних щомісячної звітності, сформованої на основі бухгалтерських даних, що ускладнює оперативне реагування.

Необхідно розробити та впровадити на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» оперативну управлінську звітність. Система аналітичних даних повинна відображати актуальні показники діяльності підприємства в момент запиту та забезпечувати високу точність інформації. Це можна досягти за допомогою дашбордів, які автоматично оновлюються і надають візуалізацію економічних показників. Також важливо формувати проміжну та поточну управлінську звітність, що відображає динаміку показників, що дозволить своєчасно приймати управлінські рішення.

При створенні управлінської звітності необхідно виконати певний набір аналітичних робіт, провести причинно-наслідковий аналіз, наприклад, вивчити залежність між прибутком підприємства та витратами. Важливо також запровадити аналіз ефективності роботи як окремих працівників, так і відділів підприємства. Не менш значущим є впровадження аналізу рентабельності утримання окремих об'єктів у рамках системи управлінського контролю, що є складовою загальної системи аналізу.

Сучасні компанії, розширюючи свою діяльність, підвищують свою конкурентоспроможність, проте збільшення масштабів ускладнює управління структурними підрозділами. Це підкреслює на необхідності покращення системи внутрішнього контролю, зокрема завдяки розмежуванню між внутрішнім контролем і внутрішнім аудитом.

Для відокремлення понять внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю важливо проаналізувати їх визначення в науковій літературі та міжнародних стандартах.

Ф.Ф. Бутинець описує внутрішній аудит як організовану на підприємстві систему контролю, що діє в інтересах керівництва та власників, регламентуючи дотримання порядку ведення бухгалтерського обліку та звітності. Згідно з міжнародними стандартами, внутрішній аудит є діяльністю з оцінювання, що

виконується окремим відділом в межах суб'єкта господарювання.

Аналіз підходів до визначення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту показує, що в науці немає єдиного консенсусу щодо цих понять. Деякі вчені вважають їх тотожними, інші – що внутрішній аудит є складовою частиною внутрішнього контролю. Це непорозуміння виникає через схожість функцій обох явищ. Для того щоб чітко визначити їх суть, необхідно виявити ключові відмінності між ними.

Внутрішній аудит і внутрішній контроль є різними, але взаємопов'язаними поняттями, які виконують важливі функції в управлінні організацією.

Внутрішній контроль має на меті нагляд за господарською діяльністю підприємства з акцентом на законність, доцільність і достовірність. Внутрішній аудит, у свою чергу, фокусується на перевірці фінансової звітності філій. Основна різниця між ними полягає в тому, що внутрішній аудит виконує функцію контролю та аналізу фінансової звітності, тоді як внутрішній контроль займається загальним наглядом і аналізом господарської діяльності підприємства.

Отже, між аудитом і внутрішнім контролем є суттєва відмінність, яка обумовлена їхніми різними цілями, функціями, об'єктами та формами. Додатково, під час проведення внутрішнього контролю керівник компанії звертає увагу на його фінансовий стан. Завдяки перевірці актуальної фінансової звітності він здатен визначити в якому стані перебуває компанія, а також оцінити достовірність звітності. Тому можна стверджувати, що внутрішній аудит фокусується на оцінці ефективності управлінських процесів і контролю, тоді як внутрішній контроль ТОВ «Арсенал-Центр» спрямований на забезпечення дотримання політик і процедур для запобігання помилкам і зловживанням.

4.2. Організація аудиту оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»

Для організації аудиту оборотних активів на ТОВ «Арсенал-Центр» необхідно врахувати кілька ключових процедур, які підвищать його ефективність. Це включає: аналіз результатів попередніх контрольних заходів, перевірку

системи внутрішнього контролю, розробку плану та програми аудиту на основі отриманих даних, своєчасне проведення контрольних заходів для запобігання правопорушенням, а також забезпечення економічності та простоти дій під час контролю.

Оборотні активи підприємства, згідно з загальноприйнятим визначенням, включають грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, які призначені для продажу або споживання протягом операційного циклу. Вони безпосередньо беруть участь у поточній діяльності підприємства та сприяють реалізації основних господарських процесів.

Аудиторська перевірка – це комплексна оцінка бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що має на меті надання незалежного висновку. Аудит проводиться після укладення договору між аудитором або аудиторською фірмою та замовником, що підтверджує домовленість про проведення перевірки.

Під час підготовки до проведення аудиту оборотних активів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» аудитор спочатку встановлює мету, завдання та об'єкт дослідження, а також обирає методи, які будуть застосовані під час перевірки.

Аудит оборотних активів підприємства є складним багаторівневим процесом, що охоплює ряд визначених об'єктів і методів. Основною метою аудиторської перевірки є встановлення достовірності даних бухгалтерського обліку щодо оборотних активів, а також перевірка повноти, своєчасності та правильності їх відображення.

Основні завдання аудиту оборотних активів включають перевірку наявності та стану запасів, організації складського господарства, обліку заготівлі та витрачання запасів, а також правильності оцінки їх вартості та оформлення. Аудит також охоплює контроль за зберіганням і використанням довіреностей, законністю списання запасів, дотримання лімітів на їх відпуск, веденням обліку витрат, аналіз незавершеного виробництва та формування собівартості продукції, відображенням податків, документальним оформленням розрахунків з дебіторами та створенням резервів сумнівних боргів, а також своєчасність пред'явлення претензій за якістю запасів.

Інформаційними джерелами для проведення аудиторської перевірки є наказ про облікову політику, первинні документи, облікові регістри, що фіксують господарські операції, акти, довідки та висновки з попередніх аудиторських перевірок, а також фінансова звітність.

Метод аудиту оборотних активів можна охарактеризувати як сукупність спеціальних прийомів, які застосовуються для оцінки стану активів, що підлягають перевірці. Послідовність і порядок використання цих методів, які мають на меті встановлення об'єктивної істини щодо оборотних активів підприємства та її підтвердження через аудиторський висновок для користувачів фінансової звітності та аудиту, називається методикою аудиту оборотних активів.

Методи аудиту оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр» можна розділити на два основних типи: фактичний та документальний контроль.

Фактичний контроль включає в себе інвентаризацію, перевірку готівки, огляд приміщень, а також перевірку товарів і готової продукції на складах. Документальний контроль включає в себе здійснення зустрічної перевірки, перевірки кореспондуючих рахунків, аналізу по суті, арифметичного підтвердження та перевірки механічної точності.

Аудитор або ревізор на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» розробляє методичний підхід для організації аудиту, беручи до уваги необхідність проведення перевірки відповідно до таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Методичні прийоми організації та проведення аудиту на ТОВ «Арсенал-Центр»

№ з/п	Перелік аудиторських процедур	Методичні прийоми організації	Методичні прийоми проведення
1	Перевірка запасів на складах та готівки у касі підприємства	Суцільний	Інвентаризація, перерахунок
2	Перевірка заповнення первинних касових документів	Комбінований	Формальна перевірка, документальна перевірка
3	Перевірка дотримання ліміту залишку готівки в касі підприємства	Суцільний	Звірка, документальна перевірка
4	Контроль та перевірка відкритих рахунків у банках	Суцільний	Формальна перевірка, опитування
5	Перевірка ведення обліку запасів	Суцільний	Звірка, співставлення, документальна перевірка
6	Перевірка показників фінансової звітності про наявність та рух грошових коштів	Комбінований	Документальна перевірка, арифметична

Джерело: складено автором

Методи, які використовуються під час аудиту оборотних активів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», включають інвентаризацію, опитування, перевірку документів, співставлення даних, а також арифметичну, логічну, формальну, взаємну звірку, анкетування, тестування, аналіз та узагальнення інформації.

Стратегія аудиту оборотних активів (запасів, грошових коштів у касі та на поточних рахунках) ТОВ «Арсенал-Центр» була розроблена відповідно до вимог Міжнародного стандарту аудиту 300 «Планування аудиту фінансової звітності». На етапі підготовки до аудиту важливо провести оцінку системи внутрішнього контролю підприємства. Для визначення ефективності внутрішнього контролю оборотних активів (запасів, грошових коштів у касі та на поточних рахунках) аудитор може використовувати анкетування або тестування.

Ключовим етапом аудиту є перевірка відповідності показників у взаємопов'язаних первинних документах. У ТОВ «Арсенал-Центр» цей контроль проводиться вибірково протягом кількох днів, після чого складається робочий документ на основі отриманих результатів.

Завершальним етапом аудиту є узагальнення результатів перевірки, оцінка суттєвості виявлених помилок і порушень відповідно до МСА320 "Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту", а також підготовка відповідного звіту.

Плануючи етапи аудиторської перевірки оборотних активів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», аудитор слідує такій послідовності:

На першому етапі він ознайомлюється з діяльністю підприємства, його установчими документами, напрямками перевірки та укладає договір на проведення аудиту.

На другому етапі аудитор здійснює детальний аналіз ефективності бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на підприємстві.

На третьому етапі здійснюється фактична перевірка активів ТОВ «Арсенал-Центр», аудит фінансової звітності та документальна перевірка бухгалтерських рахунків. Крім того, аудитор виконує вибіркові перевірки для порівняння своїх результатів з даними підприємства.

На четвертому (завершальному) етапі складається звіт про проведену аудиторську перевірку.

Аудитор зобов'язаний документально зафіксувати інформацію, яка є суттєвою для формування аудиторських доказів, що підтримують його висновки, а також для підтвердження того, що аудиторська перевірка здійснюється відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА).

Методичні підходи до проведення аудиту оборотних активів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» розпочинаються з аналізу методики та оцінки організації обліку розрахунків, які викладені в Наказі про облікову політику.

Вибір методів і технік проведення аудиту визначається різними факторами, такими як специфіка діяльності підприємства, обсяги готівкових і безготівкових операцій, форма ведення бухгалтерського обліку, обсяг документообігу тощо. Наступним кроком є розробка аудитором плану та програми для проведення аудиту запасів, готівкових і безготівкових розрахунків.

Розумно почати планування аудиту оборотних активів з проведення тесту внутрішнього контролю запасів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», який представлений у таблиці 4.2 і слугує для збору інформації.

Таблиця 4.2

Тест внутрішнього контролю запасів ТОВ «Арсенал-Центр»

№ з/п	Зміст питання	Оцінювання результатів (можливі варіанти відповідей)		
		Так	Ні	Інформація відсутня
1	2	3	4	5
1	Який метод вибуття запасів використовується на підприємстві: fifo			
	ідентифікованої собівартості	+		
2	Надходження виробничих запасів оформлюються: накладна	+		
	товарно-транспортна накладна			
3	Відпуск у виробництво оформлюються: лімітно-забірна картка	+		
	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів			
4	Як ведеться облік виробничих запасів вручну			
	автоматизовано	+		
5	Як відображається в обліку відпуск матеріалів у виробництво: Дт 201 Кт 23			
	Дт 23 Кт 201	+		

Продовження Табл.4.2				
1	2	3	4	5
6	Чи можливо відпускати виробничі запаси юридичним особам без наявності довіреності?		+	
7	Чи застосовується Картка складського обліку матеріалів для обліку виробничих запасів на складі?	+		
8	Чи застосовується Відомість обліку залишків матеріалів на складі для зв'язку між складським та бухгалтерським обліком?	+		
9	Чи є на підприємстві затверджений наказ щодо облікової політики?	+		

Джерело: складено автором

Тестування внутрішнього контролю готівково-розрахункових операцій на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», яке представлено в таблиці 4.3, використовується для моніторингу готівкових операцій.

Таблиця 4.3

Тест внутрішнього контролю готівкових операцій для ТОВ «Арсенал-Центр»

№ з/п	Зміст питання	Оцінювання результатів (можливі варіанти відповідей)		
		Так	Ні	Інформація відсутня
1	2	3	4	5
1	Наявність угоди з касиром про повну матеріальну відповідальність.	+		
2	Наявність металевого сейфа для зберігання грошових коштів та їхніх еквівалентів.	+		
3	Делегування права підпису прибуткових і видаткових ордерів іншим особам, окрім головного бухгалтера та керівника підприємства.	+		
4	Виявлення помилки у вигляді пропуску або дублювання в нумерації прибуткових та видаткових ордерів.		+	
5	Чи були випадки накладення штрафів на підприємство за порушення Положення про ведення касових операцій у національній валюті України?			+
6	Готівка була своєчасно та в повному обсязі зарахована до каси підприємства.	+		
7	Звіти по касі в національній валюті створюються автоматизовано	+		
8	Дотримано встановлений ліміт залишку готівки в касі	+		

Джерело: складено автором

Аудит грошових коштів зазвичай розпочинається з того, що аудитор спостерігає за фактичною наявністю коштів, зокрема проводить інвентаризацію каси. Цей процес дозволяє перевірити, чи були кошти своєчасно та в повному обсязі оприбутковані, порівняти результати інвентаризаційних актів з даними бухгалтерського обліку, а також виявити випадки розкрадання коштів.

Компанія ТОВ «Арсенал-Центр» здійснює свою діяльність з використанням коштів як у безготівковій, так і в готівковій формах. Тому аудит грошових коштів необхідно проводити за двома напрямками: аудит касових операцій та аудит операцій на поточних рахунках.

Аудит має бути організований таким чином, щоб повноцінно відображати всі аспекти діяльності перевірюваного суб'єкта, відповідно до перевіреної фінансової інформації. Щоб аудитор міг висловити незалежну думку, він повинен отримати впевненість у тому, що дані в бухгалтерських документах та інших джерелах інформації є достовірними та законними.

Для оцінки якості внутрішнього контролю та обліку дебіторської заборгованості зазвичай проводять опитування. Це дає змогу швидко сформулювати первинне враження та оцінити загальний стан обліку операцій, виявити найбільш вразливі аспекти системи обліку розрахунків і визначити подальші напрямки перевірки.

Тестування внутрішнього контролю безготівкових операцій на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», представлено в таблиці 4.4.

Таблиця 4.4

Тест внутрішнього контролю безготівкових операцій для ТОВ «Арсенал-Центр»

№ з/п	Зміст питання	Оцінювання результатів (можливі варіанти відповідей)		
		Так	Ні	Інформація відсутня
1	2	3	4	5
1	Регістри обліку операцій на поточному рахунку в національній валюті створюються автоматично	+		
2	Доручення на переказ коштів з рахунка в національній валюті подаються в електронному форматі через систему "клієнт-банк"	+		
3	Право підпису банківських документів електронним підписом належить виключно керівнику	+		
4	Банківські виписки та додатки упорядковуються та підшиваються в хронологічному порядку	+		
5	На якому рахунку ведеться облік «Поточних рахунків у національній валюті» 311	+		
	312			

Джерело: складено автором

Щоб аудитор міг висловити незалежну думку, йому необхідно отримати впевненість у тому, що інформація в бухгалтерських документах та інших

джерелах є достовірною і законною.

Безумовно, кожен аудитор має право самостійно обирати методику проведення аудиту. Проте, чітко сформульована мета та визначена методика аудиту полегшить роботу виконавця і дозволять отримати повну та достовірну інформацію з питань дебіторської заборгованості.

Ось чому важливо приділяти значну увагу визначенню та вивченню аудиту, адже від рішень, які приймає аудитор сьогодні, залежить стан і майбутній розвиток підприємства.

Подальше планування аудиту оборотних активів можна за рахунок проведення тестування внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», який представлено у таблиці 4.5.

Таблиця 4.5

Тест внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками
ТОВ «Арсенал-Центр»

№ з/п	Зміст питання	Оцінювання результатів (можливі варіанти відповідей)		
		Так	Ні	Інформація відсутня
1	2	3	4	5
1	Чи укладаються угоди з покупцями та замовниками?	+		
2	Чи існує реєстр угод на продаж продукції (виконання робіт, надання послуг)?			+
3	Чи є на підприємстві юрист, відповідальний за укладання договорів?	+		
4	Хто оформлює документи для відвантаження продукції: комірник; бухгалтер?	+		
5	Чи є обмеження на доступ до комп'ютеризованих записів розрахунків з клієнтами та постачальниками?		+	
6	Чи здійснюється відвантаження товару покупцям та замовникам, які мають заборгованість?		+	
7	Бухгалтер оформляє первинні документи для обліку розрахунків з покупцями та замовниками?	+		
8	Чи виплачуються штрафи та неустойки покупцям і замовникам?		+	
9	Чи здійснює головний бухгалтер підприємства контроль за розрахунками з покупцями та замовниками?	+		

Джерело: складено автором

Оцінюючи систему внутрішнього контролю на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», аудитор приступає до розробки плану та програми аудиту операцій з оборотними активами, а саме (запасів, готівково-розрахункових

операцій та розрахунків з покупцями).

План аудиту є документом, що має організаційно-методологічний характер. Він містить список робіт, які виконуються на ключових етапах аудиту, а також терміни їх виконання.

Загальний план проведення аудиту операцій з оборотними активами представлено у таблиці 4.6.

Таблиця 4.6

Загальний план проведення аудиту операцій з оборотними активами
ТОВ «Арсенал-Центр»

Етапи аудиторської перевірки	Аудиторські процедури	Аудиторські докази, (джерела Інформації)	Період проведення	Виконавець
1	2	3	4	5
Підготовчий	Знайомство з підприємством, оцінка економічного середовища, ознайомлення зі звітністю, установчими документами і напрямки діяльності підприємства; Вибір методу організації перевірки фінансової звітності; Планування аудиту операцій з оборотними активами	Статут підприємства Наказ про облікову політику. Накази.	05/08/24 - 16/08/24	Сілівончик А.В.
Основний	Перевірка організації обліку; Інвентаризація ; перевірка фактичної наявності запасів; перевірка дотримання лімітів з відпуску запасів; оцінка повноти та правильності відображення господарських операцій із запасами в бухгалтерському обліку та звітності: Перевірка стану обліку касових операцій та правильності оприбуткування готівки в касу підприємства; Проведення фактичної перевірки синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві; Аудит основних показників (елементів) фінансової звітності	Акти виконаних робіт, податкові накладні, транспортні накладні, авансовий звіт Акт результатів інвентаризації; Банківські виписки, касові ордери, Договори, накладні, рахунки фактури, Баланс (форма №1), Звіт про фінансові результати Ф.2	19/08/24 - 23/08/24 26/08/24 - 06/09/24	Сілівончик А.В.
Завершальний	Написання звіту з аудиту операцій з оборотними активами	Звіт	09/09/24- 13/09/24	

Джерело: складено автором

Відповідно до загального плану аудиту, розробляється програма аудиту.

Програма аудиту визначає загальний план виконання аудиторської перевірки та містить перелік аудиторських процедур, необхідних для досягнення цілей перевірки. Вона створюється до початку аудиторської перевірки, але може бути змінена в процесі її проведення.

У програмі аудиту час виконання запланованих аудиторських процедур повинен відповідати термінам загального аудиторського плану. Розробка якісної програми аудиторської перевірки сприяє забезпеченню високої якості проведення аудиту.

При створенні програми аудиту слід враховувати всі її аспекти. Це передбачає, що аудиторські процедури повинні охоплювати не лише перевірку окремих рахунків, а й їх відображення в облікових регістрах та фінансовій звітності, а також законність виконаних розрахунків відповідно до чинного законодавства. На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до форми та змісту програм аудиторських перевірок.

При первісному аудиті, процедури аудиту будуть залежити від рівня довіри до результатів попереднього аудиту. Якщо аудит буде базуватися на даних попереднього аудиту, то необхідно уважно вивчити його робочі документи або детальну організацію обліку виробничих запасів, чи адекватним був підхід попереднього аудитора.

Розглянемо розроблену програму аудита виробничих запасів, яка представлена в таблиці 4.7.

Таблиця 4.7

Програма аудиту виробничих запасів ТОВ «Арсенал-Центр»

№	Перелік аудиторських процедур	Критерії якості	Методичні прийоми перевірки організації	Виконала
1	2	3	4	5
1	Перевірити правильність визначення залишку виробничих запасів на початок та кінець періоду	А, Б, Г, Є	Документальний, арифметичний, суцільний	Сілівончик А.В.
2	Перевірити правильність віднесення до виробничих запасів	А, Б, В, Г	Документальний по суті, арифметичний, вибіркового	Сілівончик А.В.
3	Перевірити правильність оформлення первинних документів	А, Б, В, Г, Д	Документальний по суті, формальний, вибіркового	Сілівончик А.В.
4	Перевірити правильність віднесення виробничих запасів до субрахунків	А, Б, В, Г, Д	Документальний по суті, арифметичний, вибіркового	Сілівончик А.В.

Продовження Табл.4.7				
1	2	3	4	5
5	Перевірити правильність оцінки запасів при надходженні	А, Б, В, Г, Е	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	Сілівончик А.В.
6	Перевірити правильність оцінки запасів при їх використанні	А, Б, В, Г, Е	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	Сілівончик А.В.
7	Перевірити правильність кореспонденції рахунків з виробничих запасів	А, Б, В, Г, Д	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	Сілівончик А.В.
8	Перевірити правильність відображення вартості у Балансі	А, Б, В, Г, Е	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	Сілівончик А.В.
Критерії якості аудиторської перевірки: наявність - А; правдивість - Б; права та зобов'язання - В; повнота - Г; вимірювання - Д; оцінку вартості - Е; подання і розкриття - Є.				

Джерело: складено автором

У наступному етапі перевіряється метод оцінки запасів під час їх списання, зокрема, аналізуються підстави та умови відпуску запасів стороннім особам, а також дані первинних документів.

Досліджуються причини негативних явищ, розмір невиробничих витрат, а також встановлюються винні особи у заподіянні збитків. Перевіряється обґрунтованість нестачі цінностей та збитків, виявлених під час інвентаризації, а також відповідність їх розміру даним бухгалтерського обліку. Визначається матеріальна відповідальність працівників і розмір відшкодування.

Типові помилки при управлінні виробничими запасами включають: погану організацію складського господарства, невиконання завдань з придбання матеріалів, завищення собівартості, порушення правил приймання вантажів, неповне оприбуткування запасів, необґрунтовані претензії до постачальників, нераціональне використання матеріалів, порушення норм відпуску, недотримання порядку інвентаризації, нестачу або надлишок товарно-матеріальних цінностей, помилки в документах, підміну матеріалів, а також помилки в обліку уцінок і дооцінок запасів.

Головною метою аудиту виробничих запасів є надання допомоги клієнту у виявленні ключових недоліків, порушень і помилок у обліку виробничих запасів, а також можливість їх усунення та запобігання подальшому виникненню. Це, в свою чергу, сприятиме поліпшенню фінансового стану підприємства. Тому правильна та ефективна організація і методика аудиту виробничих запасів є важливими для аудитора у досягненні цієї мети.

Окрім перевірки запасів, аудитор може здійснити аудит грошових коштів. Отже, ми продовжимо планування аудиту і також розглянемо розроблену програму аудиту грошових коштів (готівкових розрахунків), представлену в таблиці 4.8.

Таблиця 4.8

**Програма аудиту грошових коштів (готівкових розрахунків)
ТОВ «Арсенал-Центр»**

№	Перелік питань для перевірки	Мета і завдання	Методичні прийоми аудиту	Докази перевірки	Виконавець
1	2	3	4	5	6
1	Загальні відомості про підприємство	Знайомство з підприємством, оцінка економічного середовища, ознайомлення зі звітністю, установчими документами і напрямки діяльності підприємства, планування аудиту (касових операцій).	Документальна перевірка, співставлення	Статут підприємства, наказ про облікову політику, накази.	Сілівончик А.В.
2	Перевірка записів у касовому звіті із записами в касовій книзі та первинних касових документах	Встановлення відповідності, перевірка наявності та правильності заповнення первинних документів, відображених у касовому звіті	Арифметична, логічна, взаємна зв'язка	Касова книга, Первинні касові документи, облікові реєстри по рах. 30	Сілівончик А.В.
3	Перевірка касової дисципліни	Обґрунтування видачі та своєчасності оприбуткування готівки, додержання ліміту залишку та строків звітування по підзвітних сумах	Документальна перевірка, зв'язка, співставлення	Касова книга, первинні касові документи, авансові звіти, розрахунок залишку ліміту готівки	Сілівончик А.В.
4	Перевірка документів з інвентаризації грошових коштів	Правильність відображення в обліку надлишків (нестач) грошових коштів	Взаємна, логічна, формальна, документальна перевірка, співставлення	Акти інвентаризації каси, касові книги, звіти касира, облікові реєстри по рахунку 30.	Сілівончик А.В.
5	Перевірка правильності відображення інформації про грошові кошти у фінансовій звітності	Правильність відображення даних обліку в фінансовій звітності	Арифметична, взаємна, документальна перевірки	Баланс, Звіт про рух грошових коштів, облікові реєстри рахунку 30,	Сілівончик А.В.

Продовження Табл.4.8					
1	2	3	4	5	6
	Узагальнення отриманої інформації	Складання підсумкових документів з аудиту	Узагальнення	Звіт	Сілівончик А.В.

Джерело: складено автором

Аудит грошових коштів є важливим етапом у процесі проведення операційних перевірок, особливо коли власник не залучений до управління підприємством. Його цікавлять не лише відповідність бухгалтерського обліку чинним нормам, а й законність та обґрунтованість витрат безготівкових коштів, а також можливі порушення в обігу готівки, які можуть призвести до фінансових санкцій. У таких випадках аудитор здатен виявити випадки дезінформації.

Аудитор зобов'язаний інформувати власника та керівника про виявлені випадки шахрайства і правопорушень. Оскільки саме власник та керівник приймають результати проведеної перевірки та ухвалюють подальші рішення. Важливим аспектом є гарантування збереження фінансових ресурсів та дотримання касових норм.

Аудитор під час інвентаризації каси здійснює перевірку та облік грошових коштів, що дає змогу встановити їх фактичну наявність.

Основні порушення з якими найчастіше зустрічається аудитор, це: відсутність договору про матеріальну відповідальність касира, порушення порядку інвентаризації, виправлення в первинних документах, викрадення коштів, не оприбуткування та привласнення готівки, надмірне списання коштів, привласнення законно нарахованих сум, а також перевищення встановлених норм.

Під час перевірки коштів на банківських рахунках аудитором також може бути виявлено наступні порушення, зокрема: зловживання працівників через підміну документів, привласнення готівки шляхом неправильного обліку, невірна кореспонденція рахунків, відсутність платіжних документів та їх додатків, оформлення документів з порушенням законодавства, а також невідповідність даних у платіжних документах фактичним перерахуванням коштів.

Тому можна дійти висновку, що у господарській діяльності підприємства розрахункові операції є ключовими, тому їх достовірне відображення в обліку потребує особливої уваги. Підприємства використовують отримані кошти для виплати заробітної плати, розрахунків з бюджетом і кредиторами, що робить актуальність інформації про стан розрахунків з покупцями та замовниками надзвичайно важливою.

Фінансова звітність, основана на даних фінансового обліку, є основним джерелом інформації про фінансовий стан суб'єктів господарювання, зокрема щодо дебіторської заборгованості. Ця інформація є важливою для фінансового аналізу та оцінки розрахункової дисципліни, а аудит розрахунків з покупцями та замовниками допомагає забезпечити достовірність даних про дебіторську заборгованість.

Таким чином, ми продовжимо планування аудиту та розглянемо розроблену програму аудиту розрахунків з покупцями і замовниками, яка представлена в таблиці 4.9.

Таблиця 4.9

**Програма аудиту розрахунків з покупцями та замовниками
на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр»**

№	Перелік аудиторських процедур	Докази перевірки	Методичні прийоми аудиту	Виконавець
1	2	3	4	5
1	Підтвердження залишку заборгованості покупцями та замовниками	Аналітичний облік, акти звірки, синтетичний облік	Документальна, зустрічна, арифметична	Сілівончик А.В.
2	Перевірка правильності і законності оформлення первинних документів для відображення заборгованості в обліку	Первинні документи, аналітичний, синтетичний облік	Документальна, зіставлення	Сілівончик А.В.
3	Перевірка правильності оформлення договорів на поставку продукції та їх реєстрації.	Договори, реєстр реєстрації договорів	Нормативно-правова, документальна	Сілівончик А.В.
4	Перевірка правильності обліку списання дебіторської заборгованості зі строком позовної давності, що минув	Довідки, рішення судових органів	Документальна, зіставлення, арифметична	Сілівончик А.В.
5	Перевірка тотожності інформації аналітичного та синтетичного обліку заборгованості	Первинні документи, реєстри аналітичного та синтетичного обліку	Документальна, зіставлення, арифметична	Сілівончик А.В.

Продовження Табл.4.9				
1	2	3	4	5
6	Перевірка наявності актів підтвердження заборгованості за звітний період	Аналітичний облік, акти звірки, синтетичний облік	Документальна, зустрічна, арифметична	Сілівончик А.В.

Джерело: складено автором

Результати аудиторських процедур та висновки документуються в робочих документах, на основі яких формується аудиторський висновок. Програма аудиторської перевірки визначає організацію та методику аудиту, що включає три основні складові: бухгалтерську, юридичну та спеціальну. Бухгалтерська складова передбачає перевірку об'єктів бухгалтерського обліку, юридична складова аналізує правовий аспект фінансово-господарських операцій, а спеціальна складова стосується аудиту підприємств з унікальними характеристиками, такими як іноземні інвестиції.

4.3. Методика аудиту оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр»

Аудит оборотних активів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» необхідно проводити за кількома напрямками, зокрема: аудит виробничих запасів, аудит касових операцій, аудит операцій на банківських рахунках, аудит розрахунків з покупцями та замовниками (дебіторської заборгованості) та аудит фінансової звітності. Це пояснюється тим, що підприємство застосовує як готівкові, так і безготівкові кошти відповідно до вимог закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Аудит виробничих запасів є однією з найскладніших і трудомістких областей облікової діяльності, а також важливим етапом перевірки фінансової звітності. Це вимагає від аудитора високого рівня кваліфікації та спеціалізованих знань. Перевірка виробничих запасів передбачає застосування різноманітних методик аудиту.

Головною метою аудиторської перевірки виробничих запасів є встановлення законності, достовірності та обґрунтованості операцій, пов'язаних із виробничими запасами, а також перевірка коректності їх відображення в

бухгалтерському обліку. Відповідно до цієї мети, можна визначити основні завдання аудиту виробничих запасів.

Основні завдання аудиту виробничих запасів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» полягають у перевірці обліку виробничих запасів.

Джерела інформації для здійснення аудиту також мають велике значення. До них належить будь-яка документація, що стосується обліку, переміщення, зберігання виробничих запасів. Основні з цих джерел зображені на рис. 4.2

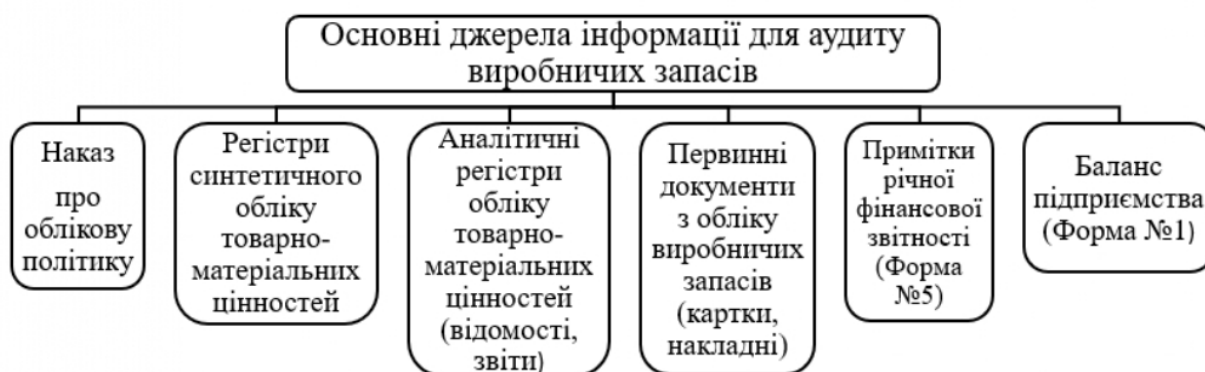

Рис. 4.2. Джерела інформації аудиту виробничих запасів на ТОВ «Арсенал-Центр»
Джерело: складено автором

Аудитор аналізує відповідність облікових записів фактичному стану та наявності усіх операцій, пов'язаних із запасами. Він оцінює умови зберігання, перевіряючи їх відповідність нормам та наявність необхідної інфраструктури. Крім того, аудитор аналізує методи оцінки вартості запасів, щоб упевнитися у їх відповідності стандартам бухгалтерського обліку. Виявляються потенційні ризики та порушення в системах контролю запасів, які можуть вплинути на достовірність інформації. На основі проведеного аналізу аудитор надає рекомендації щодо покращення обліку та управління запасами.

Для вибору методу організації аудиту виробничих запасів необхідно оцінити систему внутрішнього контролю, що включає тестування її ефективності. Аудитор має перевірити дотримання норм зберігання запасів, закріплення їх за відповідальними особами, правильність обліку та відображення результатів інвентаризації, а також виявлення фактів крадіжок і псування запасів. Крім того, важливо контролювати точність обліку, звіряючи дані бухгалтерських регістрів з

документами на витрачання та первинними документами.

Перевірка виробничих запасів починається з вивчення Наказу про облікову політику підприємства, який містить інформацію про методи оцінки, класифікацію та процедури списання запасів. Це дозволяє аудитору оцінити відповідність документа законодавству та бухгалтерським вимогам, а також зрозуміти організацію обліку запасів, відповідальних осіб та взаємодію з іншими відділами підприємства.

На наступному етапі аудитор перевіряє фінансову звітність, зокрема показники, що відображають запаси. Він порівнює дані про наявність запасів з формою №1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) , Оборотною відомістю та Головною книгою. Також перевіряється коректність відображення виробничих запасів у відповідних розділах балансу та їх відповідність даним у «Примітках до річної фінансової звітності».

Під час аудиту запасів аудитори можуть використовувати різні методи для збору аудиторських доказів, такі як перевірка, спостереження, опитування (як формально, так і неформально, письмово або усно), підрахунки, підтвердження та аналітичні процедури [20].

Об'єктами аудиту є групи запасів, а також операції, пов'язані з їх отриманням, переміщенням та вибуттям на підприємстві, а також їх оцінка, нормування, списання тощо. Вважаємо, що в залежності від мети аудиту, завдань, зазначених у договорі, та власних можливостей, аудитор має право самостійно обирати методику проведення аудиту запасів.

Для обґрунтування своїх висновків аудитор повинен отримати достовірні докази, використовуючи різні процедури, такі як аналіз фінансових звітів, перевірка внутрішнього контролю, підтвердження зовнішніми джерелами, фізичний огляд запасів, аналіз документації та облікових записів, а також тестові перевірки.

Документування процесу аудиту, згідно з МСА 230 “Документація”, включає підготовку та зберігання робочих документів, які аудитор створює або отримує під час перевірки. Робочі документи можуть бути представлені в різних

формах, таких як паперові, електронні або на інших носіях.

Робочі документи аудитора повинні відображати методи аудиту, обсяг перевірених документів та підтверджувати якість аудиторського висновку. Вони також мають документувати належне планування перевірки, контроль за реалізацією плану та постійний моніторинг застосування необхідних процедур і методів аудитора.

Аудитор зобов'язаний вести документацію, що відображає прийняті рішення, які стануть основою для аудиторського висновку.

Аудит виробничих запасів підприємства слід проводити в кілька етапів, залежно від рівня довіри до результатів попереднього аудиту.

При первинному аудиті важливо ретельно вивчити робочі документи попереднього аудитора та організацію обліку запасів, щоб оцінити адекватність його підходу.

Для ефективного виконання завдань аудиту виробничих запасів на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», та для перевірки правильності кореспонденції рахунків з виробничих запасів пропонуємо використовувати робочий документ аудитора який представлений у таблиці 4.10. Цей документ слугуватиме обґрунтованим доказом належного проведення аудиту виробничих запасів.

Таблиця 4.10

Робочий документ аудитора ТОВ «Арсенал-Центр» для перевірки правильності кореспонденції рахунків з виробничих запасів за 2024р (вибірковий)

Зміст операції	За даними підприємства			За даними аудиту			Відхилення
	Дт	Кт	Сума, грн	Дт	Кт	Сума, грн	
1	2	3	4	5	6	7	8
Придбання виробничих запасів від постачальника							
1. Надійшли виробничі запаси від постачальників	20	631	1000	20	631	1000	відсутні
2. Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	200	641	631	200	відсутні
3. Погашена заборгованість постачальникам за придбані виробничі запаси	631	311	1200	631	311	1200	відсутні
Придбання виробничих запасів за рахунок підзвітних сум							
1. Видані кошти підзвіт на придбання виробничих запасів	372	301	500	372	301	500	відсутні
2. Оприбутковані придбані виробничі запаси підзвітною особою	20	372	400	20	372	400	відсутні

Продовження Табл.4.10							
1	2	3	4	5	6	7	8
3. Повернений невикористаний залишок підзвітних сум в касу	301	372	20	301	372	20	відсутні
Інше надходження виробничих запасів							
1.Оприбутковані надлишки виробничих запасів, що виявлені в процесі інвентаризації	20	719	1400	20	719	1400	відсутні
2.Відображено безоплатно одержані виробничі запаси за їх справедливою вартістю	20	718	5200	20	718	5200	відсутні
3.Оприбутковані виробничі запаси, які одержані від ліквідації основних засобів	20	746	500	20	746	500	відсутні
Вибуття виробничих запасів							
1.Списані бензин та дизельне паливо на роботу вантажного автотранспорту	234.2	203	600	234.2	203	600	відсутні
2.Списані бензин та дизельне паливо на роботу легкового автотранспорту	92	203	600	92	203	600	відсутні
3.Списані бензин та дизельне паливо на роботу автотранспорту пов'язану зі збутом продукції	93	203	600	93	203	600	відсутні
Списання будівельних матеріалів на будівництво та ремонт							
1. Списані будівельні матеріали на будівництво	151	205	4500	151	205	4500	відсутні
2. Списані будівельні матеріали на ремонт приміщень (виробництво, офісу)	23, 92	205	4500	23, 92	205	4500	відсутні
Списання запасних частин							
1.Списані запасні частини на ремонт, що проводиться у ремонтній майстерні	234.1	207	500	234.1	207	500	відсутні
2. .Списані запасні частини на ремонт, що проводиться в різних галузях	23, 91-94	207	500	23, 91-94	207	500	відсутні
Реалізація виробничих запасів							
1.Відображено виручку від реалізації виробничих запасів за реалізаційними цінами (дохід від реалізації)	377	712	6000	377	712	6000	відсутні
2.Відображена сума податкового зобов'язання за ПДВ	712	641	1000	712	641	1000	відсутні
3.Списана собівартість реалізованих виробничих запасів	943	20	5400	943	20	5400	відсутні
4. Одержана виручка від реалізації на поточний рахунок від покупця	311	377	6000	311	377	6000	відсутні

Джерело: складено автором

Для подальшої перевірки правильності розрахунку виробничої собівартості за елементами операційних витрат пропонуємо використовувати робочий документ аудитора який представлений у таблиці 4.11.

Таблиця 4.11

Робочий документ аудитора ТОВ «Арсенал-Центр»,
для перевірки правильності розрахунку виробничої собівартості
за елементами операційних витрат за 2023 рік

Виробнича собівартість готової продукції	За даними підприємства, грн	За даними аудиту, грн	Відхилення, грн.
1	2	3	4
Матеріальні затрати	427763	427763	немає
Витрати на оплату праці	74568	74568	немає
Відрахування на соціальні заходи	11861	11861	немає
Амортизація	10819	10819	немає
Інші операційні витрати	3819	3819	немає
Разом	528830	528830	-

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ «Арсенал-Центр»

Після завершення аудиту виробничих запасів аудитор складає звіт з результатами перевірок і висновками.

Окрім аудиту виробничих запасів, аудитор має можливість провести аудит готівкових (касових операцій) і безготівкових розрахунків (банківських рахунків).

Аудит оцінює повноту і своєчасність відображення інформації в документах та облікових регістрах, а також точність залишків у фінансовій звітності і правильність ведення обліку відповідно до облікової політики.

Проведемо аудит готівкових розрахунків (касових операцій) ТОВ «Арсенал-Центр».

Метою аудиту готівкових і безготівкових розрахунків є перевірка законності, доцільності, наявності та руху касових операцій, а також операцій на банківських рахунках.

Основні завдання аудиту готівкових розрахунків на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» включають контроль за дотриманням законодавства щодо касових операцій, перевірку умов збереження коштів, відповідність касира вимогам закону, аналіз первинних документів на правильність оформлення, дотримання графіку документообороту, ведення Журналу реєстрації касових ордерів, своєчасність оприбуткування коштів, контроль за лімітом залишку готівки, проведення інвентаризації та відповідність даних обліку і звітності.

Головні джерела інформації для проведення аудиту касових операцій на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» зображені на рис. 4.3

Рис. 4.3. Джерела інформації аудиту касових операцій на підприємстві
ТОВ «Арсенал-Центр»

Джерело: складено автором

Об'єктами дослідження аудиту касових операцій ТОВ «Арсенал-Центр» є елементи облікової політики, включаючи П(С)БО, номенклатуру бухгалтерських рахунків, розподіл обов'язків працівників, документообіг, форми бланків та звітності, порядок укладання договорів про матеріальну відповідальність, визначення лімітів кас, а також порядок інвентаризації коштів. Досліджуються також операції з обліку грошових коштів у касі та на банківських рахунках, записи в первинних та зведених документах, а також інформація про порушення в обліку, підтверджені актами ревізій.

Аудит касових операцій ТОВ «Арсенал-Центр» розпочинається з інвентаризації каси, що дозволяє перевірити наявність коштів, їх своєчасне оприбуткування та виявити можливі розкрадання. Аудитор акцентує увагу на правильності оформлення надходження готівки, порівнюючи звіт касира з документами та записами у журналі реєстрації для забезпечення цілісності обліку.

Акт про результати інвентаризації готівки в касі головного підприємства м. Києва подано у (Додатку П), відповідно до якого надлишків і нестач не виявлено.

Перевірка правильності та своєчасності оформлення касових документів на ТОВ «Арсенал-Центр» здійснюється за допомогою робочого документа аудитора, який представлений у таблиці 4.12. Цей документ підтверджує проведення аудиту готівки в касі підприємства.

Таблиця 4.12

Робочий документ аудитора з перевірки правильності та своєчасності оформлення прибуткових касових ордерів ТОВ «Арсенал-Центр» в касі головного підприємства (вибірковий)

Номер документа	Дата складання	Від кого прийнято	Сума, грн.	Печатка	Підпис		Кореспондуючі рахунки	
					Головного бухгалтера	Касира	Дебет	Кредит
1	2	3	4	5	6	7	8	9
470	12.08.24	Петренко О.В.	160,00	+	+	+	30101	372
486	15.08.24	Семененко О.Л.	1300,10	+	+	+	30101	361
520	04.09.24	Назаренко А.М.	50000,00	+	+	+	30101	685

Джерело: складено автором за даними касових документів ТОВ «Арсенал-Центр»

Перевірка оформлення прибуткових касових ордерів на ТОВ «Арсенал-Центр» виявила, що підприємство застосовує стандартні типові документи, своєчасно оформлює надходження готівки, ордери підписані головним бухгалтером і касиром без жодних виправлень. Готівкові розрахунки відповідають вимогам законодавства.

Аудитор перевіряє дотримання ТОВ «Арсенал-Центр» ліміту готівки в касі, оцінюючи встановлений розмір ліміту та своєчасність повернення невитрачених коштів у банк. Понадлімітні залишки визначаються шляхом порівняння щоденних залишків касира з лімітом. У разі перевищення ліміту аудитор аналізує причини та загальну суму таких залишків.

Для того щоб дізнатися, як на ТОВ «Арсенал-Центр» дотримуються обмеження на залишок готівки в касі підприємства, слід проаналізувати документ аудитора, наведений у таблиці 4.13.

Таблиця 4.13

Робочий документ аудитора з перевірки дотримання ліміту залишку готівки ТОВ «Арсенал-Центр» в касі головного підприємства (вибірковий)

Дата	Залишок готівки на початок дня	Надходження готівки до каси	Видача готівки з каси	Залишок готівки на кінець дня	Ліміт каси, грн.	Понадлімітні залишки за кожний день
1	2	3	4	5	6	7
20.08.24	64334,20	13110,20	59400,00	18044,40	108036,00	-
04.09.24	73925,90	104517,10	174593,20	3849,80	108036,00	-
10.09.24	78482,80	69651,00	129400,00	18733,80	108036,00	-

Джерело: складено автором за даними документів ТОВ «Арсенал-Центр»

Відповідно до наказу про встановлення ліміту залишку готівки в касі для підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» № 3-Б від 02.01.2024 року, ліміт каси головного офісу у м.Києві становить 108036,00 грн. (Додаток Р). Протягом періоду перевірки не було виявлено перевищення встановленого ліміту залишку готівки в касі. Граничні суми готівкових розрахунків також не були перевищені.

Після завершення аудиту готівкових (касових) операцій аудитор готує звіт, в якому викладає результати перевірок і свої висновки.

Продовжимо з проведенням аудиту безготівкових розрахунків (банківських рахунків) ТОВ «Арсенал-Центр».

Основні завдання аудиту безготівкових розрахунків на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» включають перевірку наявності банківських рахунків, законності та правильності проведених операцій, документального оформлення банківських транзакцій, відповідності даних банківських виписок первинним документам, а також коректності відображення банківських операцій у бухгалтерському обліку.

При аудиті банківських рахунків ТОВ «Арсенал-Центр» перевіряються: наявність та правильність банківських рахунків і документів, законність проведених операцій, цілісність сплачених коштів відповідно до рахунків-фактур, а також відповідність сум у банківських виписках основним розрахунковим документам.

Головні джерела інформації для проведення аудиту банківських рахунків на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» зображені на рис. 4.4.

Рис. 4.4. Джерела інформації аудиту банківських рахунків на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр»
Джерело: складено автором

Під час аудиту касових операцій та операцій на банківських рахунках, аудитор не лише контролює рух коштів та операції, що на них впливають, а й оцінює ефективність їх управління.

Операції на банківських рахунках потребують детальної перевірки. Головними джерелами інформації для аудиту цих операцій є записи в облікових регістрах за рахунком 31 «Рахунки в банках», а також виписки з особових рахунків банку і супутні документи.

Під час проведення аудиту операцій на банківських рахунках слід впевнитися, що всі банківські виписки доступні у підприємства. У разі виявлення відсутності деяких виписок, необхідно замовити у банку завірену копію.

По-перше, потрібно порівняти залишок коштів, зазначений у банківській виписці, з залишком, відображеним в облікових даних. Важливо не лише перевірити суму залишку, а й зіставити обороти за випискою з обліковим реєстром.

Особливу увагу слід приділити перевірці повноти та достовірності банківської виписки та супутніх документів. Повнота виписки визначається нумерацією сторінок та відповідністю залишку коштів на рахунку.

Аудит також включає перевірку коректності бухгалтерських записів, оскільки зловживання можуть бути приховані через неправильні проведення або підрахунки.

Вірогідність виписок оцінюється за зовнішніми ознаками та зустрічною перевіркою, при цьому всі виписки повинні мати штамп банку.

Виправлення у виписках мають бути засвідчені підписом головного бухгалтера та гербовою печаткою, а також підлягають особливій перевірці, якщо містять підчистки чи виправлення без підтвердження з боку банку.

Результати перевірки оформлення операцій на банківських рахунках ТОВ «Арсенал-Центр» документуються аудитором, та відображаються у робочому документі з перевірки даних про наявність рахунків ТОВ «Арсенал-Центр» у банківських установах (табл. 4.14), що підтверджує правильність обліку коштів.

Таблиця 4.14

Аудиторський робочий документ для перевірки даних про наявність рахунків
ТОВ «Арсенал-Центр» у банківських установах за 2023 рік.

№ з/п	Банк, у якому відкрито рахунок	Назва рахунка (який перевіряється)	IBAN № рахунка	Підстава		Присутність банківської виписки підприємства
				Договір		
				№	Дата	
1	2	3	4	5	6	7
1	ПАТ "Креді Агроколь Банк"	ТОВ" Арсенал-Центр" ЄДПОУ 31202310	UA653006140000026004007675001	1	04.02.14	+
2	ПАТ "Креді Агроколь Банк"	ТОВ" Арсенал-Центр" ЄДПОУ 31202310	UA293006140000026002500048687	2	02.03.15	+
3	ПАТ "Креді Агроколь Банк"	ТОВ" Арсенал-Центр" ЄДПОУ 31202310	UA853006140000026008006003001	3	01.07.16	+
4	АТ "Ощадбанк"	ТОВ" Арсенал-Центр" ЄДПОУ 31202310	UA543004650000026006300597197	6	01.09.19	+
5	АТ "Приватбанк"	ТОВ" Арсенал-Центр" ЄДПОУ 31202310	UA473052990000026007025008630	8	01.04.21	+

Джерело: складено автором на підставі даних ТОВ «Арсенал-Центр»

Підприємство ТОВ «Арсенал-Центр» має п'ять розрахункових рахунків у банківських установах, серед яких 3 рахунки у ПАТ "Креді Агроколь Банк", інші у АТ "Приватбанк" та "Ощадбанк", кожен з яких має свій номер договору та дату, а також банківську виписку. Всі дані є достовірними, інформація про інші рахунки не надавалась.

Після закінчення аудиту безготівкових розрахунків (банківських рахунків) аудитор складає звіт, у якому викладає результати перевірок та свої висновки.

Для продовження аудиторської перевірки розрахунків з покупцями та замовниками аудитором були встановлені необхідні документи на кожному етапі, а також розроблені форми робочих документів відповідно до Програми аудиту, які можуть бути використані на практиці.

Якщо компанія проходить щорічний аудит, аудитори ретельно перевіряють дебіторську заборгованість. Дебіторська заборгованість часто є одним із найбільших активів компанії, тому аудитори зазвичай приділяють багато часу для підтвердження обґрунтованості заявленої суми цього активу.

Розглянемо розроблену форму робочого документу аудитора, що містить інформацію, яка підтверджує заборгованість покупців та замовників перед підприємством ТОВ «Арсенал-Центр». Ці дані представлені в таблиці 4.15.

Таблиця 4.15

Робочий документ аудитора для підтвердження заборгованості покупців та замовників перед підприємством ТОВ «Арсенал-Центр»

Назва покупця або замовника	Дані бухгалтерського обліку			Дані аудиту			Відхилення
	Акт звірки №	Дата акту звірки	Сальдо розрахунків, грн	Акт звірки №	Дата акту звірки	Сальдо розрахунків, грн	
1	2	3	4	5	6	7	8
Юнусов Б.А.	1	30.09.2024	7149,93	1	30.09.2024	7149,93	немає
Укрбуд-2012	2	30.09.2024	10000,00	2	30.09.2024	10000,00	немає
БК ЄвроБуд-2000	3	30.09.2024	703,80	3	30.09.2024	703,80	немає
Будиловський М.А.	4	30.09.2024	7867,82	4	30.09.2024	7867,82	немає

Джерело: складено автором на підставі даних ТОВ «Арсенал-Центр»

Тож з метою підвищення ефективності аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві необхідно проводити аудит розрахунків з підзвітними особами. Грошові кошти на господарські потреби та відрядження надаються підзвітним особам. Внутрішній аудит сприяє своєчасному виявленню помилок у розрахунках та їх відображенні в обліку, що стосується підзвітних осіб.

Аудит розрахунків з підзвітними особами має на меті перевірку достовірності, законності та правильності обліку виданої готівки під звіт і її цільового використання.

Основні завдання аудиту включають оцінювання законності видачі готівки, перевірку оформлення первинних документів, правильності використання підзвітних сум, своєчасності повернення невитрачених коштів та коректності відображення інформації в бухгалтерських регістрах та фінансовій звітності.

Розрахунки з підзвітними особами охоплюють різноманітні операції, пов'язані з готівковими коштами, фінансовими розрахунками, закупівлею матеріальних цінностей, оподаткуванням та інше. Тому виконання цієї частини облікової роботи потребує суворого дотримання чинних нормативних актів та належного оформлення відповідних документів.

Рекомендуємо розглянути наступний робочий документ для перевірки аналітичного обліку розрахунків з підзвітними особами, який представлено в табл. 4.16.

Таблиця 4.16

Робочий документ аудитора для перевірки аналітичного обліку розрахунків з підзвітними особами підприємства ТОВ «Арсенал-Центр» станом на 30.09.24р

ПІБ	Документальна перевірка аудитора				Списані витрати на рахунок		Відхилення
	Сума Підзвіт (грн)	Звіт на суму відповідно до Звіту (грн)	Повернута сума невикористаного авансу (грн)	Отримана готівка на погашення перевитрат (грн)	За даними обліку	За даними аудиту	
1	2	3	4	5	6	7	8
Мурашко А.В.	1200	1200	-	-	92	92	-
Степаненко О.В.	1800	1500	300	-	93	93	-
Лупенко С.С.	1400	2000	-	600	91	91	-

Джерело: складено автором на підставі даних ТОВ «Арсенал-Центр»

Після закінчення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками аудитор складає звіт, у якому викладає результати перевірок і свої висновки.

Контроль якості аудиту дебіторської заборгованості забезпечується аудиторськими процедурами, метою яких є перевірка тверджень управлінського персоналу щодо достовірності бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності [75, с.89].

При підготовці фінансової звітності необхідно враховувати ймовірність отримання або втрати економічної вигоди, оскільки ринкові умови можуть змінюватися. Звітність повинна бути складена у встановлені законодавством терміни, оскільки затримка може знизити її актуальність.

Інформація, що міститься у фінансовій звітності, є основою для оцінки результатів звітного періоду та прогнозування фінансового стану на майбутнє. Прогнозування фінансового стану на майбутнє полягає в оцінці можливих фінансових результатів та тенденцій, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення для управління ресурсами.

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) відображає прибутковість підприємства, але не враховує грошові надходження та витрати, оскільки складається за принципом нарахування, де доходи і витрати фіксуються в момент їх виникнення, незалежно від фактичних грошових потоків.

Фінансова звітність Товариства «Арсенал-Центр» підготовлена на основі

актуальних облікових даних і в цілому точно відображає реальний фінансовий стан на 31 грудня 2023 року, враховуючи результати операцій за період починаючи з 01 січня 2023 року по 31 грудня 2023 року.

Робочий документ аудитора для підтвердження результатів аналізу елементів фінансових звітів ТОВ «Арсенал-Центр» станом на 31 грудня 2023 року представлені в таблиці 4.17.

Таблиця 4.17

Робочий документ аудитора для підтвердження результатів аналізу елементів фінансових звітів ТОВ «Арсенал-Центр» станом на 31.12.23р.

Показники (статті балансу)	Групи елементів звіту	За даними підприємства, (тис.грн)	За даними аудитора, (тис.грн)	Сума розходжень (+,-)
1	2	3	4	5
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Активи	416947	416947	-
	Зобов'язання	273380	273380	-
	Власний капітал	143567	143567	-
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Доходи	575768	575768	-
	Витрати	556804	556804	-

Джерело: складено автором на підставі фінансової звітності ТОВ Арсенал-Центр, (Додаток 3,К)

Отже, під час перевірки елементів фінансових звітів, зокрема Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), аудитор встановив, що всі дані, представлені в цих звітах, відповідають інформації аудитора. Зокрема, активи складають 416947 тис. грн, зобов'язання - 273380 тис. грн, власний капітал - 143567 тис. грн, доходи - 575768 тис. грн, а витрати - 556804 тис. грн. Розбіжностей та відхилень між даними підприємства та даними аудитора не виявлено.

Висновки до розділу 4

Дослідження діяльності підприємства виявило, що ТОВ «Арсенал-Центр» є великим підприємством з розвиненою структурою управління та контролю, яке постійно вдосконалюється і розширює свою діяльність на національних та міжнародних ринках. Підприємство впроваджує сучасні методи управлінського контролю, зокрема особисте спостереження, інвентаризації, статистичні звіти, аналіз беззбитковості та бюджетний контроль.

На підприємстві управлінський та внутрішній контроль інтегровані в єдину контрольну систему. Суб'єктом системи управлінського контролю ТОВ «Арсенал-Центр» є контрольно-ревізійний відділ, який відповідає за виконання всього спектру контрольних заходів. Контрольно-ревізійний відділ забезпечує ефективність управлінського контролю через перевірки господарської діяльності та надання своєчасної інформації для управлінських рішень.

На підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» використовуються різноманітні методи внутрішнього контролю, зокрема бухгалтерські (план рахунків, інвентаризація), управлінські (центри відповідальності, нормування витрат) та контрольно-ревізійні (перевірка документів, контроль обліку, усні опитування).

Контрольні робочі процедури на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» реалізуються в повному обсязі та охоплюють значну частину критично важливих господарських процесів. Незважаючи на те, що контроль на ТОВ «Арсенал-Центр» організований і функціонує на високому рівні, як і будь-який інший елемент управління, він має певні недоліки.

Варто також звернути увагу на недоліки та невідповідність деяких посадових інструкцій обов'язкам, які виконують працівники підприємства.

Недоліки існуючих посадових інструкцій працівників можна усунути шляхом проведення аудиту їх посадових обов'язків та створення відповідних нормативних документів. Розробка та вдосконалення посадових інструкцій повинні базуватися на фактичних даних про діяльність кожного працівника, отриманих в результаті дослідження його роботи та рівня завантаженості.

Не проводиться систематичний аналіз цільового та економного використання всіх видів ресурсів підприємства.

Основою контролю бізнес-процесів підприємства та їх правильного виконання є наявність розроблених і впроваджених у роботу бізнес-процесів. У ТОВ «Арсенал-Центр» відсутні розробки бізнес-процесів господарських операцій, що ускладнює ефективний нагляд за цими процесами в рамках системи управлінського контролю.

Ключовим аспектом для підприємства є створення та впровадження бізнес-

процесів, а також формування системи їх контролю. Усі критично важливі процеси повинні бути задокументовані у вигляді відповідних бізнес-схем з чітким визначенням обов'язків усіх учасників. Якщо всі важливі операції на підприємстві будуть оформлені як окремі бізнес-процеси, їх контроль у рамках системи управлінського контролю стане значно простішим.

Розширити систему управлінського контролю можна шляхом розробки спеціальних контрольних функцій в обліковій системі підприємства. Для цього необхідно забезпечити повний доступ працівників контрольно-ревізійного відділу та керівництва до всієї інформації в обліковій системі, а також можливість вивантаження необхідних даних для проведення аналітичних досліджень.

Відсутність оперативної управлінської звітності суттєво негативно впливає на ефективність управлінського контролю на ТОВ «Арсенал-Центр». Багато управлінських рішень приймаються на основі даних щомісячної звітності, сформованої на основі бухгалтерських даних, що ускладнює оперативне реагування.

Необхідно розробити та впровадити на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» оперативну управлінську звітність. Система аналітичних даних повинна відображати актуальні показники діяльності підприємства в момент запиту та забезпечувати високу точність інформації. Це можна досягти за допомогою дашбордів, які автоматично оновлюються і надають візуалізацію економічних показників. Також важливо формувати проміжну та поточну управлінську звітність, що відображає динаміку показників, що дозволить своєчасно приймати управлінські рішення.

Для досягнення максимальної ефективності аудит оборотних активів підприємства має врахувати специфіку діяльності підприємства, особливості його документообігу, наявності грошових та матеріальних ресурсів та має здійснюватися за принципом комплексного підходу. Методику аудиту оборотних активів слід переглядати та удосконалювати спираючись на нові напрацювання.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі досліджуються економіко-правові основи оборотних активів та їхня економічна сутність. Оборотні активи, такі як запаси, готова продукція, товари та грошові кошти, є важливими для економічної діяльності підприємств і суспільства. Аналіз терміна «оборотні активи» вказує на відсутність єдиного визначення, оскільки різні науковці використовують різні підходи, що створює неоднозначності і потребу в подальших дослідженнях. Економічна суть оборотних активів полягає в їхній ролі у виробничій діяльності підприємств, забезпечуючи постійний кругообіг вартості.

Відзначається, що правильна класифікація оборотних активів є необхідною для ефективного бухгалтерського та управлінського обліку, оскільки вона впливає на управління активами, аналіз і прогнозування, а також на прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Аналіз різних підходів до класифікації дозволив узагальнити інформацію та створити більш повну класифікацію, що охоплює всі аспекти даного поняття.

Аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «Арсенал-Центр» показав, що підприємство має налагоджену систему управління цими активами, хоча існують певні недоліки, зумовлені як зовнішніми (вартість металу, витрати на транспорт), так і внутрішніми чинниками (специфіка діяльності, організаційна структура). Підприємство забезпечене власними оборотними активами, що дозволяє активно їх використовувати та знижує залежність від зовнішніх факторів, позитивно впливаючи на фінансову стабільність, стійкість і платоспроможність.

Аналізуючи динаміку обсягу реалізованої продукції в металургійній промисловості за 2019-2023 роки, можна констатувати, що галузь зазнала скорочення через економічні та політичні фактори. Це негативно вплинуло на діяльність ТОВ «Арсенал-Центр», лідера ринку, що відобразилося у зниженні рентабельності та виручки від реалізації. Хоча в 2022-2023 роках обсяги реалізації зросли, це було зумовлено підвищенням собівартості продукції, а не збільшенням

її кількості. Загалом, останні три роки характеризуються кризою в металургійній промисловості, що відображає загальну політичну та економічну ситуацію в країні.

Аналізуючи економічні показники діяльності ТОВ «Арсенал-Центр», можна помітити подібну тенденцію до зниження. Наприклад, у 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається зменшення обсягів реалізації, що безпосередньо впливає на основні економічні показники компанії. Це підтверджується зниженням чистого доходу у 2022 році на 543091 тис. грн, що становить 58%, а також зменшенням собівартості реалізованої продукції на 394961 тис. грн, або 57%. Внаслідок скорочення обсягу виробництва зменшилася чисельність персоналу на 19% і продуктивність праці на 48%, що, в свою чергу, призвело до загального скорочення фонду оплати праці на 15%.

Вивчивши ринок металургії в Україні та основних конкурентів ТОВ «Арсенал-Центр», можна констатувати, що економічна ситуація негативно позначилася на всіх учасниках ринку. Як великі виробники покрівельних матеріалів, так і малий бізнес зазнали значних втрат. Порівнюючи ТОВ «Арсенал-Центр» з іншими гравцями ринку, слід зазначити, що малі виробники, особливо ті, чий бізнес був сформований на 50% за рахунок залучених коштів, не змогли впоратися з борговими зобов'язаннями. Саме на них криза вплинула найбільше, внаслідок чого 40% підприємств закрилися, а ті, що залишилися на ринку, мають серйозні фінансові зобов'язання.

ТОВ «Арсенал-Центр» змогло зберегти свої позиції на ринку під час кризи завдяки значній частці власних фінансових коштів у структурі капіталу. Однак, показники ліквідності підприємства погіршилися через те, що основні активи знаходяться в необоротних фондах, які є неліквідними на ринку, а також через скорочення обсягу реалізації та попиту. Незважаючи на ці труднощі, підприємство змогло уникнути залучення додаткових коштів і зобов'язань, що дозволило зберегти нормальні показники ліквідності завдяки фінансуванню витрат власними обіговими коштами.

Підприємство ТОВ «Арсенал-Центр» має власний капітал, що позитивно впливає на його фінансову стійкість і платоспроможність. Однак, значна частина оборотних активів зосереджена в сировині та товарній продукції, що призвело до зниження ліквідності та рентабельності через падіння обсягів реалізації готової продукції. Рекомендується вивести кошти з менш ліквідних активів, таких як супутні товари, і реінвестувати їх у закупівлю металу, що дозволить збільшити обсяги виробництва, знизити витрати та підвищити рентабельність.

ТОВ «Арсенал-Центр» демонструє сильні фінансові показники в металургійній галузі, що дозволяє йому підтримувати високі обсяги продажу та прибутковість, незважаючи на економічну невизначеність. Підприємство поступово знижує свої поточні зобов'язання, що сприяє зростанню коефіцієнту абсолютної ліквідності. Для покращення фінансових операцій необхідно збільшити обсяги оборотних активів, зокрема готівки. Зростання чистого оборотного капіталу свідчить про активні інвестиції в оборотні активи та зменшення зобов'язань, що позитивно впливає на ефективність діяльності. Перевага оборотних активів над необоротними зменшує ризики та підвищує віддачу капіталу.

У 2023 році, в умовах падіння виробництва і реалізації, компанія перетворила частину необоротних активів на оборотні, що дозволило сформувати стійкий власний капітал і більш ефективно використовувати кошти.

Ефективність управління оборотними активами підприємства залежить від організації процесів аналізу, планування, контролю та ухвалення управлінських рішень. Вона оцінюється за допомогою кількісних і якісних показників, які відображають обсяг, структуру, швидкість обороту та оборотність активів. У ТОВ «Арсенал-Центр» система обліку оборотних активів є типовою для галузі, але має недоліки, зокрема відсутність узгодженості між обліковою політикою та управлінським обліком, що ускладнює організацію комплексної системи обліку.

Методика економічного аналізу на підприємстві базується на загальних теоретичних принципах і використовує основні методи, такі як порівняння, підрахунок, індуктивні та дедуктивні методи. Інформаційною основою є реєстри

бухгалтерського обліку, планові розрахунки та звітність. Проте на підприємстві відсутній спеціалізований відділ або посада для проведення економічного аналізу, зокрема аналізу оборотних активів. Існуюча методика не відповідає специфіці виробництва металевих виробів і не враховує всі необхідні показники, що знижує ефективність. Рекомендується вдосконалити систему аналізу, інтегрувавши її в модель господарської діяльності підприємства з урахуванням його особливостей. Дослідження обліку оборотних активів на ТОВ «Арсенал-Центр» виявило, що він має стандартну структуру та відповідає вимогам законодавства.

Необхідно вдосконалити документацію для оперативного та аналітичного обліку виробничих запасів, особливо в умовах автоматизації. Основні напрямки удосконалення включають спрощення оформлення операцій, контроль за внутрішнім переміщенням запасів, дотримання лімітів при відпуску товарів, своєчасні інвентаризації, контроль витрачання запасів, визначення оптимальної потреби, належне зберігання та автоматизацію обліково-аналітичних процедур.

На підприємстві ТОВ «Арсенал-центр» відсутнє програмне забезпечення для управлінських рішень та обліку оборотних активів. Рекомендується впровадження програмного забезпечення, яке на основі бухгалтерських даних формуватиме аналітичні звіти про рух і ефективність використання оборотних активів, що сприятиме прийняттю управлінських рішень. Дослідження показало, що підприємство є великим з розвиненою структурою управління, яке постійно вдосконалюється та розширює свою діяльність. ТОВ «Арсенал-Центр» використовує сучасні методи управлінського контролю, такі як спостереження, інвентаризації, статистичні звіти, аналіз беззбитковості та бюджетний контроль.

На підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» управлінський та внутрішній контроль об'єднані в єдину контрольну систему, яку здійснює контрольно-ревізійний відділ.

Контрольні робочі процедури на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр» реалізуються ефективно, охоплюючи важливі господарські процеси. Проте, існують певні недоліки в організації контролю та невідповідності в посадових інструкціях працівників. Для усунення цих недоліків пропонується провести

аудит посадових обов'язків і розробити нові нормативні документи, ґрунтуючись на фактичних даних про діяльність працівників.

У ТОВ «Арсенал-Центр» відсутній систематичний аналіз використання ресурсів та розроблені бізнес-процеси, що ускладнює контроль за господарськими операціями. Для покращення управлінського контролю необхідно створити та впровадити бізнес-процеси, задокументувати їх у вигляді бізнес-схем і чітко визначити обов'язки учасників. Це дозволить спростити контроль критично важливих процесів підприємства.

Для покращення управлінського контролю на підприємстві необхідно розробити спеціальні контрольні функції в обліковій системі, забезпечивши доступ працівників контрольно-ревізійного відділу та керівництва до всієї інформації. Відсутність оперативної управлінської звітності негативно впливає на ефективність контролю, оскільки багато рішень приймаються на основі щомісячної звітності, що ускладнює швидке реагування.

Необхідно розробити та впровадити оперативну управлінську звітність на підприємстві ТОВ «Арсенал-Центр», яка відображатиме актуальні показники діяльності в реальному часі з високою точністю. Для цього планується використовувати автоматично оновлювані дашборди для візуалізації економічних показників, а також формувати проміжну та поточну звітність для аналізу динаміки показників і прийняття управлінських рішень. Аудит оборотних активів має враховувати специфіку діяльності підприємства та здійснюватися за комплексним підходом, з регулярним переглядом і вдосконаленням методики на основі нових напрацювань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. (посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>)
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.199р., зі змінами і доповненнями.
3. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017р № 2258-VIII (посилання: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>).
4. Закон України від 07.12.2000р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність».
5. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг. Постанова НБУ від 29.07.2022р № 163.
6. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 №291.
7. Конституція України Постанова ВР України №254к/96-ВР від 28.06.96р. (посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>).
8. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів Наказ МФУ №2 від 10.01.2007р (посилання <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>)
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». від 01.01.2012р. (посилання: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text).
10. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» від 01.01.2012р. (посилання: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text).
11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32) «Фінансові інструменти: подання» від 01.01.2012 р. (посилання : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text).
12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07.02.2013 р. (посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>).
13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» № 246

від 20.10.1999 р.

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» № 237 від 08.10.1999 р.

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» №318 від 31.12.1999 р.

16. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затв. наказом МФУ від 30.11.99 № 291.

17. Податковий кодекс України 2 грудня 2010 року №2755-VI зі змінами і доповненнями (посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>).

18. Постанова Правління НБУ від 29.12.2017 р. №148 «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» (посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>).

19. Бабій О. М., Койнак, В. В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. Economics, Finance, Banking and Education: Current Issues of Development, Achievements, and Innovations: Proceedings of the IX International scientific and practical Internet conference, 2024.JEL O15; G21; O31, 21.

20. Бондаренко О., Руденко, Л. Організація і методологія проведення аудиту запасів та шляхи його вдосконалення. Економіка та суспільство, 2022 № (39).

21. Брагіна О.С., Романовський В.О. Аналіз стану активів підприємства. Економіка: реалії часу, 2021 №5 (57), 13-22

22. Бровко Л. І., Попенко М. С., Черенович О. В. Фінансове забезпечення формування оборотних активів сільськогосподарського підприємства. Економіка та держава. 2022. № 1. С. 88–92. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.1.88

23. Бровко Л. І., Юрченко А. А., Королькова Т. В. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 2. С. 16–22.

24. Бугай Д. К. Особливості управління оборотними активами / Д. К. Бугай, І. М. Мягих // Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи» : матеріали третьої всеукраїнської наукової Інтернет-конференції (6

грудня 2018 р., м. Київ). Київ : КНУТД, 2018. С. 265-270.

25. Бунда О. М., Сілівончик А. В. Інформаційні технології фінансово-облікової системи підприємства / VI Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації» (м. Київ, 4 жовтня 2024р) , Київ: КНУТД.

26. Бунда О. М., Сілівончик А. В. Цифровізація бізнес-процесів в Україні. Сталій Розвиток Єс–Кращі Практики Для України, Матеріали інтернет-конференції (22 лютого 2024 року). Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2024.с.161-165.

27. Бунда О.М., Тимченко Ю.А. Застосування інформаційних технологій в управлінському обліку. Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 25 квітня 2023 року. Київ : КНУТД, 2023. С. 168–171.

28. Бурдонос Л., Виноградня В. Управління активами підприємства в сучасних умовах. Scientific Collection «InterConf», 2023 № (160), 37-43.

29. Бурка О. Ефективне управління активами підприємства та їхній вплив на структуру фінансових ресурсів підприємства / Олександр Бурка // ФМЗКПНЕС, 30 жовтня 2020 року. Т. : ФОП Паляниця В. А., 2020. С. 31–34.

30. Бурлан С. А. Бухгалтерський облік (загальна теорія) : навч. посіб. / С. А. Бурлан, Н. В. Каткова. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. 272 с.

31. Бут-Гусаїм, О. Оборотні активи підприємства: сутність поняття та теоретичні аспекти організації аналізу / О. Бут-Гусаїм, А. Лисенко // Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем : матер. XI Міжнар. наук.-практ. конф., 30 листоп. 2023 р. Кропивницький : ЦНТУ, 2023. С. 92–93.

32. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: навч. посібник / [Є.М. Романів, С.В. Приймак, С.М. Гончарук та інші]. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 772 с.

33. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: навч. посібник / [Зінченко О.В., Радіонова Н.Й., Хаустова Є.Б. та ін.]; під заг. ред. М. І. Скрипник. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 340 с.

34. Вдовенко Л. Ефективність управління активами - основа зростання фінансового потенціалу підприємств аграрного сектора економіки. Економіка та суспільство, 2022 № (37). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-26>
35. Велієва В. О., Якименко М. А. Аналіз оборотних активів підприємства/ Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю : Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 25 жовтня 2019р. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2019. 290 с.
36. Вергуненко І. М., Комісарова Ю. А., Шум, М. А. Економічна сутність оборотних активів підприємства та їх класифікація. Фінансова аналітика та аудит [Електронний ресурс]: зб. наук. ст. студ. ден. та заоч. форм навч./відп. ред. КО Назарова.–Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022.434 с.
37. Гаватюк Л.С., Пілат А.К. Удосконалення механізму управління оборотними активами як умова ефективного функціонування підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2022. № 1. С. 189-194.
38. Ганін В., Філатова, М. Контроль та аналіз оборотних активів підприємства та шляхи їх удосконалення. Молодий вчений, 2019.№11 (75), 119-123.
39. Герасименко І.Ю. Нормативно-правове регулювання обліку оборотних активів підприємства. Економічний потенціал країни: теоретичні засади та практика реалізації. Матеріали науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 17-18 листопада 2023 р.). Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2023. 44 с.
40. Гончар О.І. Оборотні активи підприємства: сучасний підхід до управління. Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 3. С. 262-265.
41. Гончаров С. С. Основні стратегії фінансування оборотних активів підприємства [Електронний ресурс] / С. С. Гончаров, Г. С. Морозова // Теоретичні та практичні дослідження молодих вчених : зб. тез доп. 17-ї Міжнар. наук.-практ. конф. магістрантів та аспірантів, 28-30 листопада 2023 р. / гол. Є. І. Сокол ; оргком.: Р. П. Мигущенко [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т" [та ін.]. Електрон. текст. дані. Харків, 2023. С. 345-346.
42. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк,

О.В.Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.

43. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Голик Д. В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 1(12). С. 289-293.

44. Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємства: навч. посіб. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.

45. Домбровська, Н. Р. Економічна квінтесенція та класифікація оборотних активів підприємства [Електронний ресурс] / Н. Р. Домбровська // Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 17. С. 820-825.

46. Донін Є.О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства // Економіка і організація управління. 2018. № 1 (29). С.75-84.

47. Дропа Я.Б. Фінансовий аналіз: Практикум. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 2021. 179 с.

48. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник Ю.М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

49. Зардова, Я. В. Науково-методичні підходи до специфіки класифікації оборотних активів підприємств. Інвестиції: практика та досвід, 2021 (22), 100-106.

50. Ілів Я. В. Нормативно-правове забезпечення обліку грошових коштів на підприємстві. Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні: матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. молодих вчених та здобувачів вищої освіти (м. Львів, 22 лютого 2024 р.) : тези доповідей. Львів : Львівський торговельно-економічний університет, 2024. 562 с.

51. Канцедаль Н. Ю., Клімович І. М., Ганін В. І. Окремі питання управління оборотними активами підприємства. Економіка та держава. 2019. № 11. С. 103-107. doi: 10.32702/2306-6806.2019.11.103

52. Колодізєв О., Азізова К. Управління оборотними активами промислових підприємств: сучасні підходи. Економіка та суспільство. 2021. №23. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-27>.

53. Комісарова Ю. А. Оборотні активи та джерела їх фінансування. Економіка і менеджмент 2021: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 8–9 квіт. 2021 р. : Т. 2. Проблеми та перспективи розвитку суб'єктів підприємництва в умовах глобалізації. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2021. С.47-48.
54. Костюк У.З., Негрич І.М. Перспективи впровадження екологізації бухгалтерського обліку: необоротні активи. Причорноморські економічні студії, 2019 (41), 198-202.
55. Кравчук Н. М.Шпак, І О. Ефективність використання оборотних активів підприємства. In The 19 th International scientific and practical conference «Scientific bases of solving of the modern tasks»(1-2 June, 2020). Frankfurt am Main, Germany 2020. 416 p. (p. 245).
56. Красневич О., Сергійчук М. Оборотні активи підприємства в політиці підвищення рівня конкурентоспроможності/ Проблеми раціонального використання соціально-економічного, еколого-енергетичного потенціалу України та її регіонів: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції ГО «ІЕЕЕД», (15 лютого 2023 року), м. Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2023. 332 с.
57. Крупка Я .Д. Фінансовий облік: підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь та ін. 4-те вид., доп. і перероб. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 451с.
58. Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Палешко Я. С. Управління оборотними активами підприємства в особливих умовах. Бізнес Інформ. 2022. № 8. С. 159-165.
59. Купріна Н. М., Васьковська К. О., Пчелянська Г. Б., Величко О. М. Оборотні активи підприємства: аспекти бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами та їх класифікація. Економіка харчової промисловості, 2020. (12, Вип. 4), 65-78.
60. Купріна Н. М., Котобан І. О., Тофаніло О. А., Скіпор Р. Є. Особливості аналізу оборотних активів підприємства в сучасних умовах. Економіка харчової промисловості, 2018 (10, Вип. 4), 39-47.
61. Купріна Н.М., Ступницька Т.М., Баранюк Х.О., Величко О.М. Оборотні активи в системі управління підприємства: сучасні аспекти обліку, аналізу та

аудиту. Економіка харчової промисловості. 2021. Т. 13, вип. 2. С. 50-57.

62. Луцишина Ганна. Економічна сутність, класифікація, визнання та оцінка оборотних активів підприємства. Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю : зб. наук. пр. X Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Вінниця, 23 берез. 2022 р. Ч. 2. Вінниця : Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2022. С. 70-77.

63. Лучко М. Р. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності: навч. посіб. / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько, С. Р. Яцишин, Н. Г. Мельник. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 390 с.

64. Майстер Л.А. Оборотні активи підприємства: критичний аналіз облікових аспектів. Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри 72 європейської інтеграції України: зб. наук. пр. IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 14-16 вересня. 2021 р. Вінниця, 2021. Ч. 2. С. 95-102

65. Макаренко А. П., Кучкіна Д. Д. Удосконалення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С. 29–35. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.2.29

66. Маринович О.О. Порівняння категорій, суміжних із поняттям «оборотні активи». Економіка і суспільство. 2018. Вип. 19. С. 1307-1311.

67. Матюха М. М. Організація обліку грошових коштів при використанні інформаційних технологій / М. М. Матюха, А. П. Беляк // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". 2020. № 15 (95), Т. 2. С. 20-24.

68. Михальчук К. Економічна сутність оборотних активів підприємства. Науково-практичні конференції кафедри ПТЛ (Економіка підприємства: теорія та практика: Всеукр. студент. наук.-практ. Інтернет-конф. та Підприємництво та торгівля: сучасний стан і перспективи розвитку: Міжнар. наук.-практ. конф.), (XII (20-21 квіт.), 2023. С. 50–51.

69. Мордань Є.Ю. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства / Є.Ю. Мордань, А.О. Сумченко // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2019. № 4. С. 24-34.

70. Олійник О.В. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / О.В. Олійник, Г.С. Морозова / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Х., 2020. 248 с.
71. Омельченко О.В. Янковий А.С. Сучасні підходи до трактування поняття «оборотні активи». Подільський науковий вісник № 3(23)_4(24) 2022. С.40-44.
72. Павленко О. П., Бурсук Г. Ю. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування. Молодий вчений. 2017. № 10. С. 981-984.
73. Павлова, Г. Є. Облікова політика щодо оборотних активів підприємства як засіб відображення узгодженої та достовірної інформації / Г. Є. Павлова, І. П. Приходько, Л. В. Волчанська // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М.М. Палінчак. Ужгород, 2019. Вип. 24, Ч.3. С.33-36.
74. Перевозова, І., Павлова, Г. Управління оборотними активами підприємства та їх видами. Економіка та суспільство, 2021.(26).
75. Подмешальська Ю. В., Максимова К. С. Удосконалення методики аудиту дебіторської заборгованості. Агросвіт. 2019. № 5. С. 83–91.
76. Полторак А. С. Оборотні активи сільськогосподарських підприємств як об'єкт управління в умовах глобалізації. Економіка і управління. 2018. № 2. С. 63–69
77. Пунько Ю. М. Сутність та класифікація оборотних активів. Молодь - аграрній науці і виробництву. Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти, 19 травня 2022 р., м. Біла Церква. Біла Церква: БНАУ, 2022. С. 79-80.
78. Савченко А.М., Матвіюк А.В. Оборотні активи виробничого підприємства в сучасних умовах: обліково-аналітичний аспект // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 6 (23). С. 698-705.
79. Сікетіна Н. Г. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства / Н. Г. Сікетіна, А. П. Іпатова, М. А. Овод // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2018. № 47 (1323). С. 78-81.
80. Сілівончик А.В. Економічна сутність оборотних активів підприємства. Економічний потенціал країни: теоретичні засади та практика реалізації.

Матеріали науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 17-18 листопада 2023 р.). Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2023. С.24-27.

81. Сілівончик А.В., Бунда О.М. Оцінка фінансової безпеки підприємства / II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених та студентів «Домінанти соціально-економічного розвитку України у нових реаліях», (м. Київ, 29 березня 2024р.), Київ: КНУТД. с.385-387.

82. Сілівончик О.Б. Організація внутрішнього аудиту грошових коштів на підприємстві/ О. Б. Сілівончик, А. О. Саюн // Економіка, фінанси та управління: аспекти інноваційного розвитку. Матеріали науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 26-27 лютого 2021 р.). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2021. С. 64-67.

83. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В. Фінансовий аналіз: Ч.2. Спеціальні методи фінансового аналізу: навч.посіб. Дніпро:НМетАУ,2016.76с.

84. Степанюк О. С. Економічні процеси оборотності активів та її показники. Академічний огляд. 2020. № 2. С. 39–46.

85. Стратійчук В. М. Обґрунтування сутності стратегічної карти розвитку оборотних активів підприємства торгівлі. In The 12th International Scientific And Practical Conference “Topical Issues Of The Development Of Modern Science”(July 29-31, 2020) Publishing House “ACCENT”, Sofia, Bulgaria.2020.330 P.

86. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. Економіка та держава. 2021. № 4. С. 157-162.

87. Тютюнник Ю. М., Дорогань -Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.

88. Управлінські інформаційні системи в обліку та оподаткуванні : навчальний посібник / Краєвський В. М., Титенко Л. В., Паянок Т. М., Параниця Н. В., Богдан С. В. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 288 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні»; т. 136).

89. Федорук В.В. Аспекти обліку оборотних активів на підприємстві. Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю : зб. наук. пр. VIII Всеукр. наук.-практ. Інтернет–конф., 25 берез. 2020 р.: у 2-х ч. Вінниця : ВРВ

ВТЕІ КНТЕУ, 2020.

90. Хохлов М.П., Щербань О.Д., Крилова М.А. Поняття оборотних активів підприємства. Економіка та управління підприємствами. Випуск 31.2019.с.409-414.
91. Чакалова Н. С. Розробка робочих документів для проведення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на промислових підприємствах. Агросвіт. 2018. № 22. С. 81–90. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.22.81
92. Шевців Л. Ю., Тесляк М. М. Організація та методика обліку виробничих запасів як важливою складовою оборотних активів підприємств. Міжнародний науковий журнал Інтернаука, 2018. № 4 (2), 65-69
93. Шматковська Т.О., Муран А.Я. Облік в системі управління оборотними активами підприємства. Приазовський економічний вісник. Вип.3(14)2019. С.436-441.
94. Шушкова Ю., Шутко А., Баськова, Ю. Аналіз стану та структури активів вітчизняних підприємств. Молодий вчений, 2021 №11 (99), 415-421.
95. Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 337–346.